

EUROPSKA UNIJA

EUROPSKI PARLAMENT

VIJEĆE

Bruxelles, 15. ožujka 2024.
(OR. en)

2022/0195 (COD)

PE-CONS 74/23

ENV 1402
CLIMA 605
FORETS 193
AGRI 758
POLMAR 60
CODEC 2314

ZAKONODAVNI AKTI I DRUGI INSTRUMENTI

Predmet: UREDBA EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA o obnovi prirode i
izmjeni Uredbe (EU) 2022/869

UREDBA (EU) 2024/...
EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA

od ...

o obnovi prirode i izmjeni Uredbe (EU) 2022/869

(Tekst značajan za EGP)

EUROPSKI PARLAMENT I VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 192. stavak 1.,

uzimajući u obzir prijedlog Europske komisije,

nakon prosljeđivanja nacrtu zakonodavnog akta nacionalnim parlamentima,

uzimajući u obzir mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora¹,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora regija²,

u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom³,

¹ SL C 140, 21.4.2023., str. 46.

² SL C 157, 3.5.2023., str. 38.

³ Stajalište Europskog parlamenta od 27. veljače 2024. (još nije objavljeno u Službenom listu) i odluka Vijeća od

budući da:

- (1) Potrebno je utvrditi pravila na razini Unije za obnovu ekosustavâ kako bi se osigurao oporavak bioraznolike i otporne prirode na cijelom području Unije. Obnova ekosustavâ također doprinosi Unijinim ciljevima ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbe tim promjenama.
- (2) U Komunikaciji Komisije od 11. prosinca 2019. naslovljenoj „Europski zeleni plan” („europski zeleni plan”) uspostavljen je ambiciozan plan za preobrazbu Unije u pravedno i prosperitetno društvo s modernim i konkurentnim gospodarstvom koje učinkovito iskorištava resurse te se njime nastoji zaštititi, očuvati i povećati prirodni kapital Unije te zaštititi zdravlje i dobrobit građana od rizika povezanih s okolišem i utjecaja okoliša na njih. U okviru europskog zelenog plana, u Komunikaciji Komisije od 20. svibnja 2020. naslovljenoj „Strategija EU-a za bioraznolikost do 2023. Vraćanje prirode u naše živote” utvrđuje se Strategija EU-a za bioraznolikost do 2030.
- (3) Unija i njezine države članice stranke su Konvencije o biološkoj raznolikosti⁴. Kao stranke te konvencije posvećene su dugoročnoj strateškoj viziji koju je Konferencija stranaka te konvencije donijela na desetom sastanku održanom od 18. do 29. listopada 2010. Odlukom X/2 pod nazivom „Strateški plan za bioraznolikost za razdoblje 2011. – 2020.” prema kojoj se do 2050. bioraznolikost treba vrednovati, čuvati, obnavljati i mudro upotrebljavati, uz održavanje usluga ekosustava i zdravog planeta te pružanje koristi koje su od ključne važnosti za sve ljude.

⁴ SL L 309, 13.12.1993., str. 3.

- (4) U Globalnom okviru za bioraznolikost, donesenom na 15. sastanku Konferencije stranaka Konvencije o biološkoj raznolikosti održanom od 7. do 19. prosinca 2022., utvrđuju se globalni ciljevi usmjereni na hitno djelovanje tijekom desetljeća do 2030. Cilj br. 1 jest osigurati da su sva područja obuhvaćena participativnim i integriranim prostornim planiranjem koje uključuje bioraznolikost i/ili djelotvornim procesima upravljanja kojima se uzima u obzir promjena upotrebe zemljišta i mora; do 2030. svesti gotovo na nulu gubitak područja od velike važnosti za bioraznolikost, uključujući ekosustave visoke razine ekološke cjelovitosti, poštujući pritom prava autohtonih naroda i lokalnih zajednica kako su utvrđena u Deklaraciji Ujedinjenih naroda (UN) o pravima autohtonih naroda. Cilj br. 2 jest do 2030. osigurati djelotvornu obnovu najmanje 30 % područja degradiranih kopnenih ekosustava i ekosustava kopnenih voda te morskih i obalnih ekosustava radi poboljšanja bioraznolikosti te funkcija i usluga ekosustava, ekološke cjelovitosti i povezivosti. Cilj br. 11 jest obnoviti, održavati i poboljšati doprinose prirode ljudima, uključujući funkcije i usluge ekosustava, kao što su regulacija zraka, vode i klime, zdravlje tla, oprašivanje i smanjenje rizika od bolesti, kao i zaštita od prirodnih opasnosti i katastrofa, s pomoću rješenja utemeljenih na prirodi i/ili pristupa utemeljenih na ekosustavu u korist svih ljudi i prirode. Globalni okvir za bioraznolikost omogućit će napredak prema postizanju ciljeva za 2050. usmjerenih na rezultate.
- (5) UN-ovi ciljevi održivog razvoja, osobito ciljevi 14.2., 15.1., 15.2. i 15.3., odnose se na potrebu da se osigura očuvanje, obnova i održivo korištenje kopnenih ekosustava i kopnenih slatkovodnih ekosustava i njihovih usluga, posebice šuma, močvarnih područja, planina i sušnih područja.

- (6) Opća skupština UN-a u svojoj je rezoluciji od 1. ožujka 2019. proglasila razdoblje 2021. – 2030. Desetljećem UN-a za obnovu ekosustava s ciljem podupiranja i jačanja nastojanja da se spriječi, zaustavi i preokrene propadanje ekosustava u cijelom svijetu i podigne razina svijesti o važnosti obnove ekosustava.
- (7) Strategijom EU-a za bioraznolikost do 2030. nastoji se osigurati da će se do 2030. bioraznolikost u Europi usmjeriti prema oporavku, od čega će korist imati ljudi, naš planet, klima i gospodarstvo. Njome se utvrđuje ambiciozan plan EU-a za obnovu prirode s nizom ključnih obveza, uključujući obvezu da se iznese prijedlog pravno obvezujućih ciljeva EU-a za obnovu prirode kako bi se obnovili degradirani ekosustavi, posebno oni koji imaju najveći potencijal za hvatanje i skladištenje ugljika, te za sprečavanje i ublažavanje posljedica prirodnih katastrofa.
- (8) U svojoj rezoluciji od 9. lipnja 2021. o Strategiji EU-a za bioraznolikost do 2030. Europski parlament snažno je pozdravio posvećenost izradi zakonodavnog prijedloga s obvezujućim ciljevima obnove prirode te je osim toga smatrao da bi zakonodavni prijedlog, uz opći cilj obnove, trebao uključivati ciljeve obnove usmjerene na ekosustave, staništa i vrste, čime bi se obuhvatile šume, travnjaci, močvarna područja, tresetišta, oprašivači, rijeke slobodnog toka, obalna područja i morski ekosustavi.

- (9) U svojim zaključcima od 23. listopada 2020. Vijeće je potvrdilo da će sprečavanje daljnjeg pogoršanja postojećeg stanja bioraznolikosti i prirode biti ključno, ali ne i dostatno za vraćanje prirode u naš život. Vijeće je ponovno potvrdilo da je u vezi s obnovom prirode potrebna veća ambicioznost, kako se predlaže u novom planu EU-a za obnovu prirode, koji uključuje mjere za zaštitu i obnovu bioraznolikosti i izvan zaštićenih područja. Vijeće je navelo i da očekuje prijedlog pravno obvezujućih ciljeva u području obnove prirode, za koji treba izraditi procjenu učinka.

- (10) Strategijom EU-a za bioraznolikost do 2030. utvrđena je obveza da se pravno zaštititi najmanje 30 % kopnenih područja, uključujući kopnene vode, i 30 % morskih područja u Uniji, od čega bi najmanje trećina trebala biti pod strogom zaštitom, uključujući sve preostale prašume i stare šume. U kriterijima i smjernicama namijenjenima državama članicama za proglašenje dodatnih zaštićenih područja („kriteriji i smjernice”), koje je Komisija 2022. razvila u suradnji s državama članicama i dionicima, naglašava se da ako obnovljena područja ispunjavaju kriterije za zaštićena područja ili se očekuje da će ih ispunjavati nakon što obnova polučiti svoj potpuni učinak, i ta bi obnovljena područja trebala doprinijeti ciljevima Unije za zaštićena područja. U kriterijima i smjernicama naglašava se i da zaštićena područja mogu pružiti važan doprinos ciljevima obnove iz Strategije EU-a za bioraznolikost do 2030. stvaranjem uvjeta u kojima će rad na obnovi biti uspješan. To posebno vrijedi za područja koja se mogu prirodno oporaviti zaustavljanjem ili ograničavanjem nekih pritisaka koje uzrokuju ljudske aktivnosti. Stavljanje takvih područja pod strogu zaštitu, među ostalim u morskom okolišu, u nekim će slučajevima biti dovoljno da dovede do oporavka prirodnih vrijednosti u njima. Nadalje, u kriterijima i smjernicama ističe se i da se očekuje da sve države članice doprinesu ispunjavanju ciljeva Unije za zaštićena područja iz Strategije EU-a za bioraznolikost do 2030. razmjerno prirodnim vrijednostima u njima i njihovu potencijalu za obnovu prirode.

- (11) Strategijom EU-a za bioraznolikost do 2030. utvrđen je cilj da se do 2030. osigura da ne dođe do pogoršanja trendova ili stanja očuvanosti zaštićenih staništa i vrsta te da će najmanje 30 % vrsta i staništa koji trenutačno nisu u povoljnom stanju potpasti pod tu kategoriju ili pokazati snažan pozitivan trend da će potpasti pod tu kategoriju. U smjernicama koje je Komisija izradila u suradnji s državama članicama i dionicima kako bi poduprla ispunjavanje tih ciljeva naglašava se da će za većinu tih staništa i vrsta vjerojatno biti potreban rad na održavanju i obnovi tako da se do 2030. zaustave njihovi trenutačni negativni trendovi ili održe trenutačni stabilni trendovi ili trendovi poboljšanja ili tako da se spriječi pogoršanje stanja staništa i vrsta s povoljnim stanjem očuvanosti. U tim se smjernicama dodatno ističe da se taj rad na obnovi prije svega treba planirati, provoditi i koordinirati na nacionalnoj ili regionalnoj razini te da pri odabiru vrsta i staništa koje je potrebno poboljšati do 2030. i određivanju prioriteta za te vrste i staništa treba nastojati uspostaviti sinergiju s drugim ciljevima Unije i međunarodnim ciljevima, posebno onima u području okolišne i klimatske politike.
- (12) U izvješću Komisije o stanju prirode u Europskoj uniji od 15. listopada 2020. („izvješće o stanju prirode iz 2020.”) navedeno je da Unija još nije uspjela spriječiti pogoršanje stanja zaštićenih stanišnih tipova i vrsta koje su predmet očuvanja u Uniji. To pogoršanje uglavnom je posljedica odustajanja od ekstenzivne poljoprivrede, intenziviranja praksi gospodarenja, izmjene hidroloških režima, urbanizacije i onečišćenja te neodrživih šumarskih aktivnosti i iskorištavanja vrsta. Osim toga, invazivne strane vrste i klimatske promjene predstavljaju glavnu i sve veću prijetnju zavičajnoj fauni i flori u Uniji.

- (13) Europski zeleni plan dovest će do progresivne i temeljite preobrazbe gospodarstva Unije i njezinih država članica, što će pak imati snažan utjecaj na vanjsko djelovanje Unije. Važno je da se Unija koristi svojom trgovinskom politikom i opsežnom mrežom trgovinskih sporazuma kako bi i na globalnoj razini surađivala s partnerima na zaštiti okoliša i bioraznolikosti, uz istodobno promicanje jednakih uvjeta tržišnog natjecanja.
- (14) Primjereno je utvrditi sveobuhvatni cilj za obnovu ekosustava kako bi se potaknuli gospodarska i društvena preobrazba, otvaranje kvalitetnih radnih mjesta i održivi rast. Ako su u dobrom stanju, bioraznoliki ekosustavi kao što su močvarni, slatkovodni i šumski ekosustavi te poljoprivredni ekosustavi, ekosustavi s oskudnom vegetacijom, morski ekosustavi, obalni i urbani ekosustavi pružaju niz ključnih usluga ekosustava, a koristi obnove degradiranih ekosustava dok se ne postigne dobro stanje na svim kopnenim i morskim područjima uvelike nadmašuju troškove obnove. Te usluge doprinose brojnim društveno-gospodarskim koristima, ovisno o gospodarskim, društvenim, kulturnim, regionalnim i lokalnim značajkama.
- (15) Statistička komisija UN-a na svojoj 52. sjednici u ožujku 2021. uvela je računovodstvo ekosustava kao dio sustava ekonomskog računovodstva okoliša (SEEA EA). SEEA EA integrirani je i sveobuhvatni statistički okvir za organiziranje podataka o staništima i krajobrazima, mjerenje opsega, stanja i usluga ekosustava, praćenje promjena u kapitalu ekosustava i povezivanje tih informacija s gospodarskim i drugim ljudskim djelatnostima.

- (16) Osiguravanje bioraznolikih ekosustava i borba protiv klimatskih promjena neodvojivo su međusobno povezani. Priroda i rješenja utemeljena na prirodi, uključujući prirodne zalihe i ponore ugljika, ključni su za borbu protiv klimatske krize. Istodobno je klimatska kriza već uzrok promjena u kopnenim i morskim ekosustavima te se Unija treba pripremiti za povećani intenzitet, učestalost i raširenost njezinih učinaka. U posebnom izvješću Međuvladinog panela o klimatskim promjenama (IPCC) o učincima globalnog zagrijavanja od 1,5 °C istaknuto je da neki učinci mogu biti dugotrajni ili nepovratni. U šestom izvješću IPCC-a o procjeni navodi se da će obnova ekosustavâ biti ključna za pomoć u borbi protiv klimatskih promjena, kao i za smanjenje rizika povezanih sa sigurnošću opskrbe hranom. Međuvladina znanstveno-politička platforma o bioraznolikosti i uslugama ekosustava (IPBES) u svojem je izvješću o globalnoj procjeni bioraznolikosti i usluga ekosustava iz 2019. navela da smatra da su klimatske promjene ključni uzrok promjena u prirodi te da očekuje da će se učinak klimatskih promjena povećati u narednim desetljećima i u nekim slučajevima nadmašiti učinak drugih uzroka promjena ekosustava, kao što su promjene u upotrebi zemljišta i mora.

- (17) Uredbom (EU) 2021/1119 Europskog parlamenta i Vijeća⁵ utvrđuje se obvezujući cilj klimatske neutralnosti u Uniji do 2050. i ostvarenja negativnih emisija nakon toga, kao i davanje prednosti brzim i predvidljivim smanjenjima emisija te istodobno poboljšanje uklanjanja prirodnim ponorima. Obnova ekosustavâ može znatno doprinijeti održavanju prirodnih ponora, upravljanju njima i njihovu poboljšanju te povećanju bioraznolikosti uz istodobnu borbu protiv klimatskih promjena. Uredbom (EU) 2021/1119 od relevantnih institucija Unije i država članica zahtijeva se i da osiguravaju kontinuirani napredak u poboljšavanju kapaciteta za prilagodbu, jačanju otpornosti i smanjenju osjetljivosti na klimatske promjene. Tom se uredbom od država članica također zahtijeva da uključe prilagodbu u sva područja politike i promiču prilagodbu utemeljenu na ekosustavu i rješenja utemeljena na prirodi. Rješenja utemeljena na prirodi ona su rješenja koja su nadahnutâ i poduprta prirodom, troškovno učinkovita i istodobno korisna za okoliš, društvo i gospodarstvo te doprinose izgradnji otpornosti. Takva rješenja s pomoću lokalno prilagođenih i sustavnih intervencija kojima se učinkovito iskorištavaju resursi u gradove, krajobraze i morske krajobraze donose više prirode i prirodnih obilježja i procesa koji su i raznolikiji. Stoga rješenja utemeljena na prirodi trebaju biti korisna za bioraznolikost i podupirati brojne usluge ekosustava.

⁵ Uredba (EU) 2021/1119 Europskog parlamenta i Vijeća od 30. lipnja 2021. o uspostavi okvira za postizanje klimatske neutralnosti i o izmjeni uredaba (EZ) br. 401/2009 i (EU) 2018/1999 („Europski zakon o klimi”) (SL L 243, 9.7.2021., str. 1.).

- (18) U Komunikaciji Komisije od 24. veljače 2021. naslovljenoj „Stvaranje Europe otporne na klimatske promjene – nova strategija EU-a za prilagodbu klimatskim promjenama” naglašava se potreba za promicanjem rješenja utemeljenih na prirodi i prepoznaje se da se troškovno učinkovita prilagodba klimatskim promjenama može postići zaštitom i obnovom močvarnih područja i tresetišta te obalnih i morskih ekosustava, razvojem urbanih zelenih površina i postavljanjem zelenih krovova i zidova te održivim gospodarenjem šumama i poljoprivrednim zemljištem te njihovim promicanjem. Veći broj bioraznolikih ekosustava vodi do veće otpornosti na klimatske promjene i omogućuje djelotvornije oblike smanjivanja i sprečavanja katastrofa.

- (19) U tijeku je revizija klimatske politike Unije kako bi slijedila putanju utvrđenu u Uredbi (EU) 2021/1119 za smanjenje neto emisija stakleničkih plinova (emisije koje preostanu nakon oduzimanja uklanjanja) do 2030. za najmanje 55 % u odnosu na razine iz 1990. Uredbom (EU) 2023/839 Europskog parlamenta i Vijeća⁶ osobito se nastoji ojačati doprinos zemljišnog sektora općoj klimatskoj ambiciji za 2030. te se ciljevi u pogledu obračuna emisija i uklanjanja iz sektora korištenja zemljišta, prenamjene zemljišta i šumarstva (LULUCF) usklađuju s povezanim inicijativama politika u području bioraznolikosti. Tom se uredbom naglašava potreba za zaštitom i poboljšanjem uklanjanja ugljika na temelju prirodnih postupaka, poboljšanjem otpornosti ekosustavâ na klimatske promjene, obnavljanjem degradiranog zemljišta i degradiranih ekosustava te ponovnim natapanjem tresetišta. Osim toga, njome se nastoji poboljšati praćenje emisija i uklanjanja stakleničkih plinova na zemljištu koje podliježe zaštiti i obnovi te izvješćivanje o tome. U tom je kontekstu važno da ekosustavi u svim kategorijama zemljišta, uključujući šume, travnjake, zemljišta pod usjevima i močvarna zemljišta, budu u dobrom stanju radi djelotvornog hvatanja i skladištenja ugljika.
- (20) Kako je navedeno u Komunikaciji Komisije od 23. ožujka 2022. naslovljenoj „Očuvanje sigurnosti opskrbe hranom i jačanje otpornosti prehrambenih sustava”, geopolitički događaji dodatno su naglasili potrebu za očuvanjem otpornosti prehrambenih sustava. Dokazano je da obnova agroekoloških sustava dugoročno pozitivno utječe na produktivnost hrane, a obnova prirode osigurava dugoročnu održivost i otpornost Unije.

⁶ Uredba (EU) 2023/839 Europskog parlamenta i Vijeća od 19. travnja 2023. o izmjeni Uredbe (EU) 2018/841 u pogledu područja primjene, pojednostavnjenja pravila o izvješćivanju i usklađenosti te utvrđivanja ciljeva država članica za 2030. i Uredbe (EU) 2018/1999 u pogledu poboljšanja praćenja, izvješćivanja, praćenja napretka i preispitivanja (SL L 107, 21.4.2023., str. 1.).

- (21) U završnom izvješću s Konferencije o budućnosti Europe iz svibnja 2022. građani pozivaju Uniju da zaštiti i obnovi bioraznolikost, krajolik i oceane, ukloni onečišćenje te potakne znanje, informiranje, obrazovanje i dijalog o okolišu, klimatskim promjenama, uporabi energije i održivosti.
- (22) Obnova ekosustavâ, zajedno s naporima uloženima u smanjenje trgovine divljom faunom i florom i njihove potrošnje, pomoći će i u sprečavanju te izgradnji otpornosti na moguće buduće zarazne bolesti sa zoonotskim potencijalom, čime će se smanjiti rizik od izbijanja bolesti i pandemija te doprinijeti potpori Unije i globalnim nastojanjima u primjeni pristupa „Jedno zdravlje”, kojim se prepoznaje suštinska povezanost zdravlja ljudi, zdravlja životinja i zdrave i otporne prirode.
- (23) Tla su sastavni dio kopnenih ekosustava. U Komunikaciji Komisije od 17. studenoga 2021. naslovljenoj „Strategija EU-a za tlo do 2030. Ostvarivanje koristi od zdravog tla za ljude, hranu, prirodu i klimu” ističe se potreba za obnovom degradiranog tla i povećanjem bioraznolikosti tla. Globalni mehanizam, tijelo osnovano u okviru Konvencije Ujedinjenih naroda o suzbijanju dezertifikacije u zemljama pogođenima jakim sušama i/ili dezertifikacijom, posebno u Africi⁷, i tajništvo te konvencije uspostavili su Program za utvrđivanje cilja neutralnosti degradacije zemljišta kako bi se zemljama pomoglo da postignu neutralnost u pogledu degradacije zemljišta do 2030.

⁷ SL L 83, 19.3.1998., str. 3.

- (24) Direktivom Vijeća 92/43/EEZ⁸ i Direktivom 2009/147/EZ Europskog parlamenta i Vijeća⁹ nastoji se osigurati dugoročna zaštita, očuvanje i opstanak najvrjednijih i najugroženijih vrsta i staništa u Europi, kao i ekosustava čiji su oni dio. Mreža Natura 2000, koja je uspostavljena 1992. i najveća je koordinirana mreža zaštićenih područja na svijetu, ključan je instrument za provedbu ciljeva tih dviju direktiva. Ova bi se Uredba trebala primjenjivati na europsko državno područje država članica na koje se primjenjuju Ugovori i time se uskladiti s direktivama 92/43/EEZ i 2009/147/EZ te ujedno s Direktivom 2008/56/EZ Europskog parlamenta i Vijeća¹⁰.
- (25) Komisija je razvila okvir i smjernice za utvrđivanje dobrog stanja stanišnih tipova zaštićenih na temelju Direktive 92/43/EEZ i za utvrđivanje dostatne kvalitete i količine staništa vrsta koja su obuhvaćena područjem primjene te direktive. Na temelju tog okvira i smjernica mogu se odrediti ciljevi obnove za te stanišne tipove i staništa vrsta. Međutim, takva obnova neće biti dovoljna za zaustavljanje trenda gubitka bioraznolikosti i za oporavak svih ekosustava. Stoga, kako bi se povećala bioraznolikost na razini širih ekosustava, trebalo bi utvrditi dodatne obveze koje se temelje na specifičnim pokazateljima.

⁸ Direktiva Vijeća 92/43/EEZ od 21. svibnja 1992. o očuvanju prirodnih staništa i divlje faune i flore (SL L 206, 22.7.1992., str. 7.).

⁹ Direktiva 2009/147/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 30. studenoga 2009. o očuvanju divljih ptica (SL L 20, 26.1.2010., str. 7.).

¹⁰ Direktiva 2008/56/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008. o uspostavljanju okvira za djelovanje Zajednice u području politike morskog okoliša (SL L 164, 25.6.2008., str. 19.).

- (26) Nadovezujući se na direktive 92/43/EEZ i 2009/147/EZ i da bi poduprle postizanje ciljeva utvrđenih u tim direktivama, države članice trebale bi uspostaviti mjere obnove kako bi osigurale oporavak zaštićenih staništa i vrsta, uključujući divlje ptice, na svim područjima u Uniji, pa i na područjima izvan mreže Natura 2000.
- (27) Direktivom 92/43/EEZ nastoje se u povoljno stanje očuvanosti vratiti i u tom stanju održati prirodna staništa i vrste divlje faune i flore koji su od interesa za Uniju. Međutim, njome se ne utvrđuje rok za postizanje tog cilja. Slično tomu, Direktivom 2009/147/EZ ne utvrđuje se rok za obnovu populacija ptica u Uniji.

- (28) Trebalo bi utvrditi rokove za uspostavljanje mjera obnove na područjima mreže Natura 2000 i na područjima izvan mreže Natura 2000 radi postupnog poboljšanja stanja zaštićenih stanišnih tipova u cijeloj Uniji te radi njihove ponovne uspostave dok se ne postigne povoljna referentna površina koja je potrebna za postizanje povoljnog stanja očuvanosti tih stanišnih tipova u Uniji. Pri uspostavi mjera obnove države članice trebale bi, prema potrebi, do 2030. dati prednost područjima stanišnih tipova koja nisu u dobrom stanju i koja se nalaze na područjima mreže Natura 2000, s obzirom na ključnu ulogu tih područja za očuvanje prirode i činjenicu da na temelju postojećeg prava Unije već postoji obveza uspostave djelotvornih sustava za osiguravanje dugoročne djelotvornosti mjera obnove na područjima mreže Natura 2000. Kako bi se državama članicama omogućila potrebna fleksibilnost za ulaganje opsežnih napora u obnovu, države članice trebale bi zadržati mogućnost uspostave mjera obnove na područjima stanišnih tipova koja nisu u dobrom stanju i nalaze se na područjima izvan mreže Natura 2000 ako je to opravdano specifičnim lokalnim okolnostima i uvjetima. Osim toga, primjereno je izdvojiti stanišne tipove u skupine prema ekosustavu kojem pripadaju i za te skupine stanišnih tipova utvrditi vremenski ograničene i kvantificirane ciljeve za pojedina područja. To bi omogućilo državama članicama da odaberu koja će staništa unutar skupine najprije obnoviti.
- (29) Zahtjevi u pogledu staništa vrsta koja su obuhvaćena područjem primjene Direktive 92/43/EEZ i staništa divljih ptica koja su obuhvaćena područjem primjene Direktive 2009/147/EZ trebali bi biti slični, pri čemu posebnu pozornost treba obratiti na povezanost koja je potrebna između tih dvaju staništa kako bi populacije vrsta mogle napredovati.

- (30) Potrebno je da su mjere obnove za stanišne tipove odgovarajuće i prikladne za te stanišne tipove radi postizanja dobrog stanja i što brže uspostave povoljnih referentnih površina kako bi se postiglo povoljno stanje očuvanosti tih stanišnih tipova. Važno je da su mjere obnove one koje su potrebne za ispunjavanje vremenski ograničenih i kvantificiranih ciljeva za pojedina područja. Također je potrebno da su mjere obnove za staništa vrsta odgovarajuće i prikladne za što brže postizanje dostatne kvalitete i količine kako bi se postiglo povoljno stanje očuvanosti vrsta.
- (31) Mjere obnove uspostavljene na temelju ove Uredbe radi obnove ili održavanja određenih stanišnih tipova navedenih u Prilogu I., kao što su travnjaci, vrištine ili močvarni stanišni tipovi, u određenim slučajevima mogle bi zahtijevati uklanjanje šuma kako bi se ponovno uspostavilo upravljanje utemeljeno na očuvanju, što bi moglo uključivati aktivnosti kao što su košnja ili ispaša. Obnova prirode i zaustavljanje deforestacije važni su okolišni ciljevi koji se međusobno osnažuju. Komisija će izraditi smjernice, kako je navedeno u uvodnoj izjavi 36. Uredbe (EU) 2023/1115 Europskog parlamenta i Vijeća¹¹, kako bi se pojasnilo tumačenje definicije „upotrebe u poljoprivredne svrhe” utvrđene u toj uredbi, posebno u vezi s prenamjenom šuma u zemljište koje nije namijenjeno za poljoprivredne svrhe.

¹¹ Uredba (EU) 2023/1115 Europskog parlamenta i Vijeća od 31. svibnja 2023. o stavljanju na raspolaganje na tržištu Unije i izvozu iz Unije određene robe i određenih proizvoda povezanih s deforestacijom i degradacijom šuma te o stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 995/2010 (SL L 150, 9.6.2023., str. 206.).

- (32) Važno je osigurati da mjere obnove uspostavljene na temelju ove Uredbe dovedu do konkretnog i mjerljivog poboljšanja stanja ekosustavâ kako na razini pojedinačnih područja koja podliježu obnovi tako i na nacionalnoj razini i na razini Unije.
- (33) Kako bi mjere obnove bile učinkovite i kako bi se njihovi rezultati mogli mjeriti tijekom vremena, ključno je da područja koja podliježu takvim mjerama obnove usmjerenima na poboljšanje stanja staništa koja su obuhvaćena područjem primjene Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ, ponovnu uspostavu tih staništa i poboljšanje njihove povezanosti, pokazuju stalno poboljšanje dok se ne postigne dobro stanje.
- (34) Ključno je i da područja koja podliježu mjerama obnove usmjerenima na poboljšanje kvalitete i količine staništa vrsta koja su obuhvaćena područjem primjene Direktive 92/43/EEZ i staništa divljih ptica koja su obuhvaćena područjem primjene Direktive 2009/147/EZ pokazuju stalno poboljšanje kako bi se doprinijelo postizanju dostatne količine i kvalitete staništa tih vrsta.

- (35) Važno je osigurati da se područja pokrivena stanišnim tipovima obuhvaćenima područjem primjene Direktive 92/43/EEZ koja su u dobrom stanju na cijelom europskom državnom području država članica i Unije postupno povećavaju dok se ne postigne povoljna referentna površina za svaki stanišni tip i dok najmanje 90 % tih površina na razini država članica ne bude u dobrom stanju kako bi se omogućilo postizanje povoljnog stanja očuvanosti tih stanišnih tipova u Uniji. Državama članicama trebalo bi dopustiti da, ako je to propisno opravdano, za stanišne tipove koji su vrlo česti i rašireni u Uniji i pokrivaju više od 3 % europskog državnog područja dotične države članice, primjenjuju postotak niži od 90 % za područje koje treba biti u dobrom stanju za pojedinačne stanišne tipove navedene u Prilogu I. ovoj Uredbi ako taj postotak ne bi spriječio postizanje ili održavanje povoljnog stanja očuvanosti tih stanišnih tipova na nacionalnoj biogeografskoj razini, kako je utvrđeno na temelju članka 1. točke (e) Direktive 92/43/EEZ. Ako pojedina država članica primijeni to odstupanje, trebala bi ga opravdati u svojem nacionalnom planu obnove.
- (36) Važno je osigurati da se kvaliteta i količina staništa vrsta koja su obuhvaćena područjem primjene Direktive 92/43/EEZ i staništa divljih ptica koja su obuhvaćena područjem primjene Direktive 2009/147/EZ na cijelom europskom državnom području država članica i Unije postupno povećavaju dok se ne povećaju dovoljno da osiguravaju dugoročni opstanak tih vrsta.

- (37) Važno je da države članice uspostave mjere kojima se nastoji osigurati da se stanje na područjima pokrivenima stanišnim tipovima obuhvaćenima područjem primjene ove Uredbe koji podliježu mjerama obnove stalno poboljšava dok se ne postigne dobro stanje te da države članice uspostave mjere kojima se nastoji osigurati da se nakon postizanja dobrog stanja znatno ne pogorša stanje tih stanišnih tipova kako se ne bi ugrozilo dugoročno održavanje ili postizanje dobrog stanja. Nepostizanje tih rezultata ne znači nepoštovanje obveze uspostave mjera prikladnih za postizanje tih rezultata. Važno je i da države članice nastoje ulagati napore s ciljem sprečavanja znatnog pogoršanja područja pokrivenih takvim stanišnim tipovima koja su već u dobrom stanju ili koja nisu u dobrom stanju, ali još ne podliježu mjerama obnove. Takve su mjere važne kako bi se izbjeglo povećanje potreba za obnovom u budućnosti i trebale bi biti usmjerene na područja stanišnih tipova, kako su ih utvrdile države članice u svojim nacionalnim planovima obnove, čija je obnova potrebna kako bi se ispunili ciljevi obnove. Primjereno je razmotriti mogućnost više sile, kao što su prirodne katastrofe, koja bi mogla dovesti do pogoršanja stanja na područjima pokrivenima tim stanišnim tipovima, kao i neizbježnih preobrazbi staništa koje su izravno uzrokovane klimatskim promjenama. Za područja izvan mreže Natura 2000 primjereno je razmotriti i rezultat plana ili projekta od prevladavajućeg javnog interesa za koji nisu dostupna manje štetna alternativna rješenja. Za područja koja podliježu mjerama obnove to bi trebalo utvrditi u svakom pojedinom slučaju. Za područja mreže Natura 2000, planovi i projekti odobreni su u skladu s člankom 6. stavkom 4. Direktive 92/43/EEZ. Primjereno je osigurati da države članice zadrže mogućnost da, u nedostatku drugih alternativa, primijene zahtjev u pogledu sprečavanja pogoršanja na razini svake biogeografske regije na svojem državnom području za svaki stanišni tip i svako stanište vrsta. Takva bi mogućnost trebala biti dopuštena pod određenim uvjetima, među ostalim pod uvjetom da se poduzmu kompenzacijske mjere za svako znatno pogoršanje. Ako se, kao željeni rezultat mjere obnove, područje preobrazi iz jednog stanišnog tipa obuhvaćenog područjem primjene ove Uredbe u drugi stanišni tip obuhvaćen područjem primjene ove Uredbe, ne bi se trebalo smatrati da se to područje pogoršalo.

- (38) Za potrebe odstupanja od obveza kontinuiranog poboljšanja stanja i sprečavanja pogoršanja stanja područja izvan mreže Natura 2000 na temelju ove Uredbe, države članice trebale bi pretpostavljati da su postrojenja za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, njihovo priključenje na mrežu, sama povezana mreža i sredstva za skladištenje od prevladavajućeg javnog interesa. Države članice trebale bi moći odlučiti ograničiti primjenu te pretpostavke u propisno opravdanim i specifičnim okolnostima, kao što su razlozi povezani s nacionalnom obranom. Osim toga, države članice trebale bi moći izuzeti takve projekte u području energije iz obnovljivih izvora od obveze da za potrebe primjene tih odstupanja nisu dostupna manje štetna alternativna rješenja, pod uvjetom da su ti projekti podvrgnuti strateškoj procjeni utjecaja na okoliš ili procjeni utjecaja na okoliš. Smatranjem takvih postrojenja postrojenjima od prevladavajućeg javnog interesa i, ako je primjenjivo, ograničavanjem zahtjeva da se procijene manje štetna alternativna rješenja omogućilo bi se da takvi projekti imaju koristi od pojednostavnjene procjene u pogledu odstupanja od procjene prevladavajućeg javnog interesa na temelju ove Uredbe.

- (39) Aktivnostima čija je isključiva svrha obrana ili nacionalna sigurnost trebalo bi dati najveći prioritet. Stoga bi države članice pri uspostavi mjera obnove trebale moći izuzeti područja koja se upotrebljavaju za takve aktivnosti ako se smatra da su te mjere neuskladive s daljnjom upotrebom dotičnih područja u vojne svrhe. Osim toga, za potrebe primjene odredaba ove Uredbe o odstupanjima od obveza kontinuiranog poboljšanja stanja i sprečavanja pogoršanja stanja područja izvan mreže Natura 2000, državama članicama trebalo bi dopustiti da pretpostavljaju da su planovi i projekti koji se odnose na takve aktivnosti od prevladavajućeg javnog interesa. Države članice ujedno bi trebale moći izuzeti takve planove i projekte od obveze da nisu dostupna manje štetna alternativna rješenja. Međutim, ako primjenjuju to izuzeće, od država članica trebalo bi zahtijevati da uspostave mjere, koliko je to razumno i izvedivo, kojima se nastoje ublažiti utjecaj tih planova i projekata na stanišne tipove.
- (40) Strategijom EU-a za bioraznolikost do 2030. naglašava se potreba za strožim mjerama kako bi se obnovili degradirani morski ekosustavi, uključujući ekosustave bogate ugljikom te važna mrijestilišta i rastilišta ribe. Tom strategijom utvrđuje se i da Komisija treba predložiti novi akcijski plan za očuvanje ribolovnih resursa i zaštitu morskih ekosustava.

- (41) Morski stanišni tipovi navedeni u Prilogu I. Direktivi 92/43/EEZ široko su definirani i uključuju brojne ekološke različite podtipove s različitim potencijalom obnove, što državama članicama otežava uspostavu odgovarajućih mjera obnove na razini tih stanišnih tipova. Stoga bi morske stanišne tipove navedene u Prilogu I. toj direktivi trebalo dodatno odrediti primjenom relevantnih razina klasifikacije morskih staništa prema europskom informacijskom sustavu o prirodi (EUNIS). Države članice trebale bi uspostaviti povoljne površine koje prekriva stanišni tip za postizanje povoljnog stanja očuvanosti svakog od tih stanišnih tipova ako te povoljne površine koje prekriva stanišni tip već nisu obuhvaćena nekim drugim propisom Unije. Skupina stanišnih tipova morskih mekih dna, koja odgovara nekima od bentoskih širokih stanišnih tipova navedenih u Direktivi 2008/56/EZ, široko je zastupljena u morskim vodama nekoliko država članica. Državama članicama trebalo bi stoga dopustiti da mjere obnove, koje se postupno uspostavljaju, ograniče na manji dio područja tih stanišnih tipova koji nisu u dobrom stanju, pod uvjetom da to ne sprečava postizanje ili održavanje dobrog stanja okoliša, kako je utvrđeno na temelju Direktive 2008/56/EZ, osobito uzimajući u obzir granične vrijednosti za deskriptore za utvrđivanje dobrog stanja okoliša iz točaka 1. i 6. Priloga I. toj direktivi, utvrđene u skladu s člankom 9. stavkom 3. te direktive, za opseg gubitka tih stanišnih tipova, za negativne učinke na stanje tih stanišnih tipova i za najveći dopušteni opseg tih negativnih učinaka.

- (42) Ako je za zaštitu obalnih i morskih staništa potrebno regulirati aktivnosti ribarstva ili akvakulture, primjenjuje se zajednička ribarstvena politika (ZRP). Uredbom (EU) br. 1380/2013 Europskog parlamenta i Vijeća¹² osobito se predviđa da se u okviru ZRP-a provodi pristup upravljanja ribarstvom utemeljen na ekosustavu kako bi se osiguralo da negativni učinci ribolovnih aktivnosti na morski ekosustav budu što manji. Tom se uredbom predviđa i da se u okviru ZRP-a nastoji da se aktivnostima akvakulture i ribarstva izbjegava degradacija morskog okoliša.

¹² Uredba (EU) br. 1380/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. o zajedničkoj ribarstvenoj politici, izmjeni uredaba Vijeća (EZ) br. 1954/2003 i (EZ) br. 1224/2009 i stavljanju izvan snage uredaba (EZ) br. 2371/2002 i (EZ) br. 639/2004 i Odluke Vijeća 2004/585/EZ (SL L 354, 28.12.2013., str. 22.).

- (43) Kako bi se postigao cilj kontinuiranog, dugoročnog i održivog oporavka bioraznolike i otporne prirode, države članice trebale bi u potpunosti iskoristiti mogućnosti predviđene u okviru ZRP-a. Države članice imaju mogućnost, u okviru isključive nadležnosti Unije u pogledu očuvanja morskih bioloških resursa, poduzimati nediskriminirajuće mjere za upravljanje ribljim stokovima i njihovo očuvanje te održavanje ili poboljšanje stanja očuvanosti morskih ekosustava unutar 12 nautičkih milja. Osim toga, države članice koje imaju izravan upravljački interes, kako je definiran u Uredbi (EU) br. 1380/2013, mogu se dogovoriti da podnesu zajedničke preporuke za mjere očuvanja potrebne za ispunjavanje obveza na temelju prava Unije u području okoliša. Ako država članica u svoj nacionalni plan obnove uključi mjere očuvanja koje su potrebne kako bi se doprinijelo ciljevima ove Uredbe i ako je za te mjere očuvanja potrebno podnijeti zajedničke preporuke, dotična država članica trebala bi provesti savjetovanja i podnijeti te zajedničke preporuke u roku koji omogućuje njihovo pravodobno donošenje prije odgovarajućih rokova u cilju promicanja koherentnosti različitih politika o očuvanju morskih ekosustava. Takve mjere ocjenjuju se i donose u skladu s pravilima i postupcima predviđenima u okviru ZRP-a.

- (44) Direktivom 2008/56/EZ zahtijeva se od država članica da surađuju bilateralno i u okviru regionalnih i podregionalnih mehanizama suradnje, među ostalim u okviru regionalnih konvencija o moru, odnosno Konvencije o zaštiti morskog okoliša sjeveroistočnog Atlantika¹³, Konvencije o zaštiti morskog okoliša Baltičkog mora¹⁴, Konvencije o zaštiti morskog okoliša i obalnog područja Sredozemlja¹⁵ i Konvencije o zaštiti Crnog mora, potpisane u Bukureštu 21. travnja 1992., te, kad je riječ o mjerama u području ribarstva, u kontekstu regionalnih skupina osnovanih u okviru ZRP-a.
- (45) Važno je da se uspostave mjere obnove i za staništa određenih morskih vrsta, kao što su morski psi i raže, koja su obuhvaćena područjem primjene, primjerice, Konvencije o zaštiti migratornih vrsta divljih životinja, potpisane u Bonnu 23. lipnja 1979., ili popisa ugroženih vrsta regionalnih konvencija o moru, ali su izvan područja primjene Direktive 92/43/EEZ, jer imaju važnu funkciju u ekosustavu.
- (46) Radi potpore obnovi i sprečavanju pogoršanja stanja kopnenih, slatkovodnih, obalnih i morskih staništa države članice mogu odrediti dodatna područja kao „zaštićena područja” ili „strogo zaštićena područja”, provesti druge djelotvorne mjere očuvanja za pojedina područja i promicati mjere očuvanja privatnog zemljišta.

¹³ SL L 104, 3.4.1998., str. 2.

¹⁴ SL L 73, 16.3.1994., str. 20.

¹⁵ SL L 240, 19.9.1977., str. 3.

- (47) Urbani ekosustavi čine otprilike 22 % kopnene površine u Uniji te obuhvaćaju područje na kojem živi većina građana Unije. Urbane zelene površine uključuju, među ostalim, urbane šume, parkove i vrtove, urbane farme, drvorede uz ceste, gradske livade i gradske živice. Urbani ekosustavi, kao i drugi ekosustavi obuhvaćeni ovom Uredbom, važna su staništa za bioraznolikost, posebno biljaka, ptica i kukaca, uključujući oprašivače. Izvor su mnogih drugih važnih usluga ekosustava, uključujući smanjenje i kontrolu rizika od prirodnih katastrofa, kao što su poplave i učinci toplinskog otoka, hlađenje, rekreaciju, pročišćavanje vode i zraka te ublažavanje klimatskih promjena i prilagodbu tim promjenama. Povećanje urbanih zelenih površina važan je parametar za mjerenje povećanja sposobnosti urbanih ekosustava da pružaju te ključne usluge. Povećanjem zelenog pokrova na određenom gradskom području usporava se otjecanje vode te time smanjuje rizik od onečišćenja rijeka zbog prelijevanja oborinskih voda i pomaže u smanjenju ljetnih temperatura, izgradnji otpornosti na klimatske promjene i stvaranju dodatnog prostora za napredovanje prirode. Povećanjem razine urbanih zelenih površina u mnogim će se slučajevima poboljšati zdravlje urbanog ekosustava. S druge strane, zdravi urbani ekosustavi ključni su za podupiranje zdravlja drugih ključnih europskih ekosustava, primjerice povezivanjem prirodnih područja u okolnim ruralnim područjima, poboljšanjem zdravlja rijeka daleko od grada, osiguravanjem utočišta i područja za razmnožavanje vrsta ptica i oprašivača povezanih s poljoprivrednim i šumskim staništima, kao i osiguravanjem važnih staništa za migratorne ptice.

- (48) Potrebno je znatno pojačati mjere kojima će se osigurati da pokrivenost urbanim zelenim površinama, osobito drvećem, više ne bude u opasnosti od smanjenja. Kako bi se osiguralo da urbane zelene površine nastave pružati potrebne usluge ekosustava, trebalo bi zaustaviti njihov gubitak te ih obnoviti i povećati, među ostalim i integracijom zelene infrastrukture i rješenja utemeljenih na prirodi, kao što su zeleni krovovi i zeleni zidovi, u projektiranje zgrada. Takva integracija može doprinijeti održavanju i povećanju ne samo područja urbanih zelenih površina nego i, ako uključuju drveće, područja prekrivenosti gradova krošnjama stabala.
- (49) Znanstveni dokazi upućuju na to da umjetno svjetlo negativno utječe na bioraznolikost. Umjetno svjetlo može utjecati i na zdravlje ljudi. Pri izradi nacionalnih planova obnove na temelju ove Uredbe države članice trebale bi moći razmotriti zaustavljanje, smanjenje ili saniranje svjetlosnog onečišćenja u svim ekosustavima.

- (50) Kako je navedeno u Strategiji EU-a za bioraznolikost do 2030., potrebno je uložiti veće napore u obnovu slatkovodnih ekosustava i prirodnih funkcija rijeka. Obnova slatkovodnih ekosustava trebala bi uključivati rad na obnovi prirodne povezanosti rijeka te njihovih obalnih i poplavnih područja, među ostalim uklanjanjem umjetnih pregrada, kako bi se poduprlo postizanje povoljnog stanja očuvanosti rijeka, jezera, aluvijalnih staništa i vrsta koje žive u tim staništima zaštićenih direktivama 92/43/EEZ i 2009/147/EZ te postizanje jednog od ključnih ciljeva Strategije EU-a za bioraznolikost do 2030., odnosno da se obnovi najmanje 25 000 km rijeka slobodnog toka, u usporedbi s 2020. kad je donesena Strategija EU-a za bioraznolikost do 2030. Pri uklanjanju pregrada države članice trebale bi prvenstveno ukloniti zastarjele pregrade koje više nisu potrebne za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, unutarnju plovidbu, opskrbu vodom ili druge namjene.
- (51) Broj oprašivača u Uniji drastično se smanjio posljednjih desetljeća te se populacija svake treće vrste pčela i leptira smanjuje, a svaka deseta takva vrsta na rubu je izumiranja. Zbog oprašivanja divljih i uzgojenih biljaka oprašivači su neophodni za funkcioniranje kopnenih ekosustava, dobrobit ljudi i sigurnost opskrbe hranom. Izvješće iz 2021., koje se temelji na rezultatima projekta integriranog sustava računovodstva kapitala za prirodu (INCA), koji su zajednički provele službe Komisije i Europska agencija za okoliš (EEA), ukazuje na to da se gotovo 5 000 000 000 EUR godišnje poljoprivredne proizvodnje Unije izravno pripisuje kukcima oprašivačima.

- (52) Kao odgovor na pozive Europskog parlamenta i Vijeća na rješavanje problema smanjenja broja oprašivača Komisija je svojom Komunikacijom od 1. lipnja 2018. pokrenula inicijativu EU-a za oprašivače. Izvješće o napretku od 27. svibnja 2021. o provedbi te inicijative ukazalo je na to da su i dalje prisutni znatni izazovi u otklanjanju uzroka smanjenja broja oprašivača, uključujući uporabu pesticida. I Europski parlament, u svojoj rezoluciji od 9. lipnja, i Vijeće, u svojim zaključcima od 17. prosinca 2020. o tematskom izvješću Europskog revizorskog suda br. 15/2020, pozvali su na snažnije djelovanje za rješavanje problema smanjenja broja oprašivača, na uspostavu okvira za praćenje oprašivača na razini Unije te definiranje jasnih ciljeva i pokazatelja u pogledu obveze da se preokrene trend smanjenja broja oprašivača. U tematskom izvješću objavljenom 2020. Europski revizorski sud preporučio je da Komisija uspostavi odgovarajuće mehanizme upravljanja i praćenja za mjere usmjerene na otklanjanje prijetnji oprašivačima. Komisija je u svojoj komunikaciji od 24. siječnja 2023. predstavila revidiranu inicijativu EU-a za oprašivače pod nazivom „Revizija Inicijative EU-a za oprašivače. Novi plan za oprašivače”, u kojoj se utvrđuju mjere koje Unija i njezine države članice moraju poduzeti kako bi preokrenule trend smanjenja broja oprašivača do 2030.
- (53) Prijedlogom uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o održivoj uporabi sredstava za zaštitu bilja nastoji se regulirati jedan od uzroka smanjenja broja oprašivača zabranom uporabe pesticida na ekološki osjetljivim područjima, od kojih su mnoga obuhvaćena ovom Uredbom, primjerice na područjima na kojima su prisutne vrste oprašivača koje su na europskim crvenim popisima vrsta svrstane među one kojima prijeti izumiranje.

- (54) Održivi, otporni i bioraznoliki poljoprivredni ekosustavi potrebni su kao izvor sigurne, održive, hranjive i povoljne hrane. Poljoprivredni ekosustavi bogati bioraznolikošću također povećavaju otpornost poljoprivrede na klimatske promjene i okolišne rizike te istodobno osiguravaju sigurnost hrane i sigurnost opskrbe hranom te osiguravaju otvaranje novih radnih mjesta na ruralnim područjima, posebno radnih mjesta povezanih s ekološkom poljoprivredom, ruralnim turizmom i rekreacijom. Stoga Unija treba poboljšati bioraznolikost svojih poljoprivrednih zemljišta brojnim postojećim praksama koje su korisne za povećanje bioraznolikosti ili koje su kompatibilne s povećanjem bioraznolikosti, među ostalim i korištenjem ekstenzivne poljoprivrede. Ekstenzivna poljoprivreda ključna je za održavanje mnogih vrsta i staništa na područjima bogatim bioraznolikošću. Postoje brojne prakse ekstenzivne poljoprivrede koje imaju višestruke i znatne koristi za zaštitu bioraznolikosti, usluga ekosustava i obilježja krajobraza, kao što su precizna poljoprivreda, ekološka poljoprivreda, agroekologija, agrošumarstvo i trajni travnjaci niskog intenziteta. Namjena tih praksi nije zaustaviti upotrebu poljoprivrednog zemljišta, već prilagoditi tu vrstu upotrebe u korist dugoročnog funkcioniranja i produktivnosti poljoprivrednih ekosustava. Financijski privlačni programi financiranja za vlasnike, poljoprivrednike i druge upravitelje zemljišta kako bi se dobrovoljno uključili u takve prakse važni su za ostvarivanje dugoročnih koristi obnove.

- (55) Potrebno je uspostaviti mjere obnove kako bi se povećala bioraznolikost poljoprivrednih ekosustava u cijeloj Uniji, među ostalim i na područjima koja nisu pokrivena stanišnim tipovima obuhvaćenima područjem primjene Direktive 92/43/EEZ. Budući da ne postoji zajednička metoda za procjenu stanja poljoprivrednih ekosustava kojom bi se omogućilo utvrđivanje posebnih ciljeva obnove za poljoprivredne ekosustave, primjereno je utvrditi opću obvezu za povećanje bioraznolikosti poljoprivrednih ekosustava i mjeriti ispunjavanje te obveze na temelju izbora pokazatelja među kojima su indeks populacije travnjačkih leptira, zaliha organskog ugljika u mineralnim tlima zemljišta pod usjevima ili udio poljoprivrednog zemljišta s obilježjima krajobraza velike raznolikosti.
- (56) S obzirom na to da su ptice poljoprivrednih staništa dobro poznat i prihvaćen ključni pokazatelj zdravlja poljoprivrednih ekosustava, primjereno je odrediti ciljeve za obnovu njihovih populacija. Obveza postizanja tih ciljeva trebala bi se primjenjivati na države članice, a ne na pojedinačne poljoprivrednike. Države članice trebale bi postići te ciljeve uspostavom djelotvornih mjera obnove na poljoprivrednom zemljištu, suradnjom s poljoprivrednicima i drugim dionicima te pružanjem potpore poljoprivrednicima i drugim dionicima u njihovoj izradi i provedbi na terenu.
- (57) Obilježja krajobraza velike raznolikosti na poljoprivrednom zemljištu, uključujući zaštitne pojaseve, zemljišta na ugaru s rotacijom ili bez rotacije, živice, pojedinačna stabla ili skupine stabala, drvorede, rubne pojaseve polja, manje površine, kanale, manje vodotokove, manja močvarna područja, terase, kamene strukture, kamene zidove, jezerca i kulturna obilježja prostor su za divlje biljke i životinje, uključujući oprašivače, sprečavaju eroziju i iscrpljivanje tla, pročišćavaju zrak i vodu, povoljno utječu na ublažavanje klimatskih promjena i prilagodbu tim promjenama te podupiru poljoprivrednu produktivnost usjeva koji ovise o oprašivanju. Proizvodna obilježja također se mogu smatrati obilježjima krajobraza velike raznolikosti pod određenim uvjetima.

- (58) Cilj je zajedničke poljoprivredne politike (ZPP) podupiranje i jačanje zaštite okoliša, uključujući bioraznolikost. Jedan je od posebnih ciljeva te politike doprinijeti zaustavljanju i preokretanju trenda gubitka bioraznolikost, poboljšati usluge ekosustava te očuvati staništa i krajobraze. Novim standardom uvjetovanosti ZPP-a br. 8 o dobrim poljoprivrednim i okolišnim uvjetima zemljišta (GAEC 8), utvrđenim u Prilogu III. Uredbi (EU) 2021/2115 Europskog parlamenta i Vijeća¹⁶, zahtijeva se od korisnika plaćanja povezanih s površinom da najmanje 4 % obradivog zemljišta na razini poljoprivrednog gospodarstva namijene neproductivnim površinama i obilježjima, kao što je zemljište ostavljeno na ugaru, te da očuvaju postojeća obilježja krajobraza. Udio od 4 % za usklađenost sa standardom GAEC 8 može se smanjiti na 3 % ako su ispunjeni određeni preduvjeti. Ispunjavanjem te obveze države članice doprinijet će ostvarivanju pozitivnog trenda u pogledu obilježja krajobraza velike raznolikosti na poljoprivrednom zemljištu. Osim toga, u okviru ZPP-a države članice imaju mogućnost uspostaviti ekosheme za poljoprivredne prakse koje poljoprivrednici provode na poljoprivrednim zemljištima, koje mogu uključivati održavanje i stvaranje obilježja krajobraza ili neproductivnih površina. Slično tome, države članice u svoje strateške planove u okviru ZPP-a mogu uključiti i obveze u području poljoprivrede, okoliša i klime, među ostalim poboljšano upravljanje obilježjima krajobraza koje nadilazi standard GAEC 8 ili ekosheme. Projektima u okviru potprograma „Priroda i bioraznolikost” programa LIFE, uspostavljenog Uredbom (EU) 2021/783 Europskog parlamenta i Vijeća¹⁷, pomoći će se i u usmjeravanju bioraznolikosti Europe na poljoprivrednom zemljištu prema oporavku do 2030. podupiranjem provedbe direktiva 92/43/EEZ i 2009/147/EZ, kao i Strategije EU-a za bioraznolikost do 2030.

¹⁶ Uredba (EU) 2021/2115 Europskog parlamenta i Vijeća od 2. prosinca 2021. o utvrđivanju pravila o potpori za strateške planove koje izrađuju države članice u okviru zajedničke poljoprivredne politike (strateški planovi u okviru ZPP-a) i koji se financiraju iz Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP) i Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) te o stavljanju izvan snage uredbi (EU) br. 1305/2013 i (EU) br. 1307/2013 (SL L 435, 6.12.2021., str. 1.).

¹⁷ Uredba (EU) 2021/783 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2021. o uspostavi Programa za okoliš i djelovanje u području klime (LIFE) i stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 1293/2013 (SL L 172, 17.5.2021., str. 53.).

- (59) Obnova i ponovno natapanje organskih tla koja se upotrebljavaju u poljoprivredne svrhe, kako je definirano u smjernicama IPCC-a iz 2006. za nacionalne inventare stakleničkih plinova, tj. travnjaka i zemljišta pod usjevima, koja čine isušena tresetišta, pomažu u postizanju znatnih koristi od bioraznolikosti, znatnog smanjenja emisija stakleničkih plinova i drugih koristi za okoliš te istodobno doprinose raznolikosti poljoprivrednog krajobraza. Države članice mogu birati među brojnim mjerama obnove isušenih tresetišta koja se upotrebljavaju u poljoprivredne svrhe, od prenamjene zemljišta pod usjevima u trajni travnjak i mjera ekstenzifikacije praćenih smanjenim isušivanjem do potpunog ponovnog natapanja uz mogućnost paludikulture uporabe ili uspostave vegetacije od koje nastaje treset. Najznačajnije klimatske koristi nastaju obnovom i ponovnim natapanjem poljoprivrednih zemljišta, nakon čega slijedi obnova intenzivnih travnjaka. Kako bi se omogućila fleksibilna provedba cilja obnove isušenih tresetišta koja se upotrebljavaju u poljoprivredne svrhe, države članice trebale bi mjere obnove i ponovno natapanje isušenih tresetišta na područjima na kojima se vadi treset te, u određenoj mjeri, obnovu i ponovno natapanje isušenih tresetišta koja se upotrebljavaju u druge svrhe u pogledu zemljišta, primjerice šume, moći smatrati doprinosom postizanju ciljeva obnove za isušena tresetišta koja se upotrebljavaju u poljoprivredne svrhe. Kad je to propisno opravdano, ako se ponovno natapanje isušenih tresetišta koja se upotrebljavaju u poljoprivredne svrhe ne može provesti zbog znatnih negativnih učinaka na zgrade, infrastrukturu, prilagodbu klimatskim promjenama ili druge javne interese i ako nije izvedivo ponovno natopiti tresetišta koja se upotrebljavaju u druge svrhe u pogledu zemljišta, države članice trebale bi moći smanjiti opseg ponovnog natapanja tresetišta.

- (60) Kako bi se u potpunosti ostvarile koristi od bioraznolikosti, obnovu i ponovno natapanje područja isušenih tresetišta trebalo bi provoditi i izvan područja močvarnih stanišnih tipova navedenih u Prilogu I. Direktivi 92/43/EEZ koje je potrebno obnoviti i ponovno uspostaviti. Podaci o mjeri u kojoj se organska tla te njihove emisije i uklanjanja stakleničkih plinova prate i stavljaju na raspolaganje u okviru izvješćivanja o sektoru LULUCF u nacionalnim inventarima stakleničkih plinova koje države članice vode i podnose u sklopu Okvirne konvencije UN-a o promjeni klime. Obnovljena i ponovno natopljena tresetišta mogu se nastaviti produktivno upotrebljavati na druge načine. Na primjer, paludikultura, praksa poljoprivrede na vlažnim tresetištima, može uključivati uzgoj različitih vrsta trski, određenih vrsta drveća, borovnica i brusnica te maha tresetara, kao i ispašu s vodenim bivolima. Takve prakse trebale bi se temeljiti na načelima održivog upravljanja i biti usmjerene na povećanje bioraznolikosti kako bi mogle imati veliku financijsku i ekološku vrijednost. Paludikultura može biti korisna i za nekoliko vrsta koje su ugrožene u Uniji te ujedno može olakšati povezanost močvarnih područja i povezanih populacija vrsta u Uniji. Sredstva za financiranje mjera za obnovu i ponovno natapanje isušenih tresetišta te za nadoknadu mogućeg gubitka prihoda mogu doći iz različitih izvora, uključujući rashode u okviru proračuna Unije i Unijine programe financiranja.

- (61) U novoj strategiji EU-a za šume do 2030., utvrđenoj u komunikaciji Komisije od 16. srpnja 2021., istaknuta je potreba za obnovom bioraznolikosti šuma. Šume i ostalo obraslo šumsko zemljište pokrivaju više od 43,5 % kopnene površine Unije. Šumski ekosustavi koji se odlikuju velikom bioraznolikošću osjetljivi su na klimatske promjene, ali su isto tako prirodni saveznik u prilagodbi na klimatske promjene i rizike povezane s klimom te borbi protiv njih, među ostalim zahvaljujući svojim funkcijama zaliha ugljika i ponora ugljika, a pružaju i brojne druge ključne usluge ekosustava i koristi, na primjer time što su izvor drvne sirovine i drva, hrane i drugih nedrvnih proizvoda te omogućuju regulaciju klime, stabilizaciju tla i kontrolu erozije te pročišćavanje zraka i vode.
- (62) Potrebno je uspostaviti mjere obnove kako bi se povećala bioraznolikost šumskih ekosustava u cijeloj Uniji, među ostalim na područjima koja nisu pokrivena stanišnim tipovima obuhvaćenima područjem primjene Direktive 92/43/EEZ. Budući da ne postoji zajednička metoda za procjenu stanja šumskih ekosustava koja bi omogućila utvrđivanje specifičnih ciljeva obnove za šumske ekosustave, primjereno je utvrditi opću obvezu za povećanje bioraznolikosti šumskih ekosustava i mjeriti ispunjavanje te obveze na temelju indeksa čestih vrsta ptica šumskih staništa i izbora drugih pokazatelja među kojima su stojeće mrtvo drvo, ležeće mrtvo drvo, udio šuma raznodobne strukture, povezanost šuma, zaliha organskog ugljika, udio šuma u kojima prevladavaju zavičajne vrste drveća i raznolikost vrsta drveća.

- (63) Pri planiranju i uspostavi mjera obnove potrebnih za povećanje bioraznolikosti šumskih ekosustava te pri utvrđivanju zadovoljavajućih razina za pokazatelje bioraznolikosti za šume države članice trebale bi na temelju lokalnih okolnosti uzeti u obzir rizike od šumskih požara. Države članice trebale bi se poslužiti najboljom praksom za smanjenje takvih rizika, posebno kako je opisano u smjernicama Komisije za sprečavanje šumskih požara na kopnu objavljenima 2021.
- (64) Strategijom EU-a za bioraznolikost do 2030. utvrđuje se obveza sadnje najmanje tri milijarde dodatnih stabala u Uniji do 2030., uz potpuno poštovanje ekoloških načela. Nova strategija EU-a za šume do 2030., utvrđena u komunikaciji Komisije od 16. srpnja 2021., uključuje plan za provedbu te obveze na temelju općeg načela sadnje i uzgoja pravog stabla na pravom mjestu i u pravu svrhu. Internetski brojač stabala dostupan je kao alat za bilježenje doprinosa toj obvezi i napretka u pogledu nje, a države članice u tom bi alatu trebale dokumentirati posađena stabla. Kako je utvrđeno u Strategiji EU-a za bioraznolikost do 2030. i u planu iz nove strategije EU-a za šume do 2030., Komisija je 17. ožujka 2023. objavila smjernice o pošumljavanju, ponovnom pošumljavanju i sadnji stabala koji pogoduju bioraznolikosti. Tim se smjernicama, kojima se pobliže utvrđuje okvir ekoloških načela koje treba uzeti u obzir, nastoji doprinijeti toj obvezi i time poduprijeti provedbu ove Uredbe.

- (65) Ciljevi obnove i obveze za staništa i vrste zaštićene na temelju direktiva 92/43/EEZ i 2009/147/EZ za oprašivače te za slatkovodne, urbane, poljoprivredne i šumske ekosustave trebali bi biti komplementarni i djelovati u sinergiji kako bi se postigao sveobuhvatni cilj obnove ekosustava kopnenih i morskih područja država članica. Mjere obnove koje su potrebne za postizanje jednog specifičnog cilja u mnogim će slučajevima doprinijeti postizanju drugih ciljeva ili ispunjavanju drugih obveza. Stoga bi države članice trebale strateški planirati mjere obnove kako bi one što djelotvornije doprinijele oporavku prirode diljem Unije. Mjere obnove ujedno bi trebalo planirati tako da doprinesu ublažavanju klimatskih promjena i prilagodbi tim promjenama te sprečavanju i kontroli posljedica prirodnih katastrofa, kao i degradacije zemljišta. Njima bi se trebalo nastojati optimirati ekološke, gospodarske i socijalne funkcije ekosustava, uključujući njihov potencijal produktivnosti, uzimajući u obzir njihov doprinos održivom razvoju relevantnih regija i zajednica. Kako bi se izbjegle neželjene posljedice, države članice trebale bi također razmotriti predvidljive socioekonomske učinke i procijenjene koristi provedbe mjera obnove. Važno je da države članice izrade detaljne nacionalne planove obnove na temelju najboljih dostupnih znanstvenih dokaza. Dokumentirani zapisi o povijesnoj rasprostranjenosti i području, kao i o predviđenim promjenama okolišnih uvjeta zbog klimatskih promjena trebali bi poslužiti kao temelj za utvrđivanje povoljnih površina koje prekriva stanišni tip za stanišne tipove. Nadalje, važno je da se javnosti omogući pravodobno i djelotvorno sudjelovanje u izradi planova. Države članice trebale bi uzeti u obzir specifične uvjete i potrebe na svojem državnom području kako bi planovima odgovorile na relevantne pritiske, prijetnje i uzroke gubitka bioraznolikosti te bi trebale surađivati radi osiguravanja prekogranične obnove i povezanosti.

- (66) Kako bi se osigurala sinergija među različitim mjerama koje su već uspostavljene ili će tek biti uspostavljene radi zaštite, očuvanja i obnove prirode u Uniji, države članice trebale bi pri izradi svojih nacionalnih planova obnove uzeti u obzir: mjere očuvanja uspostavljene za područja mreže Natura 2000 i prioritetne akcijske okvire razvijene u skladu s direktivama 92/43/EEZ i 2009/147/EZ; mjere za postizanje dobrog ekološkog i kemijskog stanja vodnih tijela uključene u planove upravljanja riječnim slivovima izrađene u skladu s Direktivom 2000/60/EZ Europskog parlamenta i Vijeća¹⁸; morske strategije za postizanje dobrog stanja okoliša u svim morskim regijama u Uniji izrađene u skladu s Direktivom 2008/56/EZ; nacionalne programe kontrole onečišćenja zraka izrađene na temelju Direktive (EU) 2016/2284 Europskog parlamenta i Vijeća¹⁹; nacionalne strategije i akcijske planove za bioraznolikost razvijene u skladu s člankom 6. Konvencije o biološkoj raznolikosti, kao i mjere očuvanja donesene u skladu s Uredbom (EU) br. 1380/2013 i tehničke mjere donesene u skladu s Uredbom (EU) 2019/1241 Europskog parlamenta i Vijeća²⁰.

¹⁸ Direktiva 2000/60/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2000. o uspostavi okvira za djelovanje Zajednice u području vodne politike (SL L 327, 22.12.2000., str. 1.).

¹⁹ Direktiva (EU) 2016/2284 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. prosinca 2016. o smanjenju nacionalnih emisija određenih atmosferskih onečišćujućih tvari, o izmjeni Direktive 2003/35/EZ i stavljanju izvan snage Direktive 2001/81/EZ (SL L 344, 17.12.2016., str. 1.).

²⁰ Uredba (EU) 2019/1241 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2019. o očuvanju ribolovnih resursa i zaštiti morskih ekosustava putem tehničkih mjera, o izmjeni uredbi Vijeća (EZ) br. 1967/2006, (EZ) br. 1224/2009 i uredbi (EU) br. 1380/2013, (EU) 2016/1139, (EU) 2018/973, (EU) 2019/472 i (EU) 2019/1022 Europskog parlamenta i Vijeća te o stavljanju izvan snage uredbi Vijeća (EZ) br. 894/97, (EZ) br. 850/98, (EZ) br. 2549/2000, (EZ) br. 254/2002, (EZ) br. 812/2004 i (EZ) br. 2187/2005 (SL L 198, 25.7.2019., str. 105.).

- (67) Radi osiguravanja koherentnosti između ciljeva ove Uredbe i Direktive (EU) 2018/2001 Europskog parlamenta i Vijeća²¹, Uredbe (EU) 2018/1999 Europskog parlamenta i Vijeća²² i Direktive 98/70/EZ Europskog parlamenta i Vijeća²³ kad je riječ o promicanju energije iz obnovljivih izvora, posebno tijekom izrade nacionalnih planova obnove, države članice trebale bi razmotriti potencijal projekata u području energije iz obnovljivih izvora da doprinesu postizanju ciljeva obnove prirode.

²¹ Direktiva (EU) 2018/2001 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o promicanju uporabe energije iz obnovljivih izvora (SL L 328, 21.12.2018., str. 82.).

²² Uredba (EU) 2018/1999 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o upravljanju energetsom unijom i djelovanjem u području klime, izmjeni uredaba (EZ) br. 663/2009 i (EZ) br. 715/2009 Europskog parlamenta i Vijeća, direktiva 94/22/EZ, 98/70/EZ, 2009/31/EZ, 2009/73/EZ, 2010/31/EU, 2012/27/EU i 2013/30/EU Europskog parlamenta i Vijeća, direktiva Vijeća 2009/119/EZ i (EU) 2015/652 te stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 525/2013 Europskog parlamenta i Vijeća (SL L 328, 21.12.2018., str. 1.).

²³ Direktiva 98/70/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. listopada 1998. o kakvoći benzinskih i dizelskih goriva i izmjeni Direktive Vijeća 93/12/EEZ (SL L 350, 28.12.1998., str. 58.).

- (68) S obzirom na važnost dosljednog suočavanja s dvostrukim izazovom koji predstavljaju gubitak bioraznolikosti i klimatske promjene, pri obnovi bioraznolikosti trebalo bi uzeti u obzir uvođenje energije iz obnovljivih izvora i obrnuto. Trebalo bi biti moguće kombinirati aktivnosti obnove i uvođenje projekata u području energije iz obnovljivih izvora kad god je to moguće, što uključuje područja za brži razvoj obnovljivih izvora energije i namjenska mrežna područja. Direktivom (EU) 2018/2001 zahtijeva se od država članica da provode koordinirano kartiranje za uvođenje energije iz obnovljivih izvora na svojem državnom području kako bi utvrdile domaći potencijal i dostupne kopnene površine, podzemne površine, morske ili kopnene vode koje su potrebne za postavljanje postrojenja za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora te s njima povezane infrastrukture, kao što su mrežni objekti i postrojenja za skladištenje, uključujući skladištenje toplinske energije, koji su potrebni kako bi ostvarile barem svoje nacionalne doprinose revidiranom cilju za energiju iz obnovljivih izvora do 2030. Takva potrebna područja, uključujući postojeća postrojenja i mehanizme suradnje, moraju biti razmjerna procijenjenim putanjama i ukupnom planiranom instaliranom kapacitetu tehnologije u području energije iz obnovljivih izvora utvrđenima u nacionalnim energetske i klimatskim planovima. Države članice trebale bi odrediti podskup takvih područja kao područja za brži razvoj obnovljivih izvora energije. Područja za brži razvoj obnovljivih izvora energije određene su lokacije na kopnu ili moru koje su osobito pogodne za postavljanje postrojenja za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, na kojima se ne očekuje da će uvođenje određene vrste energije iz obnovljivih izvora imati znatan utjecaj na okoliš s obzirom na posebnosti odabranog područja. Države članice moraju dati prednost umjetnim i izgrađenim površinama, kao što su krovovi i pročelja zgrada, prometna infrastruktura i njezino neposredno okružje, parkirališta, poljoprivredna gospodarstva, odlagališta otpada, industrijska područja, rudnici, umjetna kopnena vodna tijela, umjetna jezera ili akumulacije te, prema potrebi, mjesta za pročišćavanje komunalnih otpadnih voda, kao i degradirana zemljišta koja se ne mogu koristiti za poljoprivredu.

Direktivom (EU) 2018/2001 također se utvrđuje da države članice mogu donijeti jedan ili više planova za određivanje namjenskih infrastrukturnih područja za uvođenje projekata povezanih s mrežom i skladištenjem koji su potrebni za integraciju energije iz obnovljivih izvora u elektroenergetski sustav ako se ne očekuje da će takvo uvođenje imati znatan učinak na okoliš, ako se takav učinak može na odgovarajući način ublažiti ili, ako to nije moguće, kompenzirati. Cilj je takvih područja poduprijeti i dopuniti područja za brži razvoj obnovljivih izvora energije. Pri određivanju područja za brži razvoj obnovljivih izvora energije i namjenskih infrastrukturnih područja države članice trebaju izbjegavati zaštićena područja i razmotriti svoje nacionalne planove obnove. Države članice trebale bi koordinirati razvoj nacionalnih planova obnove s izradom karata područja koja su potrebna za ispunjenje barem svojeg nacionalnog doprinosa ostvarenju cilja za energiju iz obnovljivih izvora do 2030. kao i, prema potrebi, s određivanjem područja za brži razvoj obnovljivih izvora energije i namjenskih mrežnih područja. Tijekom izrade nacionalnih planova obnove države članice trebale bi osigurati sinergiju s razvojem energije iz obnovljivih izvora i energetske infrastrukture te s područjima za brži razvoj obnovljivih izvora energije i namjenskim mrežnim područjima koja su već određena, kao i to da funkcioniranje tih područja, uključujući postupke izdavanja dozvola primjenjive na tim područjima predviđene Direktivom (EU) 2018/2001, ostane nepromijenjeno.

- (69) Kako bi se osigurala sinergija s mjerama obnove koje su već planirane ili uspostavljene u državama članicama, te mjere obnove trebalo bi prepoznati i uzeti u obzir u nacionalnim planovima obnove. S obzirom na hitnost na koju se ukazalo u Šestom izvješću IPCC-a o procjeni u vezi s poduzimanjem djelovanja za obnovu degradiranih ekosustava, države članice trebale bi provesti te mjere istodobno s izradom planova obnove.
- (70) U nacionalnim planovima obnove i mjerama za obnovu staništa te mjerama za sprečavanje pogoršanja stanja staništa trebalo bi također uzeti u obzir rezultate istraživačkih projekata relevantnih za procjenu stanja ekosustavâ, utvrđivanje i uspostavu mjera obnove te praćenje. Prema potrebi, u njima bi također trebalo uzeti u obzir raznolikost situacija u različitim regijama Unije, u skladu s člankom 191. stavkom 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU), kao što su socijalni, gospodarski i kulturni zahtjevi te regionalne i lokalne značajke, uključujući gustoću naseljenosti.

- (71) Primjereno je uzeti u obzir posebnu situaciju u najudaljenijim regijama Unije, navedenima u članku 349. UFEU-a, u kojem su propisane posebne mjere za potporu tim regijama. Kako je predviđeno u Strategiji EU-a za bioraznolikost do 2030., posebnu pozornost trebalo bi posvetiti zaštiti i obnovi ekosustavâ u najudaljenijim regijama koje se ističu iznimno bogatom bioraznolikošću. Istodobno bi, osobito pri izradi nacionalnih planova obnove, trebalo uzeti u obzir povezane troškove zaštite i obnove tih ekosustava te udaljenost, izoliranost, malu površinu, nepovoljnu topografiju i klimu najudaljenijih regija. Države članice potiču se da na dobrovoljnoj osnovi uključe posebne mjere obnove u najudaljenijim regijama koje nisu obuhvaćene područjem primjene ove Uredbe.
- (72) EEA trebala bi pružati potporu državama članicama u izradi njihovih nacionalnih planova obnove te u praćenju napretka prema postizanju ciljeva i ispunjavanju obveza u pogledu obnove. Komisija bi trebala procijeniti jesu li nacionalni planovi obnove primjereni za postizanje tih ciljeva i ispunjavanje tih obveza, za postizanje sveobuhvatnih ciljeva Unije da se na svim područjima i u svim ekosustavima obuhvaćenima područjem primjene ove Uredbe, kao cilj Unije, do 2030. zajednički obuhvati najmanje 20 % kopnenih područja i najmanje 20 % morskih područja te do 2050. sve ekosustave koje je potrebno obnoviti, za postizanje ciljeva da se do 2030. najmanje 25 000 km rijeka u Uniji ponovno pretvori u rijeke slobodnog toka te za doprinos obvezi sadnje najmanje tri milijarde dodatnih stabala u Uniji do 2030.

- (73) Izvješće o stanju prirode iz 2020. ukazalo je na to da znatan dio informacija o kojima države članice izvješćuju u skladu s člankom 17. Direktive 92/43/EEZ i člankom 12. Direktive 2009/147/EZ, osobito o stanju očuvanosti i trendovima staništa i vrsta zaštićenih tim direktivama, potječe iz djelomičnih istraživanja ili se temelji samo na mišljenju stručnjaka. To je izvješće ukazalo i na to da stanje nekoliko stanišnih tipova i vrsta zaštićenih na temelju Direktive 92/43/EEZ i dalje nije poznato. Kako bi se poduprli pouzdani i znanstveno utemeljeni nacionalni planovi obnove, potrebno je popuniti te nedostatke u znanju i uložiti u praćenje i nadzor. Kako bi se povećale pravodobnost, djelotvornost i koherentnost različitih metoda praćenja, pri praćenju i nadzoru trebalo bi se u najvećoj mogućoj mjeri koristiti rezultatima istraživačkih i inovacijskih projekata koje financira Unija i novim tehnologijama, kao što su in situ praćenje i daljinsko istraživanje uz upotrebu svemirskih podataka i usluga u okviru komponenata EGNOS, Galileo i Copernicus Svemirskog programa Unije, uspostavljenog Uredbom (EU) 2021/696 Europskog parlamenta i Vijeća²⁴. Misijama EU-a „Obnova naših oceana i voda”, „Prilagodba klimatskim promjenama” i „Plan za tlo za Europu”, utvrđenima u komunikaciji Komisije od 29. rujna 2021. o europskim misijama, poduprijet će se provedba ciljeva obnove.

²⁴ Uredba (EU) 2021/696 Europskog parlamenta i Vijeća od 28. travnja 2021. o uspostavi Svemirskog programa Unije i osnivanju Agencije Europske unije za svemirski program te o stavljanju izvan snage uredbi (EU) br. 912/2010, (EU) br. 1285/2013 i (EU) br. 377/2014 i Odluke br. 541/2014/EU (SL L 170, 12.5.2021., str. 69.).

- (74) S obzirom na posebne tehničke i financijske izazove povezane s izradom karata i praćenjem morskog okoliša, države članice trebale bi moći, kao dopunu informacijama dostavljenima u izvješću u skladu s člankom 17. Direktive 92/43/EEZ i u skladu s člankom 17. Direktive 2008/56/EZ, upotrebljavati informacije o pritiscima i prijetnjama ili druge relevantne informacije kao temelj za ekstrapolaciju pri procjeni stanja morskih staništa navedenih u Prilogu II. ovoj Uredbi. Trebalo bi također biti moguće upotrebljavati takav pristup kao temelj za planiranje mjera obnove morskih staništa u skladu s ovom Uredbom. Ukupna procjena stanja morskih staništa navedenih u Prilogu II. ovoj Uredbi trebala bi se temeljiti na najboljim dostupnim spoznajama te najnovijem tehničkom i znanstvenom napretku.
- (75) Kako bi se osiguralo praćenje napretka u provedbi nacionalnih planova obnove, uspostavljenih mjera obnove, područja koja podliježu mjerama obnove i podataka o popisu pregrada kontinuitetu rijeka, trebalo bi uvesti sustav kojim se od država članica zahtijeva da uspostave, ažuriraju i stave na raspolaganje relevantne podatke o rezultatima takvog praćenja. Pri slanju podataka Komisiji elektroničkim putem trebalo bi upotrebljavati sustav Reportnet EEA-e i nastojati što više smanjiti administrativno opterećenje za sve subjekte. Kako bi se osigurala odgovarajuća infrastruktura za javni pristup, izvješćivanje i razmjenu podataka među tijelima javne vlasti, države članice bi specifikacije podataka prema potrebi trebale temeljiti na onima iz direktiva 2003/4/EZ²⁵, 2007/2/EZ²⁶ i (EU) 2019/1024 Europskog parlamenta i Vijeća²⁷.

²⁵ Direktiva 2003/4/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 28. siječnja 2003. o javnom pristupu informacijama o okolišu i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 90/313/EEZ (SL L 41, 14.2.2003., str. 26.).

²⁶ Direktiva 2007/2/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 14. ožujka 2007. o uspostavljanju infrastrukture za prostorne informacije u Europskoj zajednici (INSPIRE) (SL L 108, 25.4.2007., str. 1.).

²⁷ Direktiva (EU) 2019/1024 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2019. o otvorenim podacima i ponovnoj uporabi informacija javnog sektora (SL L 172, 26.6.2019., str. 56.).

- (76) Kako bi se osigurala djelotvorna provedba ove Uredbe, Komisija bi trebala pružati potporu državama članicama na njihov zahtjev putem Instrumenta za tehničku potporu, uspostavljenog Uredbom (EU) 2021/240 Europskog parlamenta i Vijeća²⁸, kojim se pruža prilagođena tehnička potpora za osmišljavanje i provedbu reformi. Tehnička potpora koja se pruža u okviru tog instrumenta uključuje, na primjer, jačanje administrativnih kapaciteta, usklađivanje zakonodavnih okvira i razmjenu relevantnih najbolje prakse.
- (77) Komisija bi trebala izvijestiti o napretku država članica u postizanju ciljeva i ispunjavanju obveza u pogledu obnove iz ove Uredbe na temelju izvješća o napretku na razini Unije koje sastavlja EEA te drugih analiza i izvješća koje države članice stave na raspolaganje u relevantnim područjima politike, kao što su politika prirode, mora i vode.

²⁸ Uredba (EU) 2021/240 Europskog parlamenta i Vijeća od 10. veljače 2021. o uspostavi Instrumenta za tehničku potporu (SL L 57, 18.2.2021., str. 1.).

- (78) Kako bi se osiguralo postizanje ciljeva i ispunjavanje obveza utvrđenih u ovoj Uredbi, iznimno je važno da se provedu odgovarajuća privatna i javna ulaganja u obnovu. Države članice trebale bi stoga u svoje nacionalne proračune uključiti rashode za ciljeve bioraznolikosti, među ostalim i u vezi s oportunitetnim i prijelaznim troškovima koji proizlaze iz provedbe nacionalnih planova obnove, i u tim proračunima navesti način na koji se upotrebljavaju financijska sredstva Unije. Kad je riječ o financijskim sredstvima Unije, rashodi u okviru proračuna Unije i programa Unije za financiranje, kao što su program LIFE, Europski fond za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu (EFPR), uspostavljen Uredbom (EU) 2021/1139 Europskog parlamenta i Vijeća²⁹, Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR) i Europski fond za jamstva u poljoprivredi (EFJP), oba uspostavljena Uredbom (EU) 2020/2220 Europskog parlamenta i Vijeća³⁰, Europski fond za regionalni razvoj (EFRR) i Kohezijski fond, oba uspostavljena Uredbom (EU) 2021/1058 Europskog parlamenta i Vijeća³¹

²⁹ Uredba (EU) 2021/1139 Europskog parlamenta i Vijeća od 7. srpnja 2021. o uspostavi Europskog fonda za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu i izmjeni Uredbe (EU) 2017/1004 (SL L 247, 13.7.2021., str. 1.).

³⁰ Uredba (EU) 2020/2220 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. prosinca 2020. o utvrđivanju određenih prijelaznih odredaba za potporu iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) i Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP) u godinama 2021. i 2022. i izmjeni uredaba (EU) br. 1305/2013, (EU) br. 1306/2013 i (EU) br. 1307/2013 u pogledu sredstava i primjene u godinama 2021. i 2022. te Uredbe (EU) br. 1308/2013 u pogledu sredstava i raspodjele takve potpore u godinama 2021. i 2022. (SL L 437, 28.12.2020., str. 1.).

³¹ Uredba (EU) 2021/1058 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. lipnja 2021. o Europskom fondu za regionalni razvoj i Kohezijskom fondu (SL L 231, 30.6.2021., str. 60.).

i Fond za pravednu tranziciju, uspostavljen Uredbom (EU) 2021/1056 Europskog parlamenta i Vijeća³² te Obzor Europa – Okvirni program Unije za istraživanja i inovacije, uspostavljen Uredbom (EU) 2021/695 Europskog parlamenta i Vijeća³³, doprinose ciljevima bioraznolikosti s namjerom da se tim ciljevima 2024. namijeni 7,5 % godišnje potrošnje te da im se 2026. i 2027. namijeni 10 % godišnje potrošnje u okviru višegodišnjeg financijskog okvira za razdoblje 2021. – 2027., utvrđenog u Uredbi Vijeća (EU, Euratom) 2020/2093³⁴ („VFO za razdoblje 2021. – 2027.”). Mehanizam za oporavak i otpornost, uspostavljen Uredbom (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća³⁵, dodatan je izvor financiranja za zaštitu i obnovu bioraznolikosti i ekosustavâ. Kad je riječ o programu LIFE, posebnu pozornost trebalo bi obratiti na odgovarajuću primjenu strateških projekata za prirodu kao posebnog alata koji bi mogao poduprijeti provedbu ove Uredbe uključivanjem dostupnih financijskih sredstava na djelotvoran i učinkovit način.

³² Uredba (EU) 2021/1056 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. lipnja 2021. o uspostavi Fonda za pravednu tranziciju (SL L 231, 30.6.2021., str. 1.).

³³ Uredba (EU) 2021/695 Europskog parlamenta i Vijeća od 28. travnja 2021. o uspostavi Okvirnog programa za istraživanja i inovacije Obzor Europa, o utvrđivanju pravila za sudjelovanje i širenje rezultata te o stavljanju izvan snage uredbi (EU) br. 1290/2013 i (EU) br. 1291/2013 (SL L 170, 12.5.2021., str. 1.).

³⁴ Uredba Vijeća (EU, Euratom) 2020/2093 od 17. prosinca 2020. kojom se utvrđuje višegodišnji financijski okvir za razdoblje 2021. – 2027. (SL L 433 I, 22.12.2020., str. 11.).

³⁵ Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. veljače 2021. o uspostavi Mehanizma za oporavak i otpornost (SL L 57, 18.2.2021., str. 17.).

- (79) Izrada nacionalnih planova obnove ne bi trebala podrazumijevati obvezu država članica da reprogramiraju bilo koja financijska sredstva u okviru ZPP-a, ZRP-a ili drugih programa ili instrumenata za financiranje poljoprivrede i ribarstva u okviru VFO-a za razdoblje 2021. – 2027. kako bi se provela ova Uredba.
- (80) Dostupan je niz inicijativa Unije te nacionalnih i privatnih inicijativa za poticanje privatnog financiranja, kao što je program InvestEU, uspostavljen Uredbom (EU) 2021/523 Europskog parlamenta i Vijeća³⁶, koji nudi mogućnosti za mobilizaciju javnog i privatnog financiranja za potporu, među ostalim, poboljšanju prirode i bioraznolikosti provedbom projekata zelene i plave infrastrukture te sekvestracije ugljika u poljoprivredi kao zelenog poslovnog modela. Moglo bi se promicati financiranje mjera obnove prirode na terenu privatnim ili javnim financiranjem, uključujući potporu na temelju rezultata i inovativne programe kao što su programi certificiranja uklanjanja ugljika. Privatna ulaganja mogla bi se poticati i programima javnih ulaganja, među ostalim financijskim instrumentima, subvencijama i drugim instrumentima, pod uvjetom da se poštuju pravila o državnim potporama.

³⁶ Uredba (EU) 2021/523 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. ožujka 2021. o uspostavi programa InvestEU i izmjeni Uredbe (EU) 2015/1017 (SL L 107, 26.3.2021., str. 30.).

- (81) Kako bi se osigurala provedba ove Uredbe, ključna su odgovarajuća privatna i javna ulaganja za mjere obnove prirode. Stoga bi Komisija u roku od 12 mjeseci od datuma stupanja na snagu ove Uredbe i uz savjetovanje s državama članicama trebala podnijeti izvješće s analizom u kojoj se utvrđuju eventualni nedostaci pri provedbi ove Uredbe. To bi izvješće prema potrebi trebalo biti popraćeno prijedlozima odgovarajućih mjera, uključujući financijske mjere za otklanjanje utvrđenih nedostataka, kao što je uspostava namjenskog financiranja, i ne dovodeći u pitanje ovlasti suzakonodavaca za donošenje višegodišnjeg financijskog okvira za razdoblje nakon 2027.
- (82) U skladu s ustaljenom sudskom praksom Suda Europske unije, prema načelu lojalne suradnje utvrđenom u članku 4. stavku 3. Ugovora o Europskoj uniji (UEU), sudovi država članica odgovorni su za osiguravanje sudske zaštite prava koja osoba ima na temelju prava Unije. Nadalje, člankom 19. stavkom 1. UEU-a od država članica zahtijeva se da osiguraju pravne lijekove dostatne za osiguranje učinkovite pravne zaštite u područjima obuhvaćenima pravom Unije. Unija i njezine države članice stranke su Konvencije Gospodarske komisije UN-a za Europu o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša³⁷ („Aarhuška konvencija”). U skladu s Aarhuškom konvencijom države članice moraju osigurati da, u skladu s relevantnim nacionalnim pravnim sustavom, pripadnici zainteresirane javnosti imaju pristup pravosuđu.

³⁷ SL L 124, 17.5.2005., str. 4.

- (83) Pri izradi i provedbi svojih nacionalnih planova obnove države članice trebale bi promicati pošten pristup kojim se obuhvaćaju svi dijelovi društva. Trebale bi uspostaviti potrebne mjere za uključivanje lokalnih i regionalnih tijela, vlasnika i korisnika zemljišta i njihovih udruženja, organizacija civilnog društva, poslovne zajednice, istraživačkih i obrazovnih zajednica, poljoprivrednika, ribara, šumara, ulagača i drugih relevantnih dionika te šire javnosti u sve faze izrade, preispitivanja i provedbe nacionalnih planova obnove te za poticanje dijaloga i širenje znanstveno utemeljenih informacija o bioraznolikosti i koristima obnove.
- (84) Na temelju Uredbe (EU) 2021/2115 strateški planovi u okviru ZPP-a trebaju doprinijeti postizanju dugoročnih nacionalnih ciljeva koji su utvrđeni u zakonodavnim aktima navedenima u Prilogu XIII. toj uredbi ili proizlaze iz njih te trebaju biti usklađeni s tim ciljevima. Ovu Uredbu trebalo bi uzeti u obzir kad Komisija, u skladu s člankom 159. Uredbe (EU) 2021/2115, do 31. prosinca 2025. bude preispitivala popis utvrđen u Prilogu XIII. toj uredbi.
- (85) U skladu s obvezom iz Osmog programa djelovanja za okoliš, utvrđenog u Odluci (EU) 2022/591 Europskog parlamenta i Vijeća³⁸, države članice postupno ukidaju subvencije štetne za okoliš na nacionalnoj razini, ostvaruju najveću moguću korist od instrumenata koji se temelje na tržištu i zelenih proračunskih i financijskih alata, uključujući one koji su potrebni za osiguravanje socijalno pravedne tranzicije, te podupiru poduzeća i druge dionike u razvoju standardizirane prakse za računovodstvo prirodnog kapitala.

³⁸ Odluka (EU) 2022/591 Europskog parlamenta i Vijeća od 6. travnja 2022. o Općem programu djelovanja Unije za okoliš do 2030. (SL L 114, 12.4.2022., str. 22.).

- (86) Kako bi se osigurala potrebna prilagodba ove Uredbe, Komisiji bi trebalo delegirati ovlast za donošenje akata u skladu s člankom 290. UFEU-a u vezi s dopunom ove Uredbe utvrđivanjem i ažuriranjem znanstveno utemeljene metode za praćenje raznolikosti i populacija oprašivača i u vezi s izmjenom priloga od I. do VII. ovoj Uredbi prilagodbom tehničkom i znanstvenom napretku skupina i popisa stanišnih tipova, popisa morskih vrsta, popisa vrsta koje se upotrebljavaju za indeks čestih vrsta ptica poljoprivrednih staništa, opisa, jedinice i metodologije za pokazatelje bioraznolikosti za poljoprivredne ekosustave i šumske ekosustave te popisa primjera mjera obnove, kako bi se uzelo u obzir iskustvo stečeno primjenom ove Uredbe ili kako bi se osigurala dosljednost sa stanišnim tipovima prema EUNIS-u. Posebno je važno da Komisija tijekom svojeg pripremnog rada provede procjene učinka i odgovarajuća savjetovanja, uključujući ona na razini stručnjaka, u skladu s načelima utvrđenima u Međuinstitucijskom sporazumu o boljoj izradi zakonodavstva od 13. travnja 2016.³⁹. Osobito, s ciljem osiguravanja ravnopravnog sudjelovanja u pripremi delegiranih akata, Europski parlament i Vijeće primaju sve dokumente istodobno kada i stručnjaci iz država članica te njihovi stručnjaci sustavno imaju pristup sastancima stručnih skupina Komisije koji se odnose na pripremu delegiranih akata.

³⁹ SL L 123, 12.5.2016., str. 1.

- (87) Radi osiguranja jedinstvenih uvjeta za provedbu ove Uredbe provedbene ovlasti trebalo bi dodijeliti Komisiji u vezi s utvrđivanjem metoda za praćenje pokazatelja za poljoprivredne ekosustave navedenih u Prilogu IV. ovoj Uredbi i pokazatelja za šumske ekosustave navedenih u Prilogu VI. ovoj Uredbi, uspostavom orijentacijskih okvira za utvrđivanje zadovoljavajućih razina za urbane zelene površine, za prekrivenost gradova krošnjama stabala u urbanim ekosustavima, za oprašivače, za pokazatelje bioraznolikosti za poljoprivredne ekosustave navedene u Prilogu IV. ovoj Uredbi i za pokazatelje za šumske ekosustave navedene u Prilogu VI. ovoj Uredbi, uspostavljanjem jedinstvenog formata nacionalnih planova obnove te uspostavljanjem formata, strukture i detaljnih rješenja za slanje podataka i informacija Komisiji elektroničkim putem. Te bi ovlasti trebalo izvršavati u skladu s Uredbom (EU) br. 182/2011 Europskog parlamenta i Vijeća⁴⁰.
- (88) Kako bi se omogućio brz i djelotvoran odgovor u slučaju nepredvidivog, izvanrednog i ničim izazvanog događaja koji je izvan kontrole Unije, s ozbiljnim posljedicama na razini Unije za dostupnost zemljišta potrebnog za osiguravanje dostatne poljoprivredne proizvodnje za potrošnju hrane u Uniji, provedbene ovlasti trebalo bi dodijeliti Komisiji u vezi s privremenom suspenzijom primjene relevantnih odredaba ove Uredbe u mjeri i u razdoblju koji su prijeko potrebni, do najviše 12 mjeseci, uz istodobno očuvanje ciljeva ove Uredbe. Te bi ovlasti trebalo izvršavati u skladu s Uredbom (EU) br. 182/2011.

⁴⁰ Uredba (EU) br. 182/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. veljače 2011. o utvrđivanju pravila i općih načela u vezi s mehanizmima nadzora država članica nad izvršavanjem provedbenih ovlasti Komisije (SL L 55, 28.2.2011., str. 13.).

- (89) Komisija bi trebala provesti evaluaciju ove Uredbe. Na temelju Međuinstitucijskog sporazuma o boljoj izradi zakonodavstva od 13. travnja 2016., ta bi se evaluacija trebala temeljiti na kriterijima učinkovitosti, djelotvornosti, važnosti, usklađenosti i dodane vrijednosti te bi trebala biti temelj za procjene učinka mogućih daljnjih djelovanja. Osim toga, Komisija bi trebala procijeniti potrebu za određivanjem dodatnih ciljeva obnove na temelju zajedničkih metoda za procjenu stanja ekosustava koji nisu obuhvaćeni člancima 4. i 5. ove Uredbe, uzimajući u obzir najnovije znanstvene dokaze.
- (90) Uredbu (EU) 2022/869 Europskog parlamenta i Vijeća⁴¹ trebalo bi na odgovarajući način izmijeniti.
- (91) S obzirom na to da ciljeve ove Uredbe, odnosno osiguravanje dugoročnog i održivog oporavka bioraznolikih i otpornih ekosustava na cijelom europskom državnom području država članica mjerama obnove koje države članice trebaju uspostaviti kako bi zajednički postigle cilj Unije za obnovu kopnenih i morskih područja do 2030. i svih područja koja je potrebno obnoviti do 2050., ne mogu dostatno ostvariti države članice, nego se zbog opsega i učinaka djelovanja oni na bolji način mogu ostvariti na razini Unije, Unija može donijeti mjere u skladu s načelom supsidijarnosti utvrđenim u članku 5. UEU-a. U skladu s načelom proporcionalnosti utvrđenim u tom članku, ova Uredba ne prelazi ono što je potrebno za ostvarivanje tih ciljeva,

DONIJELI SU OVU UREDBU:

⁴¹ Uredba (EU) 2022/869 Europskog parlamenta i Vijeća od 30. svibnja 2022. o smjernicama za transeuropsku energetska infrastrukturu, izmjeni uredaba (EZ) br. 715/2009, (EU) 2019/942 i (EU) 2019/943 i direktiva 2009/73/EZ i (EU) 2019/944 te stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 347/2013 (SL L 152, 3.6.2022., str. 45.).

Poglavlje I.

Opće odredbe

Članak 1.

Predmet

1. Ovom Uredbom utvrđuju se pravila kako bi se doprinijelo:
 - (a) dugoročnom i održivom oporavku bioraznolikih i otpornih ekosustava na svim kopnenim i morskim područjima država članica obnovom degradiranih ekosustava;
 - (b) postizanju sveobuhvatnih ciljeva Unije u pogledu ublažavanja klimatskih promjena, prilagodbe klimatskim promjenama i neutralnosti u pogledu degradacije zemljišta;
 - (c) poboljšanju sigurnosti opskrbe hranom;
 - (d) ispunjavanju međunarodnih obveza Unije.
2. Ovom Uredbom uspostavlja se okvir unutar kojeg države članice uvode djelotvorne mjere obnove usmjerene na pojedina područja s ciljem da zajednički, kao cilj Unije, na svim područjima i u svim ekosustavima obuhvaćenima područjem primjene ove Uredbe, do 2030. obuhvate najmanje 20 % kopnenih područja i najmanje 20 % morskih područja te do 2050. sve ekosustave koje je potrebno obnoviti.

Članak 2.
Zemljopisno područje primjene

Ova Uredba primjenjuje se na ekosustave navedene u člancima od 4. do 12.:

- (a) na državnom području država članica;
- (b) u obalnim vodama, kako su definirane u članku 2. točki 7. Direktive 2000/60/EZ, država članica, na njihovu morskom dnu ili u njihovu morskom podzemlju;
- (c) u vodama, na morskom dnu ili u morskom podzemlju na morskoj strani od osnovne crte od koje se mjeri širina teritorijalnih voda države članice sve do najdaljeg dosega područja na kojem država članica ima ili ostvaruje suverena prava ili jurisdikciju u skladu s Konvencijom Ujedinjenih naroda o pravu mora iz 1982.⁴².

Ova se Uredba primjenjuje samo na ekosustave na europskom državnom području država članica na koje se primjenjuju Ugovori.

Članak 3.
Definicije

Za potrebe ove Uredbe, primjenjuju se sljedeće definicije:

1. „ekosustav” znači dinamična cjelina zajednica biljaka, životinja, gljiva i mikroorganizama i njihova neživog okoliša koji međusobno djeluju kao funkcionalna jedinica te uključuje stanišne tipove, staništa vrsta i populacije vrsta;

⁴² SL L 179, 23.6.1998., str. 3.

2. „stanište vrste” znači stanište vrste kako je definirano u članku 1. točki (f) Direktive 92/43/EEZ;
3. „obnova” znači postupak aktivnog ili pasivnog pomaganja oporavku ekosustava kako bi se poboljšali njegova struktura i funkcije s ciljem očuvanja ili povećanja bioraznolikosti i otpornosti ekosustava poboljšanjem područja rasprostranjenosti stanišnog tipa dok se ne postigne njegovo dobro stanje, ponovnom uspostavom povoljne referentne površine i poboljšanjem staništa vrste dok se ne postignu njegove dostatne kvaliteta i količina u skladu s člankom 4. stavcima 1., 2. i 3. i člankom 5. stavcima 1., 2. i 3., te postizanjem ciljeva i ispunjavanjem obveza iz članaka od 8. do 12., uključujući postizanje zadovoljavajućih razina za pokazatelje iz članaka od 8. do 12.;
4. „dobro stanje” znači, u pogledu područja rasprostranjenosti stanišnog tipa, stanje u kojem ključna obilježja stanišnog tipa, posebno njegova struktura, funkcije i njegove tipične vrste ili tipični sastav vrsta odražavaju visoku razinu ekološke cjelovitosti, stabilnosti i otpornosti potrebne za osiguravanje njegova dugoročnog održavanja i time doprinose postizanju ili održavanju povoljnog stanja očuvanosti staništa ako je dotični stanišni tip naveden u Prilogu I. Direktivi 92/43/EEZ, a, u morskim ekosustavima, doprinose postizanju ili održavanju dobrog stanja okoliša;
5. „dobro stanje okoliša ” znači dobro stanje okoliša kako je definirano u članku 3. točki 5. Direktive 2008/56/EZ;
6. „povoljno stanje očuvanosti staništa” znači povoljno stanje očuvanosti u smislu članka 1. točke (e) Direktive 92/43/EEZ;

7. „povoljno stanje očuvanosti vrste” znači povoljno stanje očuvanosti u smislu članka 1. točke (i) Direktive 92/43/EEZ;
8. „povoljna referentna površina” znači ukupno područje rasprostranjenosti stanišnog tipa u određenoj biogeografskoj ili morskoj regiji na nacionalnoj razini koje se smatra najmanjim potrebnim područjem za osiguravanje dugoročne održivosti stanišnog tipa i njegovih tipičnih vrsta ili tipičnog sastava vrsta, te svih znatnih ekoloških varijacija tog stanišnog tipa u njegovu prirodnom području pojavljivanja, i koje se sastoji od aktualnog područja stanišnog tipa i, ako to područje nije dovoljno za dugoročnu održivost stanišnog tipa i njegovih tipičnih vrsta ili tipičnog sastava vrsta, od dodatnog područja potrebnog za ponovnu uspostavu stanišnog tipa; ako je dotični stanišni tip naveden u Prilogu I. Direktivi 92/43/EEZ, takva ponovna uspostava doprinosi postizanju povoljnog stanja očuvanosti staništa, a u morskim ekosustavima takva ponovna uspostava doprinosi postizanju ili održavanju dobrog stanja okoliša;
9. „dostatna kvaliteta staništa” znači kvaliteta staništa vrste koja omogućuje ispunjavanje ekoloških zahtjeva vrste u bilo kojoj fazi njezina biološkog ciklusa tako da se dugoročno održava kao održiva sastavnica svojeg staništa u svojem prirodnom području pojavljivanja, čime doprinosi postizanju ili održavanju povoljnog stanja očuvanosti vrste navedene u Prilogu II., IV. ili V. Direktivi 92/43/EEZ i osigurava populacije vrsta divljih ptica obuhvaćenih Direktivom 2009/147/EZ i, osim toga, u morskim ekosustavima doprinosi postizanju ili održavanju dobrog stanja okoliša;

10. „dostatna količina staništa” znači količina staništa vrste koja omogućuje ispunjavanje ekoloških zahtjeva vrste u bilo kojoj fazi njezina biološkog ciklusa tako da se dugoročno održava kao održiva sastavnica svojeg staništa u svojem prirodnom području pojavljivanja, čime doprinosi postizanju ili održavanju povoljnog stanja očuvanosti vrste navedene u Prilogu II., IV. ili V. Direktivi 92/43/EEZ i osigurava populacije vrsta divljih ptica obuhvaćenih Direktivom 2009/147/EZ i, osim toga, u morskim ekosustavima, doprinosi postizanju ili održavanju dobrog stanja okoliša;
11. „vrlo čest i raširen stanišni tip” znači stanišni tip koji se pojavljuje u nekoliko biogeografskih regija u Uniji s arealom većim od 10 000 km²;
12. „oprašivač” znači divlji kukac koji prenosi pelud od prašnika biljke do njuške tučka biljke, čime omogućuje oplodnju i proizvodnju sjemena;
13. „smanjenje populacija oprašivača” znači smanjenje brojnosti ili raznolikosti oprašivača ili oboje;
14. „zavičajna vrsta drveća” znači vrsta drveća koja se pojavljuje u svojem prirodnom području pojavljivanja, prošlom ili sadašnjem, i potencijalu širenja, tj. unutar areala na kojem se prirodno nalazi ili bi se mogla nalaziti bez izravnog ili neizravnog uplitanja ili skrbi ljudi;
15. „lokalna upravna jedinica” znači upravna jedinica niske razine u državi članici, koja se nalazi ispod razine pokrajine, regije ili države, a uspostavljena je u skladu s člankom 4. Uredbe (EZ) br. 1059/2003 Europskog parlamenta i Vijeća⁴³;

⁴³ Uredba (EZ) br. 1059/2003 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. svibnja 2003. o uspostavi zajedničkog razvrstavanja prostornih jedinica za statistiku (NUTS) (SL L 154, 21.6.2003., str. 1.).

16. „urbana središta” i „urbani klasteri” znači prostorne jedinice klasificirane u gradovima i manjim gradovima i predgrađima primjenom tipologije na temelju mreže utvrđene u skladu s člankom 4.b stavkom 2. Uredbe (EZ) br. 1059/2003;
17. „gradovi” znači lokalne upravne jedinice u kojima najmanje 50 % stanovništva živi u jednom ili više urbanih središta, što se mjeri s pomoću stupnja urbanizacije utvrđenog u skladu s člankom 4.b stavkom 3. točkom (a) Uredbe (EZ) br. 1059/2003;
18. „manji gradovi i predgrađa” znači lokalne upravne jedinice u kojima manje od 50 % stanovništva živi u urbanom središtu, ali najmanje 50 % stanovništva živi u urbanom klasteru, što se mjeri s pomoću stupnja urbanizacije utvrđenog u skladu s člankom 4.b stavkom 3. točkom (a) Uredbe (EZ) br. 1059/2003;
19. „prigradska područja” znači područja koja graniče s urbanim središtima ili urbanim klasterima, uključujući barem sva područja unutar jednog kilometra mjereno od vanjskih granica tih urbanih središta ili urbanih klastera, a nalaze se u istom gradu ili istom manjem gradu i predgrađu kao i ta urbana središta ili urbani klasteri;
20. „urbane zelene površine” znači ukupna površina drveća, grmlja, šiblja, trajne zeljaste vegetacije, lišajeva i mahovina, ribnjaka i vodotoka u gradovima ili manjim gradovima i predgrađima, izračunana na temelju podataka dobivenih s pomoću usluga praćenja stanja kopna programa Copernicus u okviru sastavnice Copernicus Svemirskog programa Unije, uspostavljenog Uredbom (EU) 2021/696 te, ako su dostupni za dotičnu državu članicu, drugih odgovarajućih dopunskih podataka koje je dostavila ta država članica;

21. „prekrivenost gradova krošnjama stabala” znači ukupna površina pokrivenosti drvećem u gradovima i manjim gradovima i predgrađima, izračunana na temelju podataka o gustoći pokrivenosti drvećem dobivenih s pomoću usluga praćenja stanja kopna programa Copernicus u okviru sastavnice Copernicus Svemirskog programa Unije, uspostavljenog Uredbom (EU) 2021/696 te, ako su dostupni za dotičnu državu članicu, drugih odgovarajućih dopunskih podataka koje je dostavila ta država članica;
22. „rijeka slobodnog toka” znači rijeka ili dio rijeke čiju uzdužnu, bočnu i vertikalnu povezanost ne ometaju umjetne strukture koje tvore pregradu i čije prirodne funkcije u velikoj mjeri nisu pogođene;
23. „ponovno natapanje tresetišta” znači postupak prenamjene isušenog tresetnog tla u vlažno tresetno tlo;
24. „područje za brži razvoj obnovljivih izvora energije” znači područje za brži razvoj obnovljivih izvora energije kako je definirano u članku 2. točki 9.a Direktive (EU) 2018/2001.

Poglavlje II.

Ciljevi i obveze u pogledu obnove

Članak 4.

Obnova kopnenih, obalnih i slatkovodnih ekosustava

1. Države članice uspostavljaju mjere obnove koje su potrebne kako bi se u dobro stanje dovele površine stanišnih tipova navedenih u Prilogu I. koje nisu u dobrom stanju. Takve se mjere obnove uspostavljaju:

- (a) do 2030. za najmanje 30 % ukupne površine svih stanišnih tipova navedenih u Prilogu I. koja nije u dobrom stanju, kako je kvantificirano u nacionalnom planu obnove iz članka 15.;
- (b) do 2040. za najmanje 60 % i do 2050. za najmanje 90 % površine svake skupine stanišnih tipova navedene u Prilogu I. koja nije u dobrom stanju, kako je kvantificirano u nacionalnom planu obnove iz članka 15.

Za potrebe ovog stavka države članice, prema potrebi, do 2030. daju prednost mjerama obnove na područjima koja se nalaze na područjima mreže Natura 2000.

2. Odstupajući od stavka 1. prvog podstavka točaka (a) i (b), države članice mogu, ako je to propisno opravdano i za potrebe tog stavka, iz relevantne skupine stanišnih tipova isključiti vrlo česte i raširene stanišne tipove koji pokrivaju više od 3 % njihova europskog državnog područja.

Ako država članica primjenjuje odstupanje iz prvog podstavka, država članica uspostavlja mjere obnove:

- (a) do 2050. za područje koje čini najmanje 80 % površine koja nije u dobrom stanju za svaki od tih stanišnih tipova;
- (b) do 2030. za najmanje trećinu postotka iz točke (a); i
- (c) do 2040. za najmanje dvije trećine postotka iz točke (a).

Odstupanje iz prvog stavka primjenjuje se samo ako se osigura da postotak iz drugog podstavka točke (a) ne sprečava postizanje ili održavanje povoljnog stanja očuvanosti na nacionalnoj biogeografskoj razini za svaki od tih stanišnih tipova.

- 3. Ako država članica primjenjuje odstupanje na temelju stavka 2., obveza utvrđena u stavku 1. prvom podstavku točki (a) primjenjuje se na ukupnu površinu svih preostalih stanišnih tipova navedenih u Prilogu I. koja nije u dobrom stanju, a obveza utvrđena u stavku 1. prvom podstavku točki (b) primjenjuje se na preostalu površinu relevantnih skupina stanišnih tipova navedenih u Prilogu I. koja nije u dobrom stanju.
- 4. Države članice uspostavljaju mjere obnove koje su potrebne za ponovnu uspostavu stanišnih tipova navedenih u Prilogu I. na područjima na kojima se ne pojavljuju ti stanišni tipovi s ciljem postizanja povoljne referentne površine za te stanišne tipove. Takve se mjere do 2030. uspostavljaju za područja koja čine najmanje 30 % dodatne površine koja je potrebna kako bi se postigla ukupno povoljna referentna površina za svaku skupinu stanišnih tipova navedenu u Prilogu I., kako je kvantificirano u nacionalnom planu obnove iz članka 15., te do 2040. za područja koja čine najmanje 60 % te površine i do 2050. za područja koja čine 100 % te površine.

5. Odstupajući od stavka 4. ovog članka, ako država članica smatra da nije moguće do 2050. uspostaviti mjere obnove koje su potrebne za postizanje povoljne referentne površine za određeni stanišni tip na 100 % površine, dotična država članica može u svojem nacionalnom planu obnove iz članka 15. utvrditi niži postotak, na razini od 90 % do 100 %, i pružiti primjereno obrazloženje. U takvom slučaju država članica postupno uspostavlja mjere obnove koje su potrebne kako bi se do 2050. postigao taj niži postotak. Te mjere obnove do 2030. moraju obuhvaćati najmanje 30 % dodatne površine koja je potrebna za postizanje tog nižeg postotka do 2050., a do 2040. moraju obuhvaćati najmanje 60 % dodatne površine koja je potrebna za postizanje tog nižeg postotka do 2050.
6. Ako država članica odstupanje na temelju stavka 5. primjenjuje na određene stanišne tipove, obveza utvrđena u stavku 4. primjenjuje se na preostale stanišne tipove koji su dio skupina stanišnih tipova navedenih u Prilogu I. kojima ti određeni stanišni tipovi pripadaju.
7. Države članice uspostavljaju mjere obnove za kopnena, obalna i slatkovodna staništa vrsta navedenih u prilogima II., IV. i V. Direktivi 92/43/EEZ i za kopnena, obalna i slatkovodna staništa divljih ptica obuhvaćenih područjem primjene Direktive 2009/147/EZ koje su, uz mjere obnove iz stavaka 1. i 4. ovog članka, potrebne za poboljšanje kvalitete i količine tih staništa, među ostalim i njihovom ponovnom uspostavom, i za poboljšanje povezanosti dok se ne postignu dostatne kvaliteta i količina tih staništa.

8. Utvrđivanje najpogodnijih područja za mjere obnove u skladu sa stavcima 1., 4. i 7. ovog članka temelji se na najboljim dostupnim spoznajama i najnovijim znanstvenim dokazima o stanju stanišnih tipova navedenih u Prilogu I. ovoj Uredbi, koje se mjeri na temelju strukture i funkcija potrebnih za njihovo dugoročno održavanje, uključujući njihove tipične vrste, kako je navedeno u članku 1. točki (e) Direktive 92/43/EEZ, te o kvaliteti i količini staništa vrsta iz stavka 7. ovog članka, služeći se pritom informacijama dostavljenima u izvješću na temelju članka 17. Direktive 92/43/EEZ i članka 12. Direktive 2009/147/EZ te, prema potrebi, uzimajući u obzir raznolikost situacija u različitim regijama kako je navedeno u članku 14. stavku 16. točki (c) ove Uredbe.
9. Države članice osiguravaju da je najkasnije do 2030. stanje stanišnih tipova poznato za najmanje 90 % površine na kojoj su rasprostranjeni svi stanišni tipovi navedeni u Prilogu I. te da je do 2040. poznato stanje svih površina na kojima su rasprostranjeni stanišni tipovi navedeni u Prilogu I.
10. Mjerama obnove iz stavaka 1. i 4. uzimaju se u obzir potreba za boljom povezanošću između stanišnih tipova navedenih u Prilogu I. i ekološki zahtjevi vrsta iz stavka 7. koje se pojavljuju u tim stanišnim tipovima.
11. Države članice uspostavljaju mjere kojima se nastoji osigurati da se stanje stanišnih tipova navedenih u Prilogu I. na područjima koja podliježu mjerama obnove u skladu sa stavcima 1., 4. i 7. kontinuirano poboljšava dok se ne postigne dobro stanje i da se kvaliteta staništa vrsta iz stavka 7. kontinuirano poboljšava dok se ne postigne dostatna kvaliteta tih staništa.

Ne dovodeći u pitanje Direktivu 92/43/EEZ, države članice uspostavljaju mjere kojima se nastoji osigurati da na površinama na kojima su postignuti dobro stanje stanišnog tipa i dostatna kvaliteta staništa vrsta ne dođe do znatnog pogoršanja.

12. Ne dovodeći u pitanje Direktivu 92/43/EEZ, države članice do datuma objave svojih nacionalnih planova obnove u skladu s člankom 17. stavkom 6. ove Uredbe nastoje uspostaviti potrebne mjere s ciljem sprečavanja znatnog pogoršanja površina na kojima se pojavljuju stanišni tipovi navedeni u Prilogu I. ovoj Uredbi i koje su u dobrom stanju ili su potrebne za postizanje ciljeva obnove utvrđenih u stavku 17. ovog članka.
13. Kad je riječ o stavcima 11. i 12. ovog članka, države članice mogu, u nedostatku alternativnih rješenja, na područjima izvan mreže Natura 2000 primjenjivati zahtjeve u pogledu sprečavanja pogoršanja utvrđene u tim stavcima na razini svake biogeografske regije na svojem državnom području za svaki stanišni tip i svako stanište vrste, pod uvjetom da dotična država članica do ...[šest mjeseci od datuma stupanja na snagu ove Uredbe] obavijesti Komisiju o svojoj namjeri da primijeni ovaj stavak i pod uvjetom da ispuni obveze utvrđene u članku 15. stavku 3. točki (g), članku 20. stavku 1. točki (j), članku 21. stavku 1. i članku 21. stavku 2. točki (b).
14. Na područjima izvan mreže Natura 2000 obveza utvrđena u stavku 11. ne primjenjuje se na pogoršanje uzrokovano:
 - (a) višom silom, uključujući prirodne katastrofe;

- (b) neizbježnim preobrazbama staništa koje su izravno uzrokovane klimatskim promjenama;
 - (c) planom ili projektom od prevladavajućeg javnog interesa za koji nisu dostupna manje štetna alternativna rješenja, što se utvrđuje u svakom pojedinom slučaju; ili
 - (d) djelovanjem ili nedjelovanjem trećih zemalja za koje dotična država članica nije odgovorna.
15. Na područjima izvan mreže Natura 2000 obveza utvrđena u stavku 12. ne primjenjuje se na pogoršanje uzrokovano:
- (a) višom silom, uključujući prirodne katastrofe;
 - (b) neizbježnim preobrazbama staništa koje su izravno uzrokovane klimatskim promjenama;
 - (c) planom ili projektom od prevladavajućeg javnog interesa za koji nisu dostupna manje štetna alternativna rješenja; ili
 - (d) djelovanjem ili nedjelovanjem trećih zemalja za koje dotična država članica nije odgovorna.
16. Unutar područja mreže Natura 2000 neispunjavanje obveza utvrđenih u stavcima 11. i 12. opravdano je ako je uzrokovano:
- (a) višom silom, uključujući prirodne katastrofe;
 - (b) neizbježnim preobrazbama staništa koje su izravno uzrokovane klimatskim promjenama; ili

- (c) planom ili projektom odobrenim u skladu s člankom 6. stavkom 4. Direktive 92/43/EEZ.

17. Države članice osiguravaju:

- (a) povećanje površina u dobrom stanju za stanišne tipove navedene u Prilogu I. dok se dobro stanje ne postigne na najmanje 90 % površine i dok se povoljna referentna površina ne postigne za svaki stanišni tip u svakoj biogeografskoj regiji dotične države članice;
- (b) trend povećanja u smjeru dostatne kvalitete i količine kopnenih, obalnih i slatkovodnih staništa vrsta navedenih u prilogima II., IV. i V. Direktivi 92/43/EEZ i vrsta obuhvaćenih područjem primjene Direktive 2009/147/EZ.

Članak 5.

Obnova morskih ekosustava

- 1. Države članice uspostavljaju mjere obnove koje su potrebne kako bi se u dobro stanje dovele površine stanišnih tipova navedenih u Prilogu II. koje nisu u dobrom stanju. Takve se mjere obnove uspostavljaju:
 - (a) do 2030. za najmanje 30 % ukupne površine skupina od 1 do 6 stanišnih tipova navedenih u Prilogu II. koja nije u dobrom stanju, kako je kvantificirano u nacionalnom planu obnove iz članka 15.;

- (b) do 2040. za najmanje 60 % i do 2050. za najmanje 90 % površine svake skupine od 1 do 6 stanišnih tipova navedene u Prilogu II. koja nije u dobrom stanju, kako je kvantificirano u nacionalnom planu obnove iz članka 15.;
- (c) do 2040. za najmanje dvije trećine postotka iz točke (d) ovog stavka površine skupine 7 stanišnih tipova navedene u Prilogu II. koja nije u dobrom stanju, kako je kvantificirano u nacionalnom planu obnove iz članka 15.; i
- (d) do 2050. za postotak, utvrđen u skladu s člankom 14. stavkom 3., površine skupine 7 stanišnih tipova navedene u Prilogu II. koja nije u dobrom stanju, kako je kvantificirano u nacionalnom planu obnove iz članka 15.

Postotak iz prvog podstavka točke (d) ovog članka određuje se tako da se njime ne sprečava postizanje ili održavanje dobrog stanja okoliša, kako je utvrđeno na temelju članka 9. stavka 1. Direktive 2008/56/EZ.

2. Države članice uspostavljaju mjere obnove koje su potrebne za ponovnu uspostavu stanišnih tipova u skupinama od 1 do 6 navedenih u Prilogu II. na područjima na kojima se ne pojavljuju ti stanišni tipovi s ciljem postizanja povoljne referentne površine za te stanišne tipove. Takve se mjere do 2030. uspostavljaju za područja koja čine najmanje 30 % dodatne površine koja je potrebna kako bi se postigla povoljna referentna površina za svaku skupinu stanišnih tipova, kako je kvantificirano u nacionalnom planu obnove iz članka 15., te do 2040. za područja koja čine najmanje 60 % te površine i do 2050. za područja koja čine 100 % te površine.

3. Odstupajući od stavka 2. ovog članka, ako država članica smatra da nije moguće do 2050. uspostaviti mjere obnove koje su potrebne za postizanje povoljne referentne površine za određeni stanišni tip na 100 % površine, dotična država članica može u svojem nacionalnom planu obnove iz članka 15. utvrditi niži postotak, na razini od 90 % do 100 %, i pružiti primjereno obrazloženje. U takvom slučaju država članica postupno uspostavlja mjere obnove koje su potrebne kako bi se do 2050. postigao taj niži postotak. Te mjere obnove do 2030. moraju obuhvaćati najmanje 30 % dodatne površine koja je potrebna za postizanje tog nižeg postotka do 2050., a do 2040. moraju obuhvaćati najmanje 60 % dodatne površine koja je potrebna za postizanje tog nižeg postotka do 2050.
4. Ako država članica odstupanje na temelju stavka 3. primjenjuje na određene stanišne tipove, obveza utvrđena u stavku 2. primjenjuje se na preostalu dodatnu površinu koja je potrebna kako bi se postigla povoljna referentna površina u svakoj skupini stanišnih tipova navedenoj u Prilogu II. kojima ti određeni stanišni tipovi pripadaju.
5. Države članice uspostavljaju mjere obnove za morska staništa vrsta navedenih u Prilogu III. ovoj Uredbi i prilogima II., IV. i V. Direktivi 92/43/EEZ i za morska staništa divljih ptica obuhvaćenih područjem primjene Direktive 2009/147/EZ koje su, uz mjere obnove iz stavaka 1. i 2. ovog članka, potrebne za poboljšanje kvalitete i količine tih staništa, među ostalim i njihovom ponovnom uspostavom, i za poboljšanje povezanosti dok se ne postignu dostatne kvaliteta i količina tih staništa.

6. Utvrđivanje najpogodnijih područja za mjere obnove u skladu sa stavcima 1., 2. i 5. ovog članka temelji se na najboljim dostupnim spoznajama i najnovijem tehničkom i znanstvenom napretku u utvrđivanju stanja stanišnih tipova navedenih u Prilogu II. ovoj Uredbi te kvalitete i količine staništa vrsta iz stavka 5. ovog članka, služeći se pritom informacijama dostavljenima u izvješću na temelju članka 17. Direktive 92/43/EEZ, članka 12. Direktive 2009/147/EZ i članka 17. Direktive 2008/56/EZ.
7. Države članice osiguravaju da je stanje poznato za sljedeća područja:
- (a) do 2030. za najmanje 50 % površine na kojoj su rasprostranjeni svi stanišni tipovi u skupinama od 1 do 6 navedeni u Prilogu II.;
 - (b) do 2040. za sve površine stanišnih tipova u skupinama od 1 do 6 navedenih u Prilogu II.;
 - (c) do 2040. za najmanje 50 % površine na kojoj su rasprostranjeni svi stanišni tipovi u skupini 7 navedeni u Prilogu II.;
 - (d) do 2050. za sve površine stanišnih tipova u skupini 7 navedenih u Prilogu II.
8. Mjerama obnove iz stavaka 1. i 2. uzimaju se u obzir potreba za boljom ekološkom koherentnošću i povezanošću između stanišnih tipova navedenih u Prilogu II. i ekološki zahtjevi vrsta iz stavka 5. koje se pojavljuju u tim stanišnim tipovima.

9. Države članice uspostavljaju mjere kojima se nastoji osigurati da se stanje stanišnih tipova navedenih u Prilogu II. na područjima koja podliježu mjerama obnove u skladu sa stavcima 1., 2. i 5. kontinuirano poboljšava dok se ne postigne dobro stanje i da se kvaliteta staništa vrsta iz stavka 5. kontinuirano poboljšava dok se ne postigne dostatna kvaliteta tih staništa.

Ne dovodeći u pitanje Direktivu 92/43/EEZ, države članice uspostavljaju mjere kojima se nastoji osigurati da na površinama na kojima su postignuti dobro stanje stanišnog tipa i dostatna kvaliteta staništa vrsta ne dođe do znatnog pogoršanja.

10. Ne dovodeći u pitanje Direktivu 92/43/EEZ, države članice do datuma objave svojih nacionalnih planova obnove u skladu s člankom 17. stavkom 6. ove Uredbe nastoje uspostaviti potrebne mjere s ciljem sprečavanja znatnog pogoršanja površina na kojima se pojavljuju stanišni tipovi navedeni u Prilogu II. ovoj Uredbi i koje su u dobrom stanju ili su potrebne za postizanje ciljeva obnove utvrđenih u stavku 14. ovog članka.
11. Na područjima izvan mreže Natura 2000 obveza utvrđena u stavku 9. ne primjenjuje se na pogoršanje uzrokovano:
- (a) višom silom, uključujući prirodne katastrofe;
 - (b) neizbježnim preobrazbama staništa koje su izravno uzrokovane klimatskim promjenama;

- (c) planom ili projektom od prevladavajućeg javnog interesa za koji nisu dostupna manje štetna alternativna rješenja, što se utvrđuje u svakom pojedinom slučaju; ili
 - (d) djelovanjem ili nedjelovanjem trećih zemalja za koje dotična država članica nije odgovorna.
12. Na područjima izvan mreže Natura 2000 obveza utvrđena u stavku 10. ne primjenjuje se na pogoršanje uzrokovano:
- (a) višom silom, uključujući prirodne katastrofe;
 - (b) neizbježnim preobrazbama staništa koje su izravno uzrokovane klimatskim promjenama;
 - (c) planom ili projektom od prevladavajućeg javnog interesa za koji nisu dostupna manje štetna alternativna rješenja; ili
 - (d) djelovanjem ili nedjelovanjem trećih zemalja za koje dotična država članica nije odgovorna.
13. Unutar područjâ mreže Natura 2000 neispunjavanje obveza utvrđenih u stavcima 9. i 10. opravdano je ako je uzrokovano:
- (a) višom silom, uključujući prirodne katastrofe;
 - (b) neizbježnim preobrazbama staništa koje su izravno uzrokovane klimatskim promjenama; ili

- (c) planom ili projektom odobrenim u skladu s člankom 6. stavkom 4. Direktive 92/43/EEZ.

14. Države članice osiguravaju:

- (a) povećanje površina u dobrom stanju za stanišne tipove skupina od 1 do 6 stanišnih tipova navedenih u Prilogu II. dok se dobro stanje ne postigne na najmanje 90 % i dok se povoljna referentna površina ne postigne za svaki stanišni tip u svakoj biogeografskoj regiji dotične države članice;
- (b) povećanje površina u dobrom stanju za stanišne tipove skupine 7 stanišnih tipova navedenih u Prilogu II. dok se dobro stanje ne postigne najmanje u postotku navedenom u stavku 1. prvom podstavku točki (d) i dok se povoljna referentna površina ne postigne za svaki stanišni tip u svakoj biogeografskoj regiji dotične države članice;
- (c) trend povećanja prema dostatnoj kvaliteti i količini morskih staništa vrsta navedenih u Prilogu III. ovoj Uredbi i prilogima II., IV. i V. Direktivi 92/43/EEZ i vrsta obuhvaćenih područjem primjene Direktive 2009/147/EZ.

Članak 6.
Energija iz obnovljivih izvora

1. Za potrebe članka 4. stavaka 14. i 15. te članka 5. stavaka 11. i 12. pretpostavlja se da su planiranje, izgradnja i rad postrojenja za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, njihovo priključenje na mrežu, sama povezana mreža i sredstva za skladištenje od prevladavajućeg javnog interesa. Države članice mogu ih izuzeti od zahtjeva da nisu dostupna manje štetna alternativna rješenja na temelju članka 4. stavaka 14. i 15. i članka 5. stavaka 11. i 12. pod uvjetom:
- (a) da je provedena strateška procjena utjecaja na okoliš u skladu s uvjetima utvrđenima u Direktivi 2001/42/EZ Europskog parlamenta i Vijeća⁴⁴; ili
 - (b) da su podvrgnuti procjeni utjecaja na okoliš u skladu s uvjetima utvrđenima u Direktivi 2011/92/EU Europskog parlamenta i Vijeća⁴⁵.

⁴⁴ Direktiva 2001/42/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 27. lipnja 2001. o procjeni učinaka određenih planova i programa na okoliš (SL L 197, 21.7.2001., str. 30.).

⁴⁵ Direktiva 2011/92/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o procjeni učinaka određenih javnih i privatnih projekata na okoliš (SL L 26, 28.1.2012., str. 1.).

2. Države članice mogu u propisno opravdanim i specifičnim okolnostima ograničiti primjenu stavka 1. na određene dijelove svojeg državnog područja te na određene vrste tehnologija ili na projekte s određenim tehničkim značajkama u skladu s prioritetima utvrđenima u njihovim integriranim nacionalnim energetske i klimatskim planovima na temelju Uredbe (EU) 2018/1999.

Ako države članice primjenjuju ograničenja na temelju prvog podstavka, o tim ograničenjima obavješćuju Komisiju i obrazlažu ih.

Članak 7.

Nacionalna obrana

1. Pri uspostavi mjera obnove za potrebe članka 4. stavaka 1., 4. ili 7. ili članka 5. stavaka 1., 2. ili 5. države članice mogu izuzeti područja koja se upotrebljavaju za aktivnosti čija je isključiva svrha nacionalna obrana ako se smatra da su te mjere neuskладive s daljnjom upotrebom dotičnih područja u vojne svrhe.
2. Za potrebe članka 4. stavaka 14. i 15. te članka 5. stavaka 11. i 12. države članice mogu predvidjeti da se pretpostavlja da su planovi i projekti čija je isključiva svrha nacionalna obrana od prevladavajućeg javnog interesa.

Za potrebe članka 4. stavaka 14. i 15. te članka 5. stavaka 11. i 12. države članice mogu izuzeti planove i projekte čija je isključiva svrha nacionalna obrana od zahtjeva da nisu dostupna manje štetna alternativna rješenja. Međutim, ako država članica primjenjuje to izuzeće, ta država članica uspostavlja mjere, koliko je to razumno i izvedivo, kojima se nastoji ublažiti utjecaj tih planova i projekata na stanišne tipove.

Članak 8.

Obnova urbanih ekosustava

1. Države članice do 31. prosinca 2030. osiguravaju da na ukupnom nacionalnom području ne dođe do neto gubitka urbanih zelenih površina i prekrivenosti gradova krošnjama stabala na područjima urbanih ekosustava utvrđenima u skladu s člankom 14. stavkom 4. u odnosu na ... [godina stupanja na snagu ove Uredbe]. Za potrebe ovog stavka države članice mogu iz tih ukupnih nacionalnih područja isključiti područja urbanih ekosustava na kojima je udio urbanih zelenih površina u urbanim središtima i urbanim klasterima veći od 45 %, a udio prekrivenosti gradova krošnjama stabala veći od 10 %.
2. Države članice od 1. siječnja 2031. ostvaruju trend povećanja ukupnog nacionalnog područja urbanih zelenih površina, među ostalim i integracijom urbanih zelenih površina u zgrade i infrastrukturu, na područjima urbanih ekosustava utvrđenima u skladu s člankom 14. stavkom 4., što se mjeri svakih šest godina počevši od 1. siječnja 2031., dok se ne postigne zadovoljavajuća razina kako je utvrđena u skladu s člankom 14. stavkom 5.

3. Države članice na svakom području urbanog ekosustava, utvrđenom u skladu s člankom 14. stavkom 4., ostvaruju trend povećanja prekrivenosti gradova krošnjama stabala, što se mjeri svakih šest godina počevši od 1. siječnja 2031., dok se ne postigne zadovoljavajuća razina kako je utvrđena u skladu s člankom 14. stavkom 5.

Članak 9.

Obnova prirodne povezanosti rijeka i prirodnih funkcija povezanih poplavnih područja

1. Države članice sastavljaju popis umjetnih pregrada povezanosti površinskih voda i, uzimajući u obzir socioekonomske funkcije umjetnih pregrada, utvrđuju koje je pregrade potrebno ukloniti kako bi se doprinijelo postizanju ciljeva obnove utvrđenih u članku 4. ove Uredbe i cilja da se do 2030. najmanje 25 000 km rijeka ponovno pretvori u rijeke slobodnog toka u Uniji, ne dovodeći u pitanje Direktivu 2000/60/EZ, posebno njezin članak 4. stavke 3., 5. i 7., i Uredbu (EU) br. 1315/2013 Europskog parlamenta i Vijeća⁴⁶, posebno njezin članak 15.
2. Države članice uklanjaju umjetne pregrade povezanosti površinskih voda utvrđene u popisu sastavljenom na temelju stavka 1. ovog članka, u skladu s planom za njihovo uklanjanje iz članka 15. stavka 3. točaka (i) i (n). Pri uklanjanju umjetnih pregrada države članice prioritetno uklanjaju zastarjele pregrade, odnosno one koje više nisu potrebne za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, unutarnju plovidbu, opskrbu vodom, zaštitu od poplava ili druge svrhe.

⁴⁶ Uredba (EU) br. 1315/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. o smjernicama Unije za razvoj transeuropske prometne mreže i stavljanju izvan snage Odluke br. 661/2010/EU (SL L 348, 20.12.2013., str. 1.).

3. Države članice dopunjuju uklanjanje umjetnih pregrada u skladu sa stavkom 2. mjerama koje su potrebne kako bi se poboljšale prirodne funkcije povezanih poplavnih područja.
4. Države članice osiguravaju održavanje prirodne povezanosti rijeka i prirodnih funkcija povezanih poplavnih područja u skladu sa stavcima 2. i 3.

Članak 10.

Obnova populacija oprašivača

1. Pravodobnom uspostavom odgovarajućih i djelotvornih mjera države članice poboljšavaju raznolikost oprašivača i najkasnije do 2030. preokreću trend smanjenja populacija oprašivača te nakon toga ostvaruju trend povećanja populacije oprašivača, što se mjeri najmanje svakih šest godina od 2030., dok se ne postignu zadovoljavajuće razine, kako je utvrđeno u skladu s člankom 14. stavkom 5.
2. Komisija je ovlaštena za donošenje delegiranih akata u skladu s člankom 23. radi dopune ove Uredbe utvrđivanjem i ažuriranjem znanstveno utemeljene metode za praćenje raznolikosti oprašivača i populacija oprašivača. Komisija prvi od tih delegiranih akata kojima se utvrđuje takva metoda donosi do ... [12 mjeseci od datuma stupanja na snagu ove Uredbe].

3. Metodom iz stavka 2. omogućuje se primjena standardiziranog pristupa za prikupljanje godišnjih podataka o brojnosti i raznolikosti vrsta oprašivača u svim ekosustavima radi procjene trendova u populacijama oprašivača i djelotvornosti mjera obnove koje su donijele države članice u skladu sa stavkom 1.
4. Pri primjeni metode iz stavka 2. države članice osiguravaju da podaci za praćenje dolaze s odgovarajućeg broja lokacija kako bi se osigurala reprezentativnost diljem njihovih državnih područja. Države članice pri prikupljanju podataka za praćenje promiču građanske inicijative u području znanosti kad je to prikladno i osiguravaju odgovarajuća sredstva za obavljanje tih zadaća.
5. Komisija i relevantne agencije Unije, osobito EEA, Europska agencija za sigurnost hrane i Europska agencija za kemikalije, u skladu sa svojim mandatima koordiniraju svoje aktivnosti koje se odnose na oprašivače i na zahtjev država članica pružaju informacije kako bi poduprle države članice u ispunjavanju njihovih obveza iz ovog članka. Komisija u tu svrhu, među ostalim, osniva posebnu radnu skupinu i državama članicama na koordiniran način distribuira relevantne informacije i stručno znanje.

Članak 11.

Obnova poljoprivrednih ekosustava

1. Osim za područja koja podliježu mjerama obnove na temelju članka 4. stavaka 1., 4. i 7., države članice uspostavljaju mjere obnove koje su potrebne kako bi se poboljšala bioraznolikost poljoprivrednih ekosustava, uzimajući u obzir klimatske promjene, društvene i gospodarske potrebe ruralnih područja i potrebu da se osigura održiva poljoprivredna proizvodnja u Uniji.
2. Države članice uspostavljaju mjere kojima se nastoji ostvariti trend povećanja na nacionalnoj razini za barem dva od triju sljedećih pokazatelja za poljoprivredne ekosustave, kako su detaljnije opisani u Prilogu IV., što se mjeri u razdoblju od ... [datum stupanja na snagu ove Uredbe] do 31. prosinca 2030. i svakih šest godina nakon toga, dok se ne postignu zadovoljavajuće razine kako su utvrđene u skladu s člankom 14. stavkom 5.:
 - (a) indeks populacije travnjačkih leptira;
 - (b) zalihe organskog ugljika u mineralnim tlima zemljišta pod usjevima;
 - (c) udio poljoprivrednog zemljišta s obilježjima krajobraza velike raznolikosti.

3. Države članice uspostavljaju mjere obnove kojima se nastoji osigurati da indeks čestih vrsta ptica poljoprivrednih staništa na nacionalnoj razini koji se temelji na vrstama navedenima u Prilogu V., indeksiran ... [datum: prvi dan u mjesecu koji slijedi nakon 12 mjeseci od datuma stupanja na snagu ove Uredbe] u vrijednosti 100, postigne sljedeće razine:
- (a) za države članice navedene u Prilogu V. s povijesno oslabljenijim populacijama ptica poljoprivrednih staništa: 110 do 2030., 120 do 2040. i 130 do 2050.;
 - (b) za države članice navedene u Prilogu V. s povijesno manje oslabljenim populacijama ptica poljoprivrednih staništa: 105 do 2030., 110 do 2040. i 115 do 2050.
4. Države članice uspostavljaju mjere kojima se nastoji obnoviti organska tla koja čine isušena tresetišta i upotrebljavaju se u poljoprivredne svrhe. Te se mjere uspostavljaju za najmanje:
- (a) 30 % tih područja do 2030., pri čemu je barem četvrtina ponovno natopljena;
 - (b) 40 % tih područja do 2040., pri čemu je barem trećina ponovno natopljena;
 - (c) 50 % tih područja do 2050., pri čemu je barem trećina ponovno natopljena.

Države članice mogu uspostaviti mjere obnove, uključujući ponovno natapanje, na područjima na kojima se vadi treset i ta područja uračunavati kao područja koja doprinose postizanju odgovarajućih ciljeva iz prvog podstavka točaka (a), (b) i (c).

Osim toga, države članice mogu uspostaviti mjere obnove za ponovno natapanje organskih tala koja čine isušena tresetišta koja se upotrebljavaju u svrhe koje nisu poljoprivredne svrhe i vađenje treseta te ta ponovno natopljena područja uračunavati kao područja koja doprinose, do najviše 40 %, postizanju ciljeva iz prvog podstavka točaka (a), (b) i (c).

Mjere obnove koje se sastoje od ponovnog natapanja tresetišta, uključujući razine vode koje treba postići, doprinose smanjenju neto emisija stakleničkih plinova i povećanju bioraznolikosti, pri čemu se uzimaju u obzir nacionalne i lokalne okolnosti.

Ako je to propisno opravdano, država članica može smanjiti opseg ponovnog natapanja tresetišta u poljoprivredne svrhe na manji opseg nego što se to zahtijeva u prvom podstavku točkama (a), (b) i (c) ovog stavka ako bi takvo ponovno natapanje vjerojatno imalo znatan negativan učinak na infrastrukturu, zgrade, prilagodbu klimatskim promjenama ili druge javne interese i ako se takvo ponovno natapanje ne može provesti na zemljištu koje nije poljoprivredno zemljište. Svako takvo smanjenje utvrđuje se u skladu s člankom 14. stavkom 8.

Obveza država članica da postignu ciljeve s obzirom na ponovno natapanje utvrđene u prvom podstavku točkama (a), (b) i (c) ne podrazumijeva obvezu poljoprivrednika i privatnih vlasnika zemljišta da ponovno natope svoje zemljište te je za njih ponovno natapanje poljoprivrednog zemljišta i dalje dobrovoljno, ne dovodeći u pitanje obveze koje proizlaze iz nacionalnog prava.

Države članice prema potrebi daju poticaje za ponovno natapanje kako bi ga učinile privlačnom opcijom za poljoprivrednike i privatne vlasnike zemljišta te pospješuju pristup osposobljavanju i savjetovanju za poljoprivrednike i druge dionike o prednostima ponovnog natapanja tresetišta i mogućnostima naknadnog upravljanja zemljištem i povezanim prilikama.

Članak 12.

Obnova šumskih ekosustava

1. Osim za područja koja podliježu mjerama obnove na temelju članka 4. stavaka 1., 4. i 7., države članice uspostavljaju mjere obnove koje su potrebne za povećanje bioraznolikosti šumskih ekosustava, uzimajući pritom u obzir rizik od šumskih požara.
2. Države članice na nacionalnoj razini ostvaruju trend povećanja za indeks čestih vrsta ptica šumskih staništa, kako je detaljnije opisan u Prilogu VI., što se mjeri u razdoblju od ... [datum stupanja na snagu ove Uredbe] do 31. prosinca 2030. i svakih šest godina nakon toga, dok se ne postignu zadovoljavajuće razine kako je utvrđeno u skladu s člankom 14. stavkom 5.
3. Države članice za barem šest od sljedećih sedam pokazatelja u šumskim ekosustavima, kako su detaljnije opisani u Prilogu VI., odabranih na temelju svoje sposobnosti da dokažu povećanje bioraznolikosti šumskih sustava u dotičnoj zemlji članici, ostvaruju trend povećanja na nacionalnoj razini. Taj trend mjeri se u razdoblju od ... [datum stupanja na snagu ove Uredbe] do 31. prosinca 2030. i svakih šest godina nakon toga, dok se ne postignu zadovoljavajuće razine kako su utvrđene u skladu s člankom 14. stavkom 5.:
 - (a) stojeće mrtvo drvo;
 - (b) ležeće mrtvo drvo;
 - (c) udio šuma raznodobne strukture;

- (d) povezanost šuma;
- (e) zalihe organskog ugljika;
- (f) udio šuma u kojima prevladavaju zavičajne vrste drveća;
- (g) raznolikost vrsta drveća.

4. Neispunjavanje obveza utvrđenih u stavcima 2. i 3. opravdano je ako je uzrokovano:

- (a) višom silom velikih razmjera, uključujući prirodne katastrofe, a posebno neplanirane i nekontrolirane šumske požare; ili
- (b) neizbježnim preobrazbama staništa koje su izravno uzrokovane klimatskim promjenama.

Članak 13.

Sadnja tri milijarde dodatnih stabala

1. Pri utvrđivanju i provedbi mjera obnove kako bi se postigli ciljevi i ispunile obveze utvrđeni u članku 4. i člancima od 8. do 12., države članice nastoje doprinijeti ispunjenju obveze sadnje najmanje tri milijarde dodatnih stabala na razini Unije do 2030.

2. Države članice osiguravaju da se njihov doprinos ispunjenju obveze utvrđene u stavku 1. ostvari uz potpuno poštovanje ekoloških načela, što uključuje osiguravanje raznolikosti vrsta i raznolikosti dobne strukture i davanje prednosti zavičajnim vrstama drveća osim, u vrlo specifičnim slučajevima i pod vrlo specifičnim uvjetima, nezavičajnih vrsta koje su se prilagodile lokalnom tlu, klimatskom i ekološkom kontekstu i stanišnim uvjetima i imaju ulogu u poticanju povećane otpornosti na klimatske promjene. Mjere za ispunjavanje te obveze usmjerene su na povećanje ekološke povezanosti i temelje se na održivom pošumljavanju, ponovnom pošumljavanju i sadnji stabala i povećanju urbanih zelenih površina.

Poglavlje III.

Nacionalni planovi obnove

Članak 14.

Izrada nacionalnih planova obnove

1. Svaka država članica izrađuje nacionalni plan obnove i provodi potrebne aktivnosti pripremnog praćenja i istraživanja kako bi utvrdila mjere obnove koje su potrebne za postizanje ciljeva obnove i ispunjavanje obveza utvrđenih u člancima od 4. do 13. i pružanje doprinosa sveobuhvatnim ciljevima Unije utvrđenima u članku 1., uzimajući pritom u obzir najnovije znanstvene dokaze.

2. Države članice kvantificiraju površine koje je potrebno obnoviti kako bi se ispunili ciljevi obnove utvrđeni u člancima 4. i 5., uzimajući pritom u obzir stanje stanišnih tipova iz članka 4. stavaka 1. i 4. te članka 5. stavaka 1. i 2., kao i kvalitetu i količinu staništa vrsta iz članka 4. stavka 7. i članka 5. stavka 5. prisutnih u ekosustavima obuhvaćenima člankom 2. Kvantifikacija se temelji, među ostalim, na sljedećim informacijama:

(a) za svaki stanišni tip:

- i. ukupnoj površini staništa i karti njegove rasprostranjenosti u tom trenutku;
- ii. površini staništa koje nije u dobrom stanju;
- iii. povoljnoj referentnoj površini, uzimajući u obzir zapise o povijesnoj rasprostranjenosti i predviđene promjene okolišnih uvjeta zbog klimatskih promjena;
- iv. površinama koje su najpogodnije za ponovnu uspostavu stanišnih tipova s obzirom na aktualne i predviđene promjene okolišnih uvjeta zbog klimatskih promjena;

- (b) dostatnoj kvaliteti i količini staništa vrsta potrebnima kako bi se za njih postiglo povoljno stanje očuvanosti, uzimajući u obzir područja koja su najpogodnija za ponovnu uspostavu tih staništa te povezanost koja je potrebna među njima za napredovanje populacija tih vrsta, kao i aktualne i predviđene promjene okolišnih uvjeta zbog klimatskih promjena, suprotstavljene potrebe staništâ i vrsta te postojanje poljoprivrednog zemljišta visoke prirodne vrijednosti.

Za potrebe kvantificiranja površine svakog stanišnog tipa koju je potrebno obnoviti kako bi se postigli ciljevi obnove utvrđeni u članku 4. stavku 1. točki (a) i članku 5. stavku 1. točki (a), površina staništa koja nije u dobrom stanju iz prvog podstavka točke (a) podtočke ii. ovog stavka uključuje samo one površine za koje je stanje stanišnog tipa poznato.

Za potrebe kvantificiranja površine svakog stanišnog tipa koju je potrebno obnoviti kako bi se ispunili ciljevi obnove utvrđeni u članku 4. stavku 1. točki (b) i članku 5. stavku 1. točkama (b), (c) i (d), površina staništa koja nije u dobrom stanju iz prvog podstavka točke (a) podtočke ii. ovog stavka uključuje samo one površine za koje je stanje stanišnog tipa poznato ili za koje stanje mora biti poznato na temelju članka 4. stavka 9. i članka 5. stavka 7.

Ako država članica namjerava primijeniti odstupanje utvrđeno u članku 4. stavku 2., ta država članica utvrđuje postotke iz tog članka.

Ako država članica namjerava primijeniti odstupanje utvrđeno u članku 4. stavku 5. i članku 5. stavku 3., ta država članica utvrđuje niže postotke odabrane u skladu s tim člancima.

3. Kad je riječ o skupini 7 stanišnih tipova navedenih u Prilogu II., države članice određuju postotak iz članka 5. stavka 1. točke (d).
4. Države članice utvrđuju područja urbanih ekosustava iz članka 8. i izrađuju karte tih područja za sve svoje gradove i manje gradove i predgrađa.

Područje urbanog ekosustava grada ili manjeg grada i predgrađa uključuje:

- (a) cijeli grad ili manji grad i predgrađe; ili
- (b) dijelove grada ili manjeg grada i predgrađa, uključujući barem njegova urbana središta, urbane klastere i, ako to dotična država članica smatra primjerenim, prigradska područja.

Države članice mogu objediniti područja urbanog ekosustava dvaju ili više susjednih gradova ili dvaju ili više manjih gradova i predgrađa, ili i jednih i drugih, u jedno područje urbanog ekosustava koje je zajedničko tim gradovima odnosno manjim gradovima i predgrađima.

5. Države članice do 2030., putem otvorenog i djelotvornog postupka i procjene na temelju najnovijih znanstvenih dokaza, orijentacijskog okvira iz članka 20. stavka 10. i, ako je dostupan, orijentacijskog okvira iz članka 20. stavka 11., utvrđuju zadovoljavajuće razine za:
 - (a) populacije oprašivača iz članka 10. stavka 1. i za pokazatelje iz članka 12. stavka 2.;
 - (b) svaki od odabranih pokazatelja iz članka 11. stavka 2.;

- (c) svaki od odabranih pokazatelja iz članka 12. stavka 3.;
 - (d) urbane zelene površine iz članka 8. stavka 2.; i
 - (e) prekrivenost gradova krošnjama stabala iz članka 8. stavka 3.
6. Države članice utvrđuju poljoprivredna i šumska područja koja je potrebno obnoviti i izrađuju karte tih područja, posebno područja na kojima je zbog intenzifikacije ili drugih čimbenika povezanih s gospodarenjem potrebna bolja povezanost i krajobrazna raznolikost.
7. Svaka država članica može do ... [godina dana od datuma stupanja na snagu ove Uredbe] razviti metodologiju za dopunu metodologije iz Priloga IV. kako bi pratila obilježja krajobrazna velike raznolikosti koja nisu obuhvaćena zajedničkom metodom iz opisa obilježja krajobrazna velike raznolikosti u tom prilogu. Komisija pruža smjernice o okviru za razvoj takvih metodologija do ... [mjesec dana od datuma stupanja na snagu ove Uredbe].
8. Države članice, ako je primjenjivo, određuju smanjenje opsega ponovnog natapanja tresetišta u poljoprivredne svrhe, kako je navedeno u članku 11. stavku 4. petom podstavku.
9. Države članice utvrđuju sinergije s ublažavanjem klimatskih promjena, prilagodbom tim promjenama, neutralnosti u pogledu degradacije zemljišta i sprečavanjem katastrofa te u skladu s tim određuju prioritetne mjere obnove. Države članice u obzir uzimaju i sljedeće:
- (a) svoje integrirane nacionalne energetske i klimatske planove iz članka 3. Uredbe (EU) 2018/1999;

- (b) svoju dugoročnu strategiju iz članka 15. Uredbe (EU) 2018/1999;
 - (c) obvezujući opći cilj Unije za 2030. utvrđen u članku 3. Direktive (EU) 2018/2001.
10. Države članice utvrđuju sinergije s poljoprivredom i šumarstvom. Također utvrđuju postojeće poljoprivredne i šumarske prakse, uključujući intervencije u okviru ZPP-a, kojima se doprinosi ciljevima ove Uredbe.
 11. Provedba ove Uredbe ne podrazumijeva obvezu država članica da reprogramiraju bilo koje financiranje u okviru ZPP-a, ZRP-a ili drugih programa i instrumenata za financiranje poljoprivrede i ribarstva u okviru VFO-a za razdoblje 2021. – 2027.
 12. Države članice mogu promicati uvođenje privatnih ili javnih programa potpore u korist dionika koji provode mjere obnove iz članaka od 4. do 12., uključujući upravitelje i vlasnike zemljišta, poljoprivrednike, šumare i ribare.

13. Države članice koordiniraju razvoj nacionalnih planova obnove s izradom karata područja koja su potrebna kako bi se ostvarili barem njihovi nacionalni doprinosi cilju za energiju iz obnovljivih izvora do 2030. kao i, prema potrebi, s određivanjem područja za brži razvoj obnovljivih izvora energije i namjenskih infrastrukturnih područja. Tijekom izrade nacionalnih planova obnove države članice osiguravaju sinergije s razvojem energije iz obnovljivih izvora i energetske infrastrukture te s eventualnim područjima za brži razvoj obnovljivih izvora energije i namjenskim infrastrukturnim područjima koja su već određena te osiguravaju da funkcioniranje tih područja, uključujući postupke izdavanja dozvola primjenjive na tim područjima kako su predviđeni Direktivom (EU) 2018/2001, kao i funkcioniranje projekata povezanih s mrežom koji su potrebni za integraciju energije iz obnovljivih izvora u elektroenergetski sustav i odgovarajuće postupke izdavanja dozvola, ostane nepromijenjeno.
14. Pri izradi svojih nacionalnih planova obnove države članice posebno u obzir uzimaju sljedeće:
- (a) mjere očuvanja utvrđene za područja mreže Natura 2000 u skladu s Direktivom 92/43/EEZ;
 - (b) prioritetne akcijske okvire izrađene u skladu s Direktivom 92/43/EEZ;
 - (c) mjere za postizanje dobrog količinskog, ekološkog i kemijskog stanja vodnih tijela uključene u programe mjera i planove upravljanja riječnim slivovima izrađene u skladu s Direktivom 2000/60/EZ te planove upravljanja rizicima od poplave uspostavljene u skladu s Direktivom 2007/60/EZ Europskog parlamenta i Vijeća⁴⁷;

⁴⁷ Direktiva 2007/60/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2007. o procjeni i upravljanju rizicima od poplava (SL L 288, 6.11.2007., str. 27.).

- (d) ako je primjenjivo, morske strategije za postizanje dobrog stanja okoliša u svim morskim regijama u Uniji izrađene u skladu s Direktivom 2008/56/EZ;
 - (e) nacionalne programe kontrole onečišćenja zraka izrađene u skladu s Direktivom (EU) 2016/2284,
 - (f) nacionalne strategije i akcijske planove za bioraznolikost razvijene u skladu s člankom 6. Konvencije o biološkoj raznolikosti;
 - (g) ako je primjenjivo, mjere očuvanja i upravljanja donesene u okviru ZRP-a;
 - (h) strateške planove u okviru ZPP-a izrađene u skladu s Uredbom (EU) 2021/2115.
15. Pri izradi svojih nacionalnih planova obnove države članice uzimaju u obzir i strateške projekte u području kritičnih sirovina ako su prepoznati na temelju prava Unije.
16. Pri izradi svojih nacionalnih planova obnove države članice:
- (a) mogu se služiti različitim primjerima mjera obnove koji su navedeni u Prilogu VII., ovisno o specifičnim nacionalnim i lokalnim uvjetima, i najnovijim znanstvenim dokazima;
 - (b) nastoje optimirati ekološke, gospodarske i socijalne funkcije ekosustava, kao i njihov doprinos održivom razvoju relevantnih regija i zajednica;

(c) mogu uzeti u obzir raznolikost situacija u različitim regijama povezanih sa socijalnim, gospodarskim i kulturnim zahtjevima, regionalnim i lokalnim značajkama te gustoćom naseljenosti; prema potrebi bi trebalo uzeti u obzir specifičnu situaciju najudaljenijih regija Unije, primjerice njihovu udaljenost, izoliranost, malu površinu, nepovoljnu topografiju i klimu te njihovu bogatu bioraznolikost i povezane troškove za zaštitu i obnovu njihovih ekosustava.

17. Kad je to moguće, države članice potiču sinergije s nacionalnim planovima obnove drugih država članica, posebno u pogledu ekosustava koji se prostiru preko granica ili ako države članice dijele morsku regiju ili podregiju u smislu Direktive 2008/56/EZ.
18. U svrhu izrade i provedbe nacionalnih planova obnove države članice mogu se, ako je to praktično i primjereno, koristiti postojećim strukturama regionalne institucijske suradnje u pogledu obnove i ponovne uspostave morskih ekosustava.
19. Ako države članice utvrde problem koji bi mogao spriječiti ispunjavanje obveza obnove i ponovne uspostave morskih ekosustava i koji zahtijeva mjere za koje te države članice nisu nadležne, one se pojedinačno ili zajednički, prema potrebi, obraćaju državama članicama, Komisiji ili međunarodnim organizacijama, pružajući im opis utvrđenog problema i mogućih mjera kako bi ih se razmotrilo i potencijalno donijelo.

20. Države članice osiguravaju da postupak izrade plana obnove bude otvoren, transparentan, uključiv i djelotvoran te da se javnosti, uključujući sve relevantne dionike, omogući pravodobno i djelotvorno sudjelovanje u njegovoj izradi. Savjetovanja moraju ispunjavati zahtjeve utvrđene u Direktivi 2001/42/EZ.

Članak 15.

Sadržaj nacionalnog plana obnove

1. Nacionalni plan obnove obuhvaća razdoblje do 2050. i uključuje prijelazne rokove koji odgovaraju ciljevima i obvezama utvrđenima u člancima od 4. do 13.
2. Odstupajući od stavka 1. ovog članka, nacionalni plan obnove koji se podnosi u skladu s člankom 16. i člankom 17. stavkom 6. može se, kad je riječ o razdoblju od 1. srpnja 2032. i do preispitivanja u skladu s člankom 19. stavkom 1., ograničiti na strateški pregled sljedećeg:
 - (a) elemenata iz stavka 3.; i
 - (b) sadržaja iz stavaka 4. i 5.

Revidirani nacionalni plan obnove koji proizlazi iz preispitivanja koje se mora provesti do 30. lipnja 2032. u skladu s člankom 19. stavkom 1. može se, kad je riječ o razdoblju od 1. srpnja 2042. i do njegova preispitivanja do 30. lipnja 2042. u skladu s člankom 19. stavkom 1., ograničiti na strateški pregled elemenata i sadržaja iz prvog podstavka ovog stavka.

3. Svaka država članica u nacionalni plan obnove uključuje sljedeće elemente, služeći se pritom jedinstvenim formatom utvrđenim u skladu sa stavkom 7. ovog članka:
- (a) kvantificirana područja koja treba obnoviti kako bi se postigli ciljevi obnove utvrđeni u člancima od 4. do 12. na temelju pripremnih aktivnosti provedenih u skladu s člankom 14. i okvirnih karata potencijalnih područja koja treba obnoviti;
 - (b) ako država članica primjenjuje odstupanje utvrđeno u članku 4. stavku 5. ili članku 5. stavku 3., obrazloženje zašto nije moguće do 2050. uspostaviti mjere obnove koje su potrebne kako bi se postigla povoljna referentna površina određenog stanišnog tipa, kao i obrazloženje za niži postotak određen na temelju tih članaka, kako ga je utvrdila ta država članica;
 - (c) opis planiranih ili uspostavljenih mjera obnove kojima se postižu ciljevi obnove i ispunjavaju obveze utvrđeni u člancima od 4. do 13. ove Uredbe i specifikacija koje su od tih mjera obnove planirane ili uspostavljene u okviru mreže Natura 2000 uspostavljene u skladu s Direktivom 92/43/EEZ;
 - (d) poseban odjeljak u kojem se utvrđuju mjere za ispunjavanje obveza utvrđenih u članku 4. stavku 9. i članku 5. stavku 7.;

- (e) ako država članica primjenjuje odstupanje utvrđeno u članku 4. stavku 2. ove Uredbe, obrazloženje kako se postocima utvrđenima u skladu s tim člankom ne sprečava postizanje ili održavanje, na nacionalnoj biogeografskoj razini, povoljnog stanja očuvanosti relevantnih stanišnih tipova, kako je utvrđeno na temelju članka 1. točke (e) Direktive 92/43/EEZ;
- (f) navođenje mjera čiji je cilj osiguravanje da na područjima pokrivenima stanišnim tipovima navedenima u prilogima I. i II. ne dođe do pogoršanja na područjima na kojima je postignuto dobro stanje stanišnog tipa i da se stanje staništa vrsta iz članka 4. stavka 7. i članka 5. stavka 5. znatno ne pogorša na područjima na kojima je postignuta dostatna kvaliteta staništa vrsta u skladu s člankom 4. stavkom 11. i člankom 5. stavkom 9.;
- (g) ako je primjenjivo, opis na koji se način članak 4. stavak 13. primjenjuje na njezinu državnom području, a to uključuje:
 - i. objašnjenje sustava kompenzacijskih mjera koje treba poduzeti pri svakom znatnom pogoršanju, kao i potrebnog praćenja i izvješćivanja o znatnom pogoršanju stanišnih tipova i staništa vrsta te poduzetim kompenzacijskim mjerama;
 - ii. objašnjenje načina na koji će se osigurati da se provedbom članka 4. stavka 13. ne utječe na postizanje ciljeva i ispunjavanje obveza utvrđenih u člancima 1., 4. i 5.;

- (h) navođenje mjera čiji je cilj održavanje stanišnih tipova navedenih u prilogima I. i II. u dobrom stanju na područjima na kojima se pojavljuju i čiji je cilj sprečavanje znatnog pogoršanja drugih područja pokrivenih stanišnim tipovima navedenima u prilogima I. i II., u skladu s člankom 4. stavkom 12. i člankom 5. stavkom 10.;
- (i) popis pregrada i pregrade za koje je utvrđeno da ih treba ukloniti u skladu s člankom 9. stavkom 1., plan njihova uklanjanja u skladu s člankom 9. stavkom 2. i duljinu rijeka slobodnog toka koja će se postići uklanjanjem tih pregrada kako je procijenjena od 2020. do 2030. i do 2050. te sve ostale mjere za ponovnu uspostavu prirodnih funkcija poplavnih područja u skladu s člankom 9. stavkom 3.;
- (j) pregled pokazatelja za poljoprivredne ekosustave odabranih u skladu s člankom 11. stavkom 2. i njihove prikladnosti za dokazivanje povećanja bioraznolikosti poljoprivrednih ekosustava u dotičnoj državi članici;
- (k) obrazloženje, ako je primjenjivo, za ponovno natapanje tresetišta u udjelu manjem od onog utvrđenog u članku 11. stavku 4. prvom podstavku točkama (a), (b) i (c);
- (l) pregled pokazatelja za šumske ekosustave odabranih u skladu s člankom 12. stavkom 3. i njihove prikladnosti za dokazivanje povećanja bioraznolikosti šumskih ekosustava u dotičnoj državi članici;
- (m) opis doprinosa obvezi iz članka 13.;
- (n) vremenski raspored uspostave mjera obnove u skladu s člancima od 4. do 12.;

- (o) poseban odjeljak u kojem utvrđuje prilagođene mjere obnove za svoje najudaljenije regije, ovisno o slučaju;
- (p) praćenje područja koja podliježu obnovi u skladu s člancima 4. i 5., proces procjene djelotvornosti mjera obnove uspostavljenih u skladu s člancima od 4 do 12. i revidiranja tih mjera ako je to potrebno kako bi se osiguralo postizanje ciljeva i ispunjavanje obveza utvrđenih u člancima od 4. do 13.;
- (q) navođenje načina za osiguravanje kontinuiranih, dugoročnih i održivih učinaka mjera obnove iz članaka od 4. do 12.;
- (r) procijenjene posredne koristi za ublažavanje klimatskih promjena i neutralnost u pogledu degradacije zemljišta koje bi se tijekom vremena mogle ostvariti u vezi s mjerama obnove;
- (s) predvidljive socioekonomske učinke i procijenjene koristi od provedbe mjera obnove iz članaka od 4. do 12.;
- (t) poseban odjeljak u kojem se utvrđuje kako se u nacionalnom planu obnove uzimaju u obzir:
 - i. važnost scenarija klimatskih promjena za planiranje vrste mjera obnove i lokacije na kojima će se primjenjivati;
 - ii. potencijal mjera obnove za svođenje utjecaja klimatskih promjena na prirodu na najmanju moguću mjeru, sprečavanje ili ublažavanje učinaka prirodnih katastrofa i potporu prilagodbi;

- iii. sinergija s nacionalnim strategijama ili planovima prilagodbe i izvješćima o nacionalnoj procjeni rizika od katastrofa;
- iv. pregled međudjelovanja mjera uključenih u nacionalni plan obnove i nacionalni energetska i klimatski plan;
- (u) procjenu potreba za financiranjem za provedbu mjera obnove, koja uključuje opis potpore dionicima na koje utječu mjere obnove ili druge nove obveze koje proizlaze iz ove Uredbe, i način predviđenog financiranja, javnog ili privatnog, uključujući financiranje ili sufinanciranje Unijanim instrumentima financiranja;
- (v) navođenje subvencija koje negativno utječu na postizanje ciljeva i ispunjavanje obveza utvrđenih u ovoj Uredbi;
- (w) sažetak procesa izrade i uspostave nacionalnog plana obnove, uključujući informacije o sudjelovanju javnosti i načinu na koji su uzete u obzir potrebe lokalnih zajednica i dionika;
- (x) poseban odjeljak u kojem se u skladu s člankom 17. stavkom 5. navodi kako su uzete u obzir primjedbe Komisije na nacrt nacionalnog plana obnove iz članka 17. stavka 4.; ako dotična država članica ne postupi prema primjedbi Komisije ili njezinu znatnom dijelu, iznosi svoje razloge za to.

4. Nacionalni plan obnove uključuje, ako je primjenjivo, mjere očuvanja i upravljanja koje država članica namjerava donijeti u okviru ZRP-a, uključujući mjere očuvanja u zajedničkim preporukama čije donošenje država članica namjerava pokrenuti u skladu s postupkom utvrđenim u Uredbi (EU) br. 1380/2013 i koje se navode u članku 18. ove Uredbe, kao i sve relevantne informacije o tim mjerama.
5. Nacionalni plan obnove uključuje pregled međudjelovanja između mjera uključenih u nacionalni plan obnove i nacionalnog strateškog plana u okviru ZPP-a.
6. Prema potrebi, nacionalni plan obnove uključuje pregled razmatranja povezanih s raznolikošću situacija u različitim regijama kako je navedeno u članku 14. stavku 16. točki (c).
7. Komisija provedbenim aktima utvrđuje jedinstveni format za nacionalni plan obnove. Ti se provedbeni akti donose u skladu s postupkom ispitivanja iz članka 24. stavka 2. Pri izradi jedinstvenog formata Komisiji pomaže EEA. Komisija do ... [datum: prvi dan u mjesecu koji slijedi nakon tri mjeseca od datuma stupanja na snagu ove Uredbe] podnosi nacрте provedbenih akata odboru iz članka 24. stavka 1.

Članak 16.

Podnošenje nacrt nacionalnog plana obnove

Svaka država članica Komisiji do ... [prvi dan u mjesecu nakon 24 mjeseca od datuma stupanja na snagu ove Uredbe] podnosi nacrt nacionalnog plana obnove iz članka 14. i 15.

Članak 17.

Ocjenjivanje nacionalnog plana obnove

1. Komisija ocjenjuje nacrt nacionalnog plana obnove u roku od šest mjeseci od datuma njegova primitka. Pri provedbi tog ocjenjivanja Komisija blisko surađuje s državom članicom.
2. Pri ocjenjivanju nacrt nacionalnog plana obnove Komisija provodi evaluaciju:
 - (a) njegove usklađenosti s člankom 15.;
 - (b) njegove primjerenosti za postizanje ciljeva i ispunjavanje obveza utvrđenih u člancima od 4. do 13.;
 - (c) njegova doprinosa sveobuhvatnim ciljevima Unije iz članka 1., posebnim ciljevima iz članka 9. stavka 1. da se do 2030. najmanje 25 000 km rijeka u Uniji ponovno pretvori u rijeke slobodnog toka i obvezi iz članka 13. da se do 2030. u Uniji posadi najmanje tri milijarde dodatnih stabala.

3. U svrhu ocjenjivanja nacrt nacionalnog plana obnove Komisiji pomažu stručnjaci ili Europska agencija za okoliš.
4. Komisija svoje primjedbe na nacrt nacionalnog plana obnove može uputiti državi članici u roku od šest mjeseci od datuma primitka tog nacrt.
5. Država članica u svojem konačnom nacionalnom planu obnove uzima u obzir eventualne primjedbe Komisije.
6. Država članica dovršava, objavljuje i podnosi Komisiji nacionalni plan obnove u roku od šest mjeseci od datuma primitka primjedbi Komisije.

Članak 18.

Koordinacija mjera obnove u morskim ekosustavima

1. Države članice čiji nacionalni planovi obnove uključuju mjere očuvanja koje treba donijeti u okviru ZRP-a u potpunosti iskorištavaju alate koji su u njemu predviđeni.

2. Ako nacionalni planovi obnove uključuju mjere za koje je potrebno dostaviti zajedničku preporuku putem postupka regionalizacije na temelju članka 18. Uredbe (EU) br. 1380/2013, države članice koje izrađuju te nacionalne planove obnove, uzimajući u obzir rokove predviđene u članku 5. ove Uredbe, pravodobno pokreću savjetovanja s drugim državama članicama koje imaju izravan upravljački interes na koji te mjere utječu i s relevantnim savjetodavnim vijećima na temelju članka 18. stavka 2. Uredbe (EU) br. 1380/2013 kako bi se omogućili pravodobno postizanje dogovora o svim zajedničkim preporukama i podnošenje tih preporuka. U tu svrhu u nacionalni plan obnove također uključuju procijenjeni vremenski raspored savjetovanja i podnošenja zajedničkih preporuka.
3. Komisija olakšava i prati napredak u podnošenju zajedničkih preporuka u okviru ZRP-a. Države članice podnose zajedničke preporuke o mjerama očuvanja koje su potrebne kako bi se doprinijelo postizanju ciljeva utvrđenih u članku 5. najkasnije 18 mjeseci prije odgovarajućeg roka.
4. U izostanku zajedničkih preporuka iz stavka 2. ovog članka prije odgovarajućeg roka iz stavka 3. ovog članka, kad je riječ o mjerama očuvanja potrebnima za usklađivanje s obvezama na temelju zakonodavstva Unije u području okoliša iz članka 11. Uredbe (EU) br. 1380/2013, Komisija može u potpunosti iskoristiti alate predviđene u članku 11. stavku 4. te uredbe i, prema potrebi, u skladu s uvjetima utvrđenima u njoj.

Članak 19.

Preispitivanje nacionalnog plana obnove

1. Svaka država članica preispituje i revidira svoj nacionalni plan obnove te uključuje dopunske mjere do 30. lipnja 2032., a potom do 30. lipnja 2042. Najmanje jedanput svakih 10 godina nakon toga svaka država članica preispituje svoj nacionalni plan obnove te ga, prema potrebi, revidira i uključuje dopunske mjere.

Preispitivanja se provode u skladu s člancima 14. i 15., uzimajući u obzir napredak u provedbi plana, najbolje dostupne znanstvene dokaze kao i dostupne spoznaje o promjenama, odnosno očekivanim promjenama, okolišnih uvjeta zbog klimatskih promjena. Pri preispitivanjima koja se provode do 30. lipnja 2032. i do 30. lipnja 2042. države članice uzimaju u obzir spoznaje o stanju stanišnih tipova navedenih u prilogima I. i II. stečene u skladu s člankom 4. stavkom 9. i člankom 5. stavkom 7. Svaka država članica objavljuje svoj revidirani nacionalni plan obnove i dostavlja ga Komisiji.

2. Kad se praćenjem provedenim u skladu s člankom 20. pokaže da mjere utvrđene u nacionalnom planu obnove neće biti dostatne za postizanje ciljeva obnove i ispunjavanje obveza utvrđenih u člancima od 4. do 13., države članice preispituju nacionalni plan obnove te ga, prema potrebi, revidiraju i uključuju dopunske mjere. Države članice objavljuju svoje revidirane nacionalne planove obnove i dostavljaju ih Komisiji.

3. Na temelju informacija iz članka 21. stavaka 1. i 2. i procjene iz članka 21. stavaka 4. i 5., ako Komisija smatra da napredak koji je država članica ostvarila nije dostatan za postizanje ciljeva obnove i ispunjavanje obveza utvrđenih u člancima od 4. do 13., Komisija može, nakon savjetovanja s dotičnom državom članicom, od te države članice zahtijevati da podnese revidirani nacrt nacionalnog plana obnove s dopunskim mjerama. Država članica objavljuje taj revidirani nacionalni plan obnove s dopunskim mjerama i podnosi ga Komisiji u roku od šest mjeseci od datuma primitka Komisijina zahtjeva. Na zahtjev dotične države članice i ako je to propisno opravdano, Komisija može produžiti taj rok za dodatnih šest mjeseci.

Poglavlje IV.

Praćenje i izvješćivanje

Članak 20.

Praćenje

1. Države članice prate sljedeće:
- (a) stanje i trend stanja stanišnih tipova te kvalitetu i trend kvalitete staništa vrsta iz članka 4. i 5. na područjima koja podliježu mjerama obnove na temelju praćenja iz članka 15. stavka 3. točke (p);

- (b) područje urbanih zelenih površina i prekrivenost gradova krošnjama stabala na područjima urbanih ekosustava, kako je navedeno u članku 8. i utvrđeno u skladu s člankom 14. stavkom 4.;
- (c) najmanje dva pokazatelja bioraznolikosti za poljoprivredne ekosustave koje je odabrala država članica u skladu s člankom 11. stavkom 2.;
- (d) populacije čestih vrsta ptica poljoprivrednih staništa navedenih u Prilogu V.;
- (e) pokazatelj bioraznolikosti za šumske ekosustave iz članka 12. stavka 2.;
- (f) najmanje šest pokazatelja bioraznolikosti za šumske ekosustave koje je odabrala država članica u skladu s člankom 12. stavkom 3.;
- (g) brojnost i raznolikost vrsta oprašivača, prema metodi uspostavljenoj u skladu s člankom 10. stavkom 2.;
- (h) područje i stanje područja pokrivenih stanišnim tipovima navedenima u prilogima I. i II.;
- (i) područje i kvalitetu staništa vrsta iz članka 4. stavka 7. i članka 5. stavka 5.;

(j) opseg i lokaciju područja na kojima je došlo do znatnog pogoršanja stanišnih tipova i staništa vrsta te područja koja podliježu kompenzacijskim mjerama poduzetima na temelju članka 4. stavka 13., kao i djelotvornost kompenzacijskih mjera u osiguravanju da svako pogoršanje stanišnih tipova i staništa vrsta nije znatno na razini svake biogeografske regije na njihovu državnom području i u osiguravanju da nije ugroženo postizanje ciljeva utvrđenih u člancima 1., 4. i 5.

2. Praćenje u skladu sa stavkom 1. točkom (a) započinje čim se uspostave mjere obnove.
3. Praćenje u skladu sa stavkom 1. točkama (b), (c), (d), (e) i (f) započinje ... [datum stupanja na snagu ove Uredbe].
4. Praćenje u skladu sa stavkom 1. točkom (g) ovog članka započinje godinu dana od stupanja na snagu delegiranog akta iz članka 10. stavka 2.
5. Praćenje u skladu sa stavkom 1. točkom (j) ovog članka započinje čim se Komisiji dostavi obavijest iz članka 4. stavka 13.

6. Praćenje u skladu sa stavkom 1. točkama (a) i (b) provodi se najmanje svakih šest godina. Praćenje u skladu sa stavkom 1. točkom (c), koje se, ako je primjenjivo, odnosi na zalihe organskog ugljika u mineralnim tlima zemljišta pod usjevima i udio poljoprivrednog zemljišta s obilježjima krajobraza velike raznolikosti, te stavkom 1. točkom (f), koje se, ako je primjenjivo, odnosi na stojeće mrtvo drvo, ležeće mrtvo drvo, udio šuma raznodobne strukture, povezanost šuma, zalihe organskog ugljika, udio šume u kojem prevladavaju zavičajne vrste drveća i raznolikost vrsta drveća provodi se najmanje svakih šest godina odnosno, ako je to potrebno radi evaluacije postizanja trendova povećanja do 2030., u kraćem intervalu. Praćenje u skladu sa stavkom 1. točkom (c), koje se, ako je primjenjivo, odnosi na indeks populacije travnjačkih leptira, stavkom 1. točkom (d), koje se odnosi na indeks čestih vrsta ptica poljoprivrednih staništa, stavkom 1. točkom (e), koje se odnosi na indeks čestih vrsta ptica šumskih staništa i stavkom 1. točkom (g), koje se odnosi na vrste oprašivača provodi se svake godine. Praćenje u skladu sa stavkom 1. točkama (h) i (i) provodi se najmanje svakih šest godina te se koordinira s ciklusom izvješćivanja iz članka 17. Direktive 92/43/EEZ i početnom procjenom iz članka 17. Direktive 2008/56/EZ. Praćenje u skladu sa stavkom 1. točkom (j) provodi se svake tri godine.
7. Države članice osiguravaju da se pokazatelji za poljoprivredne ekosustave iz članka 11. stavka 2. točke (b) i pokazatelji za šumske ekosustave iz članka 12. stavka 3. točaka (a), (b) i (e) ove Uredbe prate na način koji je usklađen s praćenjem koje je propisano uredbama (EU) 2018/841 i (EU) 2018/1999.

8. Države članice objavljuju podatke dobivene praćenjem provedenim na temelju ovog članka, u skladu s Direktivom 2007/2/EZ te u skladu s učestalosti praćenja utvrđenom u stavku 6. ovog članka.
9. Sustavi za praćenje država članica funkcioniraju na temelju elektroničkih baza podataka i geografskih informacijskih sustava te se njima maksimalno povećava pristup i korištenje podacima i uslugama dobivenima tehnologijama daljinskog istraživanja, promatranjem Zemlje (usluge programa Copernicus), *in situ* senzorima i uređajima odnosno podacima prikupljenima građanskim inicijativama u području znanosti, koristeći se prednostima umjetne inteligencije te napredne analize i obrade podataka.
10. Komisija do 31. prosinca 2028. provedbenim aktima uspostavlja orijentacijski okvir za određivanje zadovoljavajućih razina iz članka 8. stavaka 2. i 3., članka 10. stavka 1. i članka 11. stavka 2.
11. Komisija provedbenim aktima može:
 - (a) utvrditi metode za praćenje pokazatelja za poljoprivredne ekosustave navedenih u Prilogu IV.;
 - (b) utvrditi metode za praćenje pokazatelja za šumske ekosustave navedenih u Prilogu VI.;
 - (c) uspostaviti orijentacijski okvir za određivanje zadovoljavajućih razina iz članka 12. stavaka 2. i 3.
12. Provedbeni akti iz stavaka 10. i 11. ovog članka donose se u skladu s postupkom ispitivanja iz članka 24. stavka 2.

Članak 21.
Izvyješćivanje

1. Do 30. lipnja 2028. i najmanje svake tri godine nakon toga države članice Komisiji elektroničkim putem dostavljaju podatke o sljedećem:
 - (a) području koje podliježe mjerama obnove iz članaka od 4. do 12.;
 - (b) opsegu područja na kojima je došlo do znatnog pogoršanja stanišnih tipova i staništa vrsta i opsegu područja koja podliježu kompenzacijskim mjerama poduzetima na temelju članka 4. stavka 13.;
 - (c) pregradama iz članka 9. koje su uklonjene; i
 - (d) svojem doprinosu obvezi iz članka 13.
2. Do 30. lipnja 2031., za razdoblje do 2030., i najmanje svakih šest godina nakon toga, države članice, uz pomoć EEA-e, Komisiji elektroničkim putem dostavljaju sljedeće podatke i informacije:
 - (a) napredak u provedbi nacionalnog plana obnove, u uspostavi mjera obnove te napredak u postizanju ciljeva i ispunjavanju obveza utvrđenih u člancima od 4. do 13.;

- (b) informacije o:
- i. lokaciji područja na kojima je došlo do znatnog pogoršanja stanišnih tipova ili staništa vrsta i područja koja podliježu kompenzacijskim mjerama poduzetima na temelju članka 4. stavka 13.;
 - ii. opisu djelotvornosti kompenzacijskih mjera poduzetih na temelju članka 4. stavka 13. u osiguravanju da svako pogoršanje stanišnih tipova i staništa vrsta nije znatno na razini svake biogeografske regije na njihovu državnom području;
 - iii. opisu djelotvornosti kompenzacijskih mjera poduzetih na temelju članka 4. stavka 13. u osiguravanju da nije ugroženo postizanje ciljeva utvrđenih u člancima 1., 4. i 5.;
- (c) rezultate praćenja koje se provodi u skladu s člankom 20., uključujući, u slučaju rezultata praćenja koje se provodi u skladu s člankom 20. stavkom 1. točkama (h) i (i), georeferencirane karte;
- (d) lokaciju i opseg područja koja podliježu mjerama obnove iz članka 4., članka 5. i članka 11. stavka 4., uključujući georeferenciranu kartu tih područja;
- (e) ažurirani popis pregrada iz članka 9. stavka 1.;

(f) informacije o napretku ostvarenom u zadovoljavanju potreba za financiranjem, u skladu s člankom 15. stavkom 3. točkom (u), uključujući preispitivanje stvarnog ulaganja naspram početnih pretpostavki o ulaganju.

3. Komisija provedbenim aktima utvrđuje format, strukturu i posebno razrađena rješenja za prikaz informacija iz stavaka 1. i 2. ovog članka. Ti se provedbeni akti donose u skladu s postupkom ispitivanja iz članka 24. stavka 2. Komisiji pri izradi formata, strukture i posebno razrađenih rješenja za elektroničko izvješćivanje pomaže EEA-a.
4. Do 31. prosinca 2028. i svake tri godine nakon toga EEA-a Komisiji dostavlja tehnički pregled napretka ostvarenog u postizanju ciljeva i ispunjavanju obveza utvrđenih u ovoj Uredbi, na temelju podataka koje su države članice stavile na raspolaganje u skladu sa stavkom 1. ovog članka i člankom 20. stavkom 8.
5. Do 30. lipnja 2032. i svakih šest godina nakon toga EEA Komisiji dostavlja tehničko izvješće na razini Unije o napretku ostvarenom u postizanju ciljeva i ispunjavanju obveza utvrđenih u ovoj Uredbi, na temelju podataka koje su države članice stavile na raspolaganje u skladu sa stavcima 1., 2. i 3. ovog članka. EEA može se koristiti i informacijama dostavljenima u izvješću na temelju članka 17. Direktive 92/43/EEZ, članka 15. Direktive 2000/60/EZ, članka 12. Direktive 2009/147/EZ i članka 17. Direktive 2008/56/EZ.

6. Od ... [pet godina od datuma stupanja na snagu ove Uredbe] i svakih šest godina nakon toga Komisija Europskom parlamentu i Vijeću podnosi izvješće o provedbi ove Uredbe.
7. Do ... [12 mjeseci od datuma stupanja na snagu ove Uredbe] Komisija, uz savjetovanje s državama članicama, podnosi izvješće Europskom parlamentu i Vijeću koje sadržava:
- (a) pregled financijskih sredstava dostupnih na razini Unije za potrebe provedbe ove Uredbe;
 - (b) procjenu potreba za financiranjem radi provedbe članaka od 4. do 13. i postizanja cilja utvrđenog u članku 1. stavku 2.;
 - (c) analizu kako bi se utvrdili mogući nedostaci u financiranju u provedbi obveza utvrđenih u ovoj Uredbi;
 - (d) prema potrebi, prijedloge odgovarajućih mjera, uključujući financijske mjere za otklanjanje utvrđenih nedostataka, kao što je uspostava namjenskog financiranja, i ne dovodeći u pitanje ovlasti suzakonodavaca za donošenje višegodišnjeg financijskog okvira za razdoblje nakon 2027.
8. Države članice osiguravaju da su informacije iz stavaka 1. i 2. ovog članka prikladne, ažurirane i dostupne javnosti u skladu s direktivama 2003/4/EZ, 2007/2/EZ i (EU) 2019/1024.

Poglavlje V.

Delegirani i provedbeni akti

Članak 22.

Izmjena prilogâ

1. Komisija je ovlaštena za donošenje delegiranih akata u skladu s člankom 23. kako bi se Prilog I. izmijenio prilagodbom načina na koji su stanišni tipovi grupirani sukladno tehničkom i znanstvenom napretku te kako bi se uzelo u obzir iskustvo stečeno u primjeni ove Uredbe.
2. Komisija je u skladu s člankom 23. ovlaštena za donošenje delegiranih akata kako bi se Prilog II. izmijenio prilagodbom:
 - (a) popisa stanišnih tipova radi osiguravanja usklađenosti s ažuriranim informacijama u klasifikaciji staništa prema europskom informacijskom sustavu o prirodi (EUNIS); i
 - (b) načina grupiranja stanišnih tipova sukladno tehničkom i znanstvenom napretku te kako bi se uzelo u obzir iskustvo stečeno u primjeni ove Uredbe.
3. Komisija je ovlaštena za donošenje delegiranih akata u skladu s člankom 23. kako bi se Prilog III. izmijenio prilagodbom popisa morskih vrsta iz članka 5. sukladno tehničkom i znanstvenom napretku.

4. Komisija je ovlaštena za donošenje delegiranih akata u skladu s člankom 23. kako bi se Prilog IV. izmijenio prilagodbom opisa, jedinica i metodologije pokazatelja bioraznolikosti za poljoprivredne ekosustave sukladno tehničkom i znanstvenom napretku.
5. Komisija je ovlaštena za donošenje delegiranih akata u skladu s člankom 23. kako bi se Prilog V. izmijenio prilagodbom popisa vrsta koje se upotrebljavaju u okviru indeksa čestih vrsta ptica poljoprivrednih staništa u državama članicama sukladno tehničkom i znanstvenom napretku.
6. Komisija je ovlaštena za donošenje delegiranih akata u skladu s člankom 23. kako bi se Prilog VI. izmijenio prilagodbom opisa, jedinica i metodologije pokazatelja bioraznolikosti za šumske ekosustave sukladno tehničkom i znanstvenom napretku.
7. Komisija je ovlaštena za donošenje delegiranih akata u skladu s člankom 23. kako bi se Prilog VII. izmijenio prilagodbom popisa primjera mjera obnove sukladno tehničkom i znanstvenom napretku te kako bi se uzelo u obzir iskustvo stečeno u primjeni ove Uredbe.

Članak 23.

Izvršavanje delegiranja ovlasti

1. Ovlast za donošenje delegiranih akata dodjeljuje se Komisiji podložno uvjetima utvrđenima u ovom članku.

2. Ovlašt za donošenje delegiranih akata iz članka 10. stavka 2. i članka 22. stavaka od 1. do 7. dodjeljuje se Komisiji na razdoblje od pet godina počevši od ... [datum stupanja na snagu ove Uredbe]. Komisija izrađuje izvješće o delegiranju ovlašt najkasnije devet mjeseci prije kraja razdoblja od pet godina. Delegiranje ovlašt prešutno se produljuje za razdoblja jednakog trajanja osim ako se Europski parlament ili Vijeće tom produljenju usprotive najkasnije tri mjeseca prije kraja svakog razdoblja.
3. Europski parlament ili Vijeće u svakom trenutku mogu opozvati delegiranje ovlašt iz članka 10. stavka 2. i članka 22. stavaka od 1. do 7. Odlukom o opozivu prekida se delegiranje ovlašt koje je u njoj navedeno. Opoziv počinje proizvoditi učinke sljedećeg dana od dana objave spomenute odluke u Službenom listu Europske unije ili na kasniji dan naveden u spomenutoj odluci. On ne utječe na valjanost delegiranih akata koji su već na snazi.
4. Prije donošenja delegiranog akta Komisija se savjetuje sa stručnjacima koje je imenovala svaka država članica u skladu s načelima utvrđenima u Međuinstitucijskom sporazumu o boljoj izradi zakonodavstva od 13. travnja 2016.
5. Čim donese delegirani akt, Komisija ga istodobno priopćuje Europskom parlamentu i Vijeću.

6. Delegirani akti doneseni na temelju članka 10. stavka 2. ili članka 22. stavaka od 1. do 7. stupaju na snagu samo ako ni Europski parlament ni Vijeće u roku od dva mjeseca od priopćenja tog akta Europskom parlamentu i Vijeću na njega ne podnesu prigovor ili ako su prije isteka tog roka i Europski parlament i Vijeće obavijestili Komisiju da neće podnijeti prigovore. Taj se rok produljuje za dva mjeseca na inicijativu Europskog parlamenta ili Vijeća.

Članak 24.

Postupak odbora

1. Komisiji pomaže odbor. Navedeni odbor je odbor u smislu Uredbe (EU) br. 182/2011.
2. Pri upućivanju na ovaj stavak primjenjuje se članak 5. Uredbe (EU) br. 182/2011.

Poglavlje VI.

Završne odredbe

Članak 25.

Izmjena Uredbe (EU) 2022/869

U članku 7. stavku 8. Uredbe (EU) 2022/869 prvi podstavak zamjenjuje se sljedećim:

„Kad je riječ o utjecajima na okoliš navedenima u članku 6. stavku 4. Direktive 92/43/EEZ, članku 4. stavku 7. Direktive 2000/60/EZ i članku 4. stavcima 14. i 15. te članku 5. stavcima 11. i 12. Uredbe (EU) 2024./... Europskog parlamenta i Vijeća⁺, pod uvjetom da su ispunjeni svi uvjeti utvrđeni u tim direktivama i toj uredbi, projekti s Unijina popisa smatraju se projektima od javnog interesa sa stajališta energetske politike te se mogu smatrati projektima od prevladavajućeg javnog interesa.

* Uredba (EU) 2024/... od ... o obnovi prirode i izmjeni Uredbe (EU) 2022/869 (SL L, ..., ELI: ...).”.

⁺ SL: molimo u tekst umetnuti broj Uredbe iz dokumenta PE-CONS 74/23 – 2022/0195(COD), a u bilješku broj, datum, naslov i upućivanje na SL za tu uredbu.

Članak 26.
Preispitivanje

1. Komisija provodi evaluaciju primjene ove Uredbe do 31. prosinca 2033.

Evaluacija uključuje procjenu učinka ove Uredbe na sektore poljoprivrede, šumarstva i ribarstva, uzimajući u obzir relevantne veze s proizvodnjom hrane i sigurnošću opskrbe hranom u Uniji, te širih socioekonomskih učinaka ove Uredbe.

2. Komisija podnosi izvješće s glavnim nalazima evaluacije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija. Ako Komisija to smatra prikladnim, uz izvješće se podnosi zakonodavni prijedlog za izmjenu odgovarajućih odredbi ove Uredbe, pri čemu se uzima u obzir potreba za određivanjem dodatnih ciljeva obnove, uključujući ažurirane ciljeve do 2040. i 2050., na temelju zajedničkih metoda za procjenu stanja ekosustava koji nisu obuhvaćeni člancima 4. i 5., evaluacije iz stavka 1. ovog članka i najnovijih znanstvenih dokaza.

Članak 27.

Privremena suspenzija

1. Ako se dogodi nepredvidiv, izvanredan i ničim izazvan događaj koji je izvan kontrole Unije, s ozbiljnim posljedicama na razini Unije za dostupnost zemljišta potrebnog za osiguravanje dostatne poljoprivredne proizvodnje za potrošnju hrane u Uniji, Komisija donosi provedbene akte koji su i potrebni i opravdani u izvanrednoj situaciji. Takvim provedbenim aktima može se privremeno suspendirati primjena relevantnih odredaba članka 11. u onoj mjeri i na ono razdoblje koji su prijeko potrebni. Ti se provedbeni akti donose u skladu s postupkom ispitivanja iz članka 24. stavka 2.
2. Provedbeni akti doneseni na temelju stavka 1. ostaju na snazi tijekom razdoblja od najviše 12 mjeseci. Ako nakon tog razdoblja određeni problemi iz stavka 1. i dalje budu prisutni, Komisija može podnijeti odgovarajući zakonodavni prijedlog za produljenje tog razdoblja.
3. Komisija obavješćuje Europski parlament i Vijeće o svakom aktu donesenom na temelju stavka 1. u roku od dva radna dana od njegova donošenja.

Članak 28.
Stupanje na snagu

Ova Uredba stupa na snagu dvadesetog dana od dana objave u *Službenom listu Europske unije*.

Ova je Uredba u cijelosti obvezujuća i izravno se primjenjuje u svim državama članicama.

Sastavljeno u ...

Za Europski parlament
Predsjednica

Za Vijeće
Predsjednik/Predsjednica

PRILOG I.

KOPNENI, OBALNI I SLATKOVODNI EKOSUSTAVI – STANIŠNI TIPOVI I SKUPINE STANIŠNIH TIPOVA IZ ČLANKA 4. STAVAKA 1. I 4.

Popis u nastavku uključuje sve kopnene, obalne i slatkovodne stanišne tipove navedene u Prilogu I. Direktivi 92/43/EEZ, na koji se upućuje u članku 4. stavcima 1. i 4., te šest skupina tih stanišnih tipova, odnosno 1. močvarna područja (obalna i kontinentalna), 2. travnjaci i druga pastoralna staništa, 3. rijeke, jezera te aluvijalna i obalna staništa, 4. šume, 5. stepe, vrištine i makije i 6. stjenovita staništa i sipine.

1. SKUPINA 1: Močvarna područja (obalna i kontinentalna)

Oznaka stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ	Naziv stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ
Obalna i slana staništa	
1130	estuariji
1140	muljevita i pješčana dna izložena zraku za vrijeme oseke
1150	obalne lagune
1310	muljevite i pjeskovite obale obrasle svojstama roda <i>Salicornia</i> i drugim jednogodišnjim halofitima
1320	sastojine roda <i>Spartina</i> (<i>Spartinion maritimae</i>)
1330	atlantske slane livade (<i>Glauco-Puccinellietalia maritimae</i>)
1340	kontinentalne slane livade
1410	mediteranske sitine (<i>Juncetalia maritimi</i>)
1420	mediteranska i termoatlantska vegetacija halofilnih grmova (<i>Sarcocornetea fruticosi</i>)

Oznaka stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ	Naziv stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ
1530	panonske slane stepe i slane močvare
1650	uske uvale borealnog Baltika
Vlažne vrištine i tresetasti travnjaci	
4010	sjevernoatlantske vlažne vrištine s vrstom <i>Erica tetralix</i>
4020	umjerene atlantske vlažne vrištine s vrstama <i>Erica ciliaris</i> i <i>Erica tetralix</i>
6460	tresetasti travnjaci Troodosa
Cretovi	
7110	aktivni nadignuti cretovi
7120	degradirani nadignuti cretovi kod kojih je moguća prirodna obnova
7130	kompleksni cretovi
7140	prijelazni cretovi
7150	depresije na tresetnoj podlozi <i>Rhynchosporion</i>
7160	fenoskandinavski mineralni izvori i izvorski ritovi
7210	bazofilni cretovi s vrstama <i>Cladium mariscus</i> i <i>Caricion davallianae</i>
7220	sedrotvorni izvori (<i>Cratoneurion</i>)
7230	bazofilni cretovi
7240	planinske pionirske sastojine sveze <i>Caricion bicoloris-atrofuscae</i>
7310	aapa cretovi
7320	palsa cretovi
Vlažne šume	
9080	fenoskandinavske listopadne močvarne šume
91D0	cretne šume

2. SKUPINA 2: Travnjaci i druga pastoralna staništa

Oznaka stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ	Naziv stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ
Obalna staništa i sipine	
1630	obalne livade borealnog Baltika
21A0	machair
Vrištine i makije	
4030	europske suhe vrištine
4040	atlantske suhe vrištine s vrstom <i>Erica vagans</i>
4090	endemske oromediteranske vrištine sa štipavcem
5130	sastojine obične borovice <i>Juniperus communis</i> na vrištinama ili vapnenačkim travnjacima
8240	vapnenačke ploče
Travnjaci	
6110	travnjaci na vapnenačkom kamenjaru ili bazofilni travnjaci <i>Alyso-Sedion albi</i>
6120	suhi pješčani vapnenački travnjaci
6130	travnjaci <i>Violetalia calaminariae</i> na kalaminskoj podlozi
6140	silikatni travnjaci vrste <i>Festuca eskia</i> u Pirinejima
6150	silikatni alpski i borealni travnjaci
6160	oroiberijski travnjaci vrste <i>Festuca indigesta</i>
6170	planinski i predplaninski vapnenački travnjaci
6180	makaronezijski mezofilni travnjaci
6190	panonski kamenjarski travnjaci (<i>Stipo-Festucetalia pallentis</i>)
6210	poluprirodni suhi travnjaci i grmoliki facijes na vapnenačkoj podlozi (<i>Festuco-Brometalia</i>)

Oznaka stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ	Naziv stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ
6220	pseudostepe s travama i jednogodišnjim svojatama <i>Thero-Brachypodietea</i>
6230	travnjaci tvrdače <i>Nardus</i> bogati vrstama na silikatnoj podlozi u brdskom pojasu (i brežuljkastom pojasu kontinentalne Europe)
6240	subpanonski stepski travnjaci
6250	panonski stepski travnjaci na praporu
6260	panonske pješčane stepe
6270	fenoskandinavski nizinski suhi do srednje vlažni travnjaci bogati vrstama
6280	nordijske alvarske i predkambrijske zaravni od vapnenačkih stijena
62A0	istočni submediteranski suhi travnjaci (<i>Scorzoneralia villosae</i>)
62B0	serpentinofilni travnjaci na Cipru
62C0	pontsko-sarmatske stepe
62D0	oromezijski acidofilni travnjaci
6410	livade <i>Molinia</i> na vapnenačkom, tresetnom ili glineno-muljevitom tlu (<i>Molinion caeruleae</i>)
6420	mediteranske vlažne livade visokih zeleni <i>Molinio-Holoschoenion</i>
6510	nizinske livade košanice (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)
6520	planinske livade košanice
Deheze i šumovite livade	
6310	deheze sa zimzelenom vegetacijom <i>Quercus</i> spp.
6530	fenoskandinavske šumovite livade
9070	fenoskandinavski šumoviti pašnjaci

3. SKUPINA 3: Rijeke, jezera te aluvijalna i obalna staništa

Oznaka stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ	Naziv stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ
Rijeke i jezera	
3110	oligotrofne vode koje sadržavaju vrlo malo minerala u pješčanim nizinama (<i>Littorelletalia uniflorae</i>)
3120	oligotrofne vode koje sadržavaju vrlo malo minerala uglavnom u pješčanim nizinama zapadnog Mediterana, sa svojrama roda <i>Isoetes</i> spp.
3130	oligotrofne do mezotrofne stajačice s vegetacijom <i>Littorelletea uniflorae</i> i/ili <i>Isoëto-Nanojuncetea</i>
3140	tvrde oligo-mezotrofne vode s dnom obraslim svojrama parožina <i>Chara</i> spp.
3150	prirodna eutrofna jezera s vegetacijom sveze <i>Hydrocharition</i> ili <i>Magnopotamion</i>
3160	prirodna distrofična jezera i lokve
3170	mediteranske povremene lokve
3180	povremena krška jezera
3190	jezera u sadrenom kršu
31A0	naselja lotusa na transilvanijskim vrućim izvorima
3210	fenoskandinavske prirodne rijeke
3220	planinske rijeke i zeljasta vegetacija uz njihove obale
3230	drvenasta vegetacija s kebračem <i>Myricaria germanica</i> uz planinske rijeke
3240	drvenasta vegetacija sa sivkastom vrbom <i>Salix eleagnos</i> uz planinske rijeke
3250	mediteranski stalni riječni tokovi s vrstom <i>Glaucium flavum</i>

Oznaka stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ	Naziv stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ
3260	vodni tokovi od ravničarske do planinske razine s vegetacijom <i>Ranunculion fluitantis</i> i <i>Callitricho-Batrachion</i>
3270	rijeke muljevitih obala s vegetacijom <i>Chenopodion rubri</i> p.p. i <i>Bidention</i> p.p.
3280	mediteranski stalni riječni tokovi s vegetacijom sveze <i>Paspalo-Agrostidion</i> zastirani sastojinama roda <i>Salix</i> i vrste <i>Populus alba</i>
3290	mediteranski povremeni riječni tokovi s vegetacijom sveze <i>Paspalo-Agrostidion</i>
32A0	sedrene barijere krških rijeka Dinarida
Aluvijalne livade	
6430	hidrofilne rubne ravničarske, planinske i alpske zajednice visokih zeleni
6440	aluvijalne livade <i>Cnidion dubii</i> u riječnim dolinama
6450	aluvijalne livade borealnih šuma četinjača
6540	submediteranski travnjaci sveze <i>Molinio-Hordeion secalini</i>
Aluvijalne/obalne šume	
9160	subatlantske i srednjoeuropske hrastove ili hrastovo-grabove šume <i>Carpinion betuli</i>
91E0	aluvijalne šume s vrstama <i>Alnus glutinosa</i> i <i>Fraxinus excelsior</i> (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)
91F0	obalne miješane šume <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> i <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> ili <i>Fraxinus angustifolia</i> , duž velikih rijeka (<i>Ulmenion minoris</i>)
92A0	galerije bijele vrbe <i>Salix alba</i> i bijele topole <i>Populus alba</i>
92B0	obalne sastojine na povremenim mediteranskim vodotocima s vrstom <i>Rhododendron ponticum</i> , svojnama roda <i>Salix</i> i drugima

Oznaka stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ	Naziv stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ
92C0	šume vrste <i>Platanus orientalis</i> i <i>Liquidambar orientalis</i> (<i>Platanion orientalis</i>)
92D0	južne priobalne galerije i šikare (<i>Nerio-Tamaricetea</i> i <i>Securinegion tinctoriae</i>)
9370	šumarci palmi iz roda <i>Phoenix</i>

4. SKUPINA 4: Šume

Oznaka stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ	Naziv stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ
Borealne šume	
9010	zapadne tajge
9020	fenoskandinavske polusjeverne prirodne stare širokolisne listopadne šume (<i>Quercus</i> , <i>Tilia</i> , <i>Acer</i> , <i>Fraxinus</i> ili <i>Ulmus</i>) bogate epifitima
9030	prirodne šume prvog nasljednog stupnja na vulkanskoj obali
9040	nordijske subalpske/subarktičke šume s vrstom <i>Betula pubescens</i> subsp. <i>czerepanovii</i>
9050	fenoskandinavske šume bogate travama s vegetacijom <i>Picea abies</i>
9060	šume četinjača koje se nalaze na ili su povezane s glaciofluvijalnim eskerima
Šume umjerenog pojasa	
9110	bukove šume <i>Luzulo-Fagetum</i>
9120	atlanske acidofilne bukove šume s vegetacijom <i>Ilex</i> , a ponekad i <i>Taxus</i> u zoni grmlja (<i>Quercion robori-petraeae</i> ili <i>Ilici-Fagenion</i>)
9130	bukove šume <i>Asperulo-Fagetum</i>

Oznaka stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ	Naziv stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ
9140	srednjoeuropske subalpske bukove šume sa svojama roda <i>Acer</i> i planinskom kiselicom <i>Rumex arifolius</i>
9150	srednjoeuropske šume bukve <i>Cephalanthero-Fagion</i> na vapnencu
9170	hrastovo-grabove šume <i>Galio-Carpinetum</i>
9180	šume <i>Tilio-Acerion</i> na obroncima, točilima i u klancima
9190	stare hrastove acidofilne šume s lužnjakom <i>Quercus robur</i> na pješčanim nizinama
91A0	stare šume hrasta kitnjaka sa svojama roda <i>Ilex</i> i <i>Blechnum</i> na Britanskim otocima
91B0	termofilne šume vrste <i>Fraxinus angustifolia</i>
91G0	panonske šume s vrstama <i>Quercus petraea</i> i <i>Carpinus betulus</i>
91H0	panonske šume s vrstom <i>Quercus pubescens</i>
91I0	europsko-sibirske stepske šume sa svojama roda <i>Quercus</i> spp.
91J0	šume <i>Taxus baccata</i> Britanskih otoka
91K0	ilirske šume <i>Fagus sylvatica</i> (<i>Aremonio-Fagion</i>)
91L0	ilirske hrastovo-grabove šume (<i>Erythronio-Carpinion</i>)
91M0	panonsko-balkanske šume kitnjaka i sladuna
91P0	jelova šuma (<i>Abietetum polonicum</i>)
91Q0	kalcikolne šume <i>Pinus sylvestris</i> zapadnih Karpata
91R0	dinarske šume škotskog bora (<i>Genisto januensis-Pinetum</i>) na dolomitu
91S0	zapadnopontske bukove šume
91T0	srednjoeuropske šume škotskog bora, bogate lišajevima
91U0	borove šume sarmatske stepe
91V0	dacijske bukove šume (<i>Symphyto-Fagion</i>)

Oznaka stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ	Naziv stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ
91W0	mezijske bukove šume
91X0	dobrudžanske bukove šume
91Y0	dacijske hrastove i grabove šume
91Z0	mezijske šume srebrne lipe
91AA	istočne šume bijelog hrasta
91BA	mezijske šume srebrne jele
91CA	šume škotskog bora planinskog vijenca Balkana i Rodopa
Mediterranske i makaronezijske šume	
9210	apeninske bukove šume s tisom <i>Taxus</i> i božikovinom <i>Ilex</i>
9220	apeninske bukove šume s običnom jelom <i>Abies alba</i> i bukove šume s vrstom <i>Abies nebrodensis</i>
9230	galicijsko-portugalske hrastove šume s lužnjakom <i>Quercus robur</i> i vrstom <i>Quercus pyrenaica</i>
9240	iberijske šume vrste <i>Quercus faginea</i> i <i>Quercus canariensis</i>
9250	šume vrste <i>Quercus trojana</i>
9260	šume vrste <i>Castanea sativa</i>
9270	grčke bukove šume s vrstom <i>Abies borisii-regis</i>
9280	šume vrste <i>Quercus frainetto</i>
9290	šume vrsta roda <i>Cupressus</i> (<i>Acero-Cupression</i>)
9310	egejske šume vrste <i>Quercus brachyphylla</i>
9320	šume masline i rogača (<i>Olea</i> i <i>Ceratonia</i>)
9330	šume vrste <i>Quercus suber</i>

Oznaka stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ	Naziv stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ
9340	zimzelene šume česmine <i>Quercus ilex</i> i <i>Quercus rotundifolia</i>
9350	šume vrste <i>Quercus macrolepis</i>
9360	makaronezijske lovorolisne šume (<i>Laurus</i> , <i>Ocotea</i>)
9380	šume božikovine <i>Ilex aquifolium</i>
9390	makija i niska šumska vegetacija s vegetacijom <i>Quercus alnifolia</i>
93A0	šumovita područja s vrstom <i>Quercus infectoria</i> (<i>Anagyro foetidae-Quercetum infectoriae</i>)
Brdske šume četinjača	
9410	acidofilne šume <i>Picea</i> na razinama od planinskih do alpskih (<i>Vaccinio-Piceetea</i>)
9420	alpske šume <i>Larix decidua</i> i/ili <i>Pinus cembra</i>
9430	predplaninske i planinske šume vrste <i>Pinus uncinata</i>
9510	južnoapeninske šume vrste <i>Abies alba</i>
9520	šume vrste <i>Abies pinsapo</i>
9530	(sub)mediteranske borove šume s endemičnim crnim borom
9540	mediteranske borove šume s endemičnim primorskim borom
9550	kanarske šume endemičnih borova
9560	endemične šume sa svojama roda <i>Juniperus</i> spp.
9570	šume s vrstom <i>Tetraclinis articulata</i>
9580	mediteranske šume tise <i>Taxus baccata</i>
9590	šume <i>Cedrus brevifolia</i> (<i>Cedrosetum brevifoliae</i>)
95A0	borove šume visokog oromediteranskog područja

5. SKUPINA 5: Stepe, vrištine i makije

Oznaka stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ	Naziv stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ
Slane i sadrene stepe	
1430	halofilno-nitrofilna vegetacija grmova (<i>Pegano-Salsoletea</i>)
1510	mediteranske slane stepe (<i>Limonietalia</i>)
1520	iberijska vegetacija na sadri (<i>Gypsophiletalia</i>)
Vrištine i makije umjerenog pojasa	
4050	endemske makaronezijske vrištine
4060	planinske i borealne vrištine
4070	klekovina bora krivulja (<i>Pinus mugo</i>) s dlakavim pjenišnikom (<i>Mugo-Rhododendron hirsutum</i>)
4080	subarktička makija sa svojama roda <i>Salix</i> spp.
40A0	subkontinentalna peripanonska makija
40B0	šikare vrste <i>Potentilla fruticosa</i> u Rodopima
40C0	pontsko-sarmatske listopadne šikare
Tvrdolisne makije (matorral)	
5110	postojane kserotermofilne sastojine s vrstom <i>Buxus sempervirens</i> na kamenitim kosinama (<i>Berberidion</i> p.p.)
5120	planinske sastojine vrste <i>Cytisus purgans</i>
5140	sastojine vrste <i>Cistus palhinhae</i> na primorskim vlažnim vrištinama
5210	šumolika tvrdolisna makija sa svojama roda <i>Juniperus</i> spp.
5220	šumolika tvrdolisna makija sa svojama roda <i>Zyziphus</i>
5230	šumolika tvrdolisna makija s lovorom <i>Laurus nobilis</i>
5310	šikare lovora <i>Laurus nobilis</i>

Oznaka stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ	Naziv stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ
5320	niske sastojine svojiti roda <i>Euphorbia</i> uz grebene i strmce
5330	termomediterranska i pretpustinjska makija
5410	zapadnomediterranska frigana na vrhovima klifova (<i>Astragalo-Plantaginietum subulatae</i>)
5420	frigane vrste <i>Sarcopoterium spinosum</i>
5430	endemske frigane <i>Euphorbio-Verbascion</i>

6. SKUPINA 6: Stjenovita staništa i sipine

Oznaka stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ	Naziv stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ
Morski grebeni i strmci, plaže i otočići	
1210	vegetacija pretežno jednogodišnjih halofita na obalama s organskim nanosima
1220	višegodišnja vegetacija kamenih obala
1230	vegetacijom obrasli morski grebeni i strmci atlantskih i baltičkih obala
1240	mediteranski grebeni i strmci obrasli endemičnim svojutama roda <i>Limonium</i> spp.
1250	vegetacijom obrasli morski grebeni s endemičnom florom makaronezijskih obala
1610	baltički eskerski otoci s vegetacijom pješčanih, stjenovitih i šljunčanih obala i sublitoralnom vegetacijom
1620	otočići i mali otoci borealnog Baltika
1640	pješčane plaže borealnog Baltika s višegodišnjom vegetacijom
Obalne i kontinentalne sipine	
2110	obalne pomične sipine u nastajanju

Oznaka stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ	Naziv stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ
2120	pomične priobalne sipine s vrstom <i>Ammophila arenaria</i> („bijeke dine”)
2130	nepomične obalne sipine obrasle zeljastom vegetacijom („sive dine”)
2140	dekalificirane nepomične sipine s vrstom <i>Empetrum nigrum</i>
2150	atlantske dekalificirane nepomične sipine (<i>Calluno-Ulicetea</i>)
2160	sipine s vrstom <i>Hippophaë rhamnoides</i>
2170	sipine s vrstom <i>Salix repens</i> ssp. <i>argentea</i> (<i>Salicion arenariae</i>)
2180	šumom obrasle sipine atlantske, kontinentalne i borealne regije
2190	vlažna uleknuća sipina
2210	nepomične sipine na plažama obrasle vegetacijom sveze <i>Crucianellion maritimae</i>
2220	sipine s vrstom <i>Euphorbia terracina</i>
2230	travnjaci reda <i>Malcolmietalia</i> na sipinama
2240	travnjaci na sipinama s jednogodišnjom vegetacijom reda <i>Brachypodietalia</i>
2250	obalne sipine sa svojama roda <i>Juniperus</i> spp.
2260	tvrdolisne makije <i>Cisto-Lavenduletalia</i> na sipinama
2270	šumom prekrivene sipine s pinijom <i>Pinus pinea</i> i/ili primorskim borom <i>Pinus pinaster</i>
2310	suhe pješćane vrištine sa svojama roda <i>Calluna</i> i <i>Genista</i>
2320	suhe pješćane vrištine sa svojama roda <i>Calluna</i> i vrstom <i>Empetrum nigrum</i>
2330	kontinentalne sipine s otvorenim travnjacima i svojama roda <i>Corynephorus</i> i <i>Agrostis</i>
2340	kontinentalne panonske sipine
91N0	vrištine panonskih kopnenih pješćanih sipina (<i>Junipero-Populetum albae</i>)
Stjenovita staništa	
8110	silikatna točila na razinama od planinskih do snježnih (<i>Androsacetalia alpinae</i> i <i>Galeopsietalia ladani</i>)

Oznaka stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ	Naziv stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ
8120	vapnenačka točila na razinama od planinskih do alpskih (<i>Thlaspietea rotundifolii</i>)
8130	zapadnomediteranska i termofilna točila
8140	istočnomediteranska točila
8150	silikatna točila srednjoeuropskih visoravni
8160	srednjoeuropska vapnenačka točila na brdskim i planinskim razinama
8210	obronci vapnenačkih stijena s hazmofitskom vegetacijom
8220	obronci silikonskih stijena s hazmofitskom vegetacijom
8230	silikonske stijene s pionirskom vegetacijom <i>Sedo-Scleranthion</i> ili <i>Sedo albi-Veronicion dillenii</i>
8310	špilje i jame zatvorene za javnost
8320	polja lave i prirodne špilje/jame u lavi
8340	stalni ledenjaci

PRILOG II.

MORSKI EKOSUSTAVI – STANIŠNI TIPOVI I SKUPINE STANIŠNIH TIPOVA IZ ČLANKA 5. STAVAKA 1. I 2.

Popis u nastavku uključuje morske stanišne tipove iz članka 5. stavaka 1. i 2. te sedam skupina tih stanišnih tipova, a to su: 1. naselja morskih cvjetnica, 2. naselja makroalgi, 3. dna prekrivena školjkašima, 4. dna prekrivena maerlom, 5. dna prekrivena spužvama i koraljima te koraligenska dna, 6. hidrotermalni i difuzni izvori i 7. meka dna (dubina manja od 1000 metara). Prikazana je i poveznica sa stanišnim tipovima navedenima u Prilogu I. Direktivi 92/43/EEZ.

Primijenjena klasifikacija morskih stanišnih tipova, razvrstanih prema biogeografskim regijama, izrađena je u skladu s europskim informacijskim sustavom o prirodi (EUNIS), kako ga je EEA revidirala 2022. s obzirom na tipologiju morskih staništa. Informacije o povezanim staništima navedenima u Prilogu I. Direktivi 92/43/EEZ temelje se na usporedbi koju je EEA objavila 2021.¹.

¹ Klasifikacija morskih staništa prema EUNIS-u za 2022. Europska agencija za okoliš.
<https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/eunis-habitat-classification-1>.

1. Skupina 1: Naselja morskih cvjetnica

Oznaka u EUNIS-u	Naziv stanišnog tipa u EUNIS-u	Povezana oznaka stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ
Atlantski ocean		
MA522	naselja morskih cvjetnica na atlantskim litoralnim pijescima	1140; 1160
MA623	naselja morskih cvjetnica na atlantskim litoralnim muljevima	1140; 1160
MB522	naselja morskih cvjetnica na atlantskim infralitoralnim pijescima	1110; 1150; 1160
Baltičko more		
MA332	baltički hidrolitoralni krupni sedimenti s karakterističnom potopljenom vegetacijom	1130; 1160; 1610; 1620
MA432	baltički hidrolitoralni miješani sedimenti s karakterističnom potopljenom vegetacijom	1130; 1140; 1160; 1610
MA532	baltički hidrolitoralni pijesci karakterizirani potopljenim ukorijenjenim biljkama	1130; 1140; 1160; 1610
MA632	baltički hidrolitoralni muljevi u kojima prevladavaju potopljene ukorijenjene biljke	1130; 1140; 1160; 1650
MB332	baltički infralitoralni krupni sedimenti karakterizirani potopljenim ukorijenjenim biljkama	1110; 1160
MB432	baltički infralitoralni miješani sedimenti karakterizirani potopljenim ukorijenjenim biljkama	1110; 1160; 1650
MB532	baltički infralitoralni pijesci karakterizirani potopljenim ukorijenjenim biljkama	1110; 1130; 1150; 1160
MB632	baltički infralitoralni muljeviti sedimenti karakterizirani potopljenim ukorijenjenim biljkama	1130; 1150; 1160; 1650

Oznaka u EUNIS-u	Naziv stanišnog tipa u EUNIS-u	Povezana oznaka stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ
Crno more		
MB546	naselja morskih cvjetnica i rizomatskih algi u infralitoralnim muljevitim pijescima pod utjecajem slatke vode iz Crnog mora	1110; 1130; 1160
MB547	naselja morskih cvjetnica na umjereno izloženim čistim pijescima gornjeg infralitorala Crnog mora	1110; 1160
MB548	naselja morskih cvjetnica na pijescima donjeg infralitorala Crnog mora	1110; 1160
Sredozemno more		
MB252	zajednica naselja vrste <i>Posidonia oceanica</i>	1120
MB2521	ekomorfoza trakastih livada vrste <i>Posidonia oceanica</i>	1120; 1130; 1160
MB2522	ekomorfoza livada vrste <i>Posidonia oceanica</i> na grebenima	1120; 1130; 1160
MB2523	facijes mrtvog pletera rizoma vrste <i>Posidonia oceanica</i> bez epiflore	1120; 1130; 1160
MB2524	asocijacija s vrstom <i>Caulerpa prolifera</i> u naseljima posidonije	1120; 1130; 1160
MB5521	asocijacija s vrstom <i>Cymodocea nodosa</i> na sitnim ujednačenim pijescima	1110; 1130; 1160
MB5534	asocijacija s vrstom <i>Cymodocea nodosa</i> na zamuljenim pijescima zaštićenih obala	1110; 1130; 1160
MB5535	asocijacija s vrstom <i>Zostera noltei</i> na površinskim muljevitim pijescima u zaštićenim vodama	1110; 1130; 1160
MB5541	asocijacija s vrstama <i>Ruppia cirrhosa</i> i/ili <i>Ruppia maritima</i> na pijescima	1110; 1130; 1160
MB5544	asocijacija s vrstom <i>Zostera noltei</i> u eurihalinom i euritermalnom okolišu na pijescima	1110; 1130; 1160
MB5545	asocijacija s vrstom <i>Zostera marina</i> u eurihalinom i euritermalnom okolišu	1110; 1130; 1160

2. Skupina 2: Naselja makroalgi

Oznaka u EUNIS-u	Naziv stanišnog tipa u EUNIS-u	Povezana oznaka stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ
Atlantski ocean		
MA123	zajednice morskih algi na atlantskim litoralnim stijenama sa stalnim salinitetom	1160; 1170; 1130
MA125	fukoidne alge na atlantskim litoralnim stijenama s promjenjivim salinitetom	1170; 1130
MB121	zajednice kelpa i morskih algi na atlantskim infralitoralnim stijenama	1170; 1160
MB123	zajednice kelpa i morskih algi na atlantskim infralitoralnim stijenama koje su narušene sedimentima ili koje su pod utjecajem sedimenata	1170; 1160
MB124	zajednice kelpa na atlantskim infralitoralnim stijenama s promjenjivim salinitetom	1170; 1130; 1160
MB321	zajednice kelpa i morskih algi na atlantskim infralitoralnim krupnozrnastim sedimentima	1160
MB521	zajednice kelpa i morskih algi na atlantskim infralitoralnim pijescima	1160
MB621	vegetacijom obrasle zajednice na atlantskim infralitoralnim muljevima	1160
Baltičko more		
MA131	baltičke hidrolitoralne stijene i kamenje karakterizirane višegodišnjim algama	1160; 1170; 1130; 1610; 1620
MB131	višegodišnje alge na baltičkim infralitoralnim stijenama i kamenju	1170; 1160
MB232	baltička infralitoralna dna karakterizirana šljunkom s ljuštturnim elementima	1160; 1110
MB333	baltički infralitoralni krupnozrnasti sedimenti obilježeni višegodišnjim algama	1110; 1160
MB433	baltički infralitoralni miješani sedimenti obilježeni višegodišnjim algama	1110; 1130; 1160; 1170

Oznaka u EUNIS-u	Naziv stanišnog tipa u EUNIS-u	Povezana oznaka stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ
Crno more		
MB144	izložene stijene gornjeg infralitorala Crnog mora sa smeđim algama reda Fucales na kojima prevladavaju školjkaši iz porodice dagnji	1170; 1160
MB149	umjereno izložene stijene gornjeg infralitorala Crnog mora sa smeđim algama reda Fucales na kojima prevladavaju školjkaši iz porodice dagnje	1170; 1160
MB14A	smeđe alge reda Fucales i druge alge na dobro osvijetljenim zaštićenim stijenama gornjeg infralitorala Crnog mora	1170; 1160
Sredozemno more		
MA1548	asocijacija s vrstom <i>Fucus virsoides</i>	1160; 1170
MB1512	asocijacija s vrstama <i>Cystoseira tamariscifolia</i> i <i>Saccorhiza polyschides</i>	1170; 1160
MB1513	asocijacija s vrstom <i>Cystoseira amentacea</i> (var. <i>amentacea</i> , var. <i>stricta</i> , var. <i>spicata</i>)	1170; 1160
MB151F	asocijacija s vrstom <i>Cystoseira brachycarpa</i>	1170; 1160
MB151G	asocijacija s vrstom <i>Cystoseira crinita</i>	1170; 1160
MB151H	asocijacija s vrstom <i>Cystoseira crinitophylla</i>	1170; 1160
MB151J	asocijacija s vrstom <i>Cystoseira sauvageauana</i>	1170; 1160
MB151K	asocijacija s vrstom <i>Cystoseira spinosa</i>	1170; 1160
MB151L	asocijacija s vrstom <i>Sargassum vulgare</i>	1170; 1160
MB151M	asocijacija s vrstom <i>Dictyopteris polypodioides</i>	1170; 1160
MB151W	asocijacija s vrstom <i>Cystoseira compressa</i>	1170; 1160
MB1524	asocijacija s vrstom <i>Cystoseira barbata</i>	1170; 1160
MC1511	asocijacija s vrstom <i>Cystoseira zosteroides</i>	1170; 1160

Oznaka u EUNIS-u	Naziv stanišnog tipa u EUNIS-u	Povezana oznaka stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ
MC1512	asocijacija s vrstom <i>Cystoseira usneoides</i>	1170; 1160
MC1513	asocijacija s vrstom <i>Cystoseira dubia</i>	1170; 1160
MC1514	asocijacija s vrstom <i>Cystoseira corniculata</i>	1170; 1160
MC1515	asocijacija s vrstom <i>Sargassum</i> spp.	1170; 1160
MC1518	asocijacija s vrstom <i>Laminaria ochroleuca</i>	1170; 1160
MC3517	asocijacija s vrstom <i>Laminaria rodriguezii</i> na detritusnim dnima	1160

3. Skupina 3: Dna prekrivena školjkašima

Oznaka u EUNIS-u	Naziv stanišnog tipa u EUNIS-u	Povezana oznaka stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ
Atlantski ocean		
MA122	zajednice vrste <i>Mytilus edulis</i> i/ili raka vitičara na atlantskim litoralnim stijenama izloženima valovima	1160; 1170
MA124	zajednice školjkaša i/ili rakova vitičara s morskim cvjetnicama na atlantskim litoralnim stijenama	1160; 1170
MA227	grebeni školjkaša u atlantskoj litoralnoj zoni	1170; 1140
MB22	grebeni školjkaša u atlantskoj infralitoralnoj zoni	1170; 1130; 1160
MC223	grebeni školjkaša u atlantskoj cirkalitoralnoj zoni	1170
Baltičko more		
MB231	baltička infralitoralna dna na kojima prevladavaju epibentički školjkaši	1170; 1160
MC231	baltička cirkalitoralna dna na kojima prevladavaju epibentički školjkaši	1170; 1160; 1110
MD231	baltička cirkalitoralna biogena dna otvorenog mora obilježena epibentičkim školjkašima	1170

Oznaka u EUNIS-u	Naziv stanišnog tipa u EUNIS-u	Povezana oznaka stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ
MD232	baltička cirkalitoralna šljunkovita dna otvorenog mora s ljušturnim elementima obilježena školjkašima	1170
MD431	baltička cirkalitoralna mješovita dna otvorenog mora obilježena makroskopskim epibentičkim biotičkim strukturama	
MD531	baltički cirkalitoralni pijesci otvorenog mora obilježeni makroskopskim epibentičkim biotičkim strukturama	
MD631	baltički cirkalitoralni muljevi otvorenog mora obilježeni epibentičkim školjkašima	
Crno more		
MB141	donje infralitoralne stijene Crnog mora na kojima prevladavaju beskralježnjaci	1170
MB143	izložene stijene gornjeg infralitorala Crnog mora prekrivene folioznim algama (bez smeđih algi) na kojima prevladavaju dagnje	1170; 1160
MB148	umjereno izložene stijene gornjeg infralitorala Crnog mora prekrivene folioznim algama (osim smeđih algi) na kojima prevladavaju dagnje	1170; 1160
MB242	naselja dagnji u infralitoralnoj zoni Crnog mora	1170; 1130; 1160
MB243	grebeni kamenica na stijenama donjeg infralitorala Crnog mora	1170
MB642	infralitoralni terigeni muljevi Crnog mora	1160
MC141	cirkalitoralne stijene Crnog mora na kojima prevladavaju beskralježnjaci	1170
MC241	naselja dagnji u cirkalitoralnim terigenim muljevima Crnog mora	1170
MC645	muljevi donjeg cirkalitorala Crnog mora	
Sredozemno more		
MA1544	facijes s vrstom <i>Mytilus galloprovincialis</i> u vodama obogaćenima organskom tvari	1160; 1170
MB1514	facijes s vrstom <i>Mytilus galloprovincialis</i>	1170; 1160
	mediteranska infralitoralna dna prekrivena kamenicama	
	mediteranska cirkalitoralna dna prekrivena kamenicama	

4. Skupina 4: Dna prekrivena maerlom

Oznaka u EUNIS-u	Naziv stanišnog tipa u EUNIS-u	Povezana oznaka stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ
Atlantski ocean		
MB322	dna prekrivena maerlom na atlantskim infralitoralnim krupnim sedimentima	1110; 1160
MB421	dna prekrivena maerlom na atlantskim infralitoralnim miješanim sedimentima	1110; 1160
MB622	dna prekrivena maerlom na atlantskim infralitoralnim muljevitim sedimentima	1110; 1160
Sredozemno more		
MB3511	asocijacija s rodolitima na krupnim pijescima i sitnim šljuncima pod utjecajem valova	1110; 1160
MB3521	asocijacija s rodolitima na krupnim pijescima i sitnim šljuncima pod utjecajem pridnenih struja	1110; 1160
MB3522	asocijacija s maerlom (= asocijacija s vrstama <i>Lithothamnion corallioides</i> i <i>Phymatolithon calcareum</i>) na mediteranskim krupnim pijescima i šljunku	1110; 1160
MC3521	asocijacija s rodolitima na obalnim detritusnim dnima	1110
MC3523	asocijacija s maerlom (<i>Lithothamnion corallioides</i> i <i>Phymatolithon calcareum</i>) na obalnim detritusnim dnima	1110

5. Skupina 5: Dna prekrivena spužvama i koraljima te koraligenska dna

Oznaka u EUNIS-u	Naziv stanišnog tipa u EUNIS-u	Povezana oznaka stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ
Atlantski ocean		
MC121	Busenaste zajednice faune na atlantskim cirkalitoralnim stijenama	1170
MC124	zajednice faune na atlantskim cirkalitoralnim stijenama s promjenjivim salinitetom	1170; 1130

Oznaka u EUNIS-u	Naziv stanišnog tipa u EUNIS-u	Povezana oznaka stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ
MC126	zajednice atlantskih cirkalitoralnih špilja i ovjesa	8330; 1170
MC222	hladnomorski koraljni grebeni u atlantskoj cirkalitoralnoj zoni	1170
MD121	zajednice spužvi na atlantskim cirkalitoralnim stijenama otvorenog mora	1170
MD221	hladnomorski koraljni grebeni u atlantskoj cirkalitoralnoj zoni otvorenog mora	1170
ME122	zajednice spužvi na stijenama atlantskog gornjeg batijala	1170
ME123	mješovite hladnomorske zajednice koralja na stijenama atlantskog gornjeg batijala	1170
ME221	hladnomorski koraljni greben na stijenama atlantskog gornjeg batijala	1170
ME322	mješovite zajednice hladnomorskih koralja na krupnim sedimentima atlantskog gornjeg batijala	
ME324	nakupine spužvi na krupnim sedimentima atlantskog gornjeg batijala	
ME422	nakupine spužvi na miješanim sedimentima atlantskog gornjeg batijala	
ME623	nakupine spužvi na muljevima atlantskog gornjeg batijala	
ME624	naselja uspravljenih koralja na muljevima atlantskog gornjeg batijala	
MF121	mješovite hladnomorske zajednice koralja na stijenama atlantskog donjeg batijala	1170
MF221	hladnomorski koraljni greben na stijenama atlantskog donjeg batijala	1170
MF321	mješovite zajednice hladnomorskih koralja na krupnozrnastim sedimentima atlantskog donjeg batijala	
MF622	nakupine spužvi na muljevima atlantskog donjeg batijala	
MF623	naselja uspravljenih polja koralja na muljevima atlantskog donjeg batijala	

Oznaka u EUNIS-u	Naziv stanišnog tipa u EUNIS-u	Povezana oznaka stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ
Baltičko more		
MB138	baltičke infralitoralne stijene i kamenje karakterizirani epibentičkim spužvama	1170; 1160
MB43A	baltički infralitoralni miješani sedimenti karakterizirani epibentičkim spužvama (Porifera)	1160; 1170
MC133	baltičke cirkalitoralne stijene i kamenje karakterizirani epibentičkim žarnjacima	1170; 1160
MC136	baltičke cirkalitoralne stijene i kamenje karakterizirani epibentičkim spužvama	1170; 1160
MC433	baltički cirkalitoralni miješani sedimenti karakterizirani epibentičkim žarnjacima	1160; 1170
MC436	baltički cirkalitoralni miješani sedimenti karakterizirani epibentičkim spužvama	1160
Crno more		
MD24	crnomorska cirkalitoralna biogena staništa otvorenog mora	1170
ME14	stijene gornjeg batijala Crnog mora	1170
ME24	biogena staništa gornjeg batijala Crnog mora	1170
MF14	stijene donjeg batijala Crnog mora	1170
Sredozemno more		
MB151E	facijes s vrstom <i>Cladocora caespitosa</i>	1170; 1160
MB151Q	facijes s vrstom <i>Astroides calycularis</i>	1170; 1160
MB151α	facijes i asocijacija koraligene biocenoze (u enklavi)	1170; 1160
MC1519	facijes s vrstom <i>Eunicella cavolini</i>	1170; 1160

Oznaka u EUNIS-u	Naziv stanišnog tipa u EUNIS-u	Povezana oznaka stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ
MC151A	facijes s vrstom <i>Eunicella singularis</i>	1170; 1160
MC151B	facijes s vrstom <i>Paramuricea clavata</i>	1170; 1160
MC151E	facijes s vrstom <i>Leptogorgia sarmentosa</i>	1170; 1160
MC151F	facijes s vrstom <i>Anthipatella subpinnata</i> i prorijeđenim crvenim algama	1170; 1160
MC151G	facijes s velikim spužvama i prorijeđenim crvenim algama	1170; 1160
MC1522	facijes s vrstom <i>Corallium rubrum</i>	8330; 1170
MC1523	facijes s vrstom <i>Leptopsammia pruvoti</i>	8330; 1170
MC251	koraligeske platforme	1170
MC6514	facijes ljepljivih muljeva s vrstama <i>Alcyonium palmatum</i> i <i>Parastichopus regalis</i> na cirkalitoralnim muljevima	1160
MD151	biocenoza mediteranskih stijena uz rub epikontinentalnog pojasa	1170
MD25	mediteranska cirkalitoralna biogena staništa otvorenog mora	1170
MD6512	facijes muljevitih dna donjeg cirkalitorala s vrstama <i>Alcyonium palmatum</i> i <i>Parastichopus regalis</i>	
ME1511	grebeni vrste <i>Lophelia pertusa</i> gornjeg batijala Sredozemnog mora	1170
ME1512	grebeni vrste <i>Madrepora oculata</i> gornjeg batijala Sredozemnog mora	1170
ME1513	grebeni vrste <i>Madrepora oculata</i> i <i>Lophelia pertusa</i> gornjeg batijala Sredozemnog mora	1170
ME6514	facijes s vrstom <i>Pheronema carpenteri</i> gornjeg batijala Sredozemnog mora	
MF1511	grebeni vrste <i>Lophelia pertusa</i> donjeg batijala Sredozemnog mora	1170
MF1512	grebeni vrste <i>Madrepora oculata</i> donjeg batijala Sredozemnog mora	1170

Oznaka u EUNIS-u	Naziv stanišnog tipa u EUNIS-u	Povezana oznaka stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ
MF1513	grebeni vrste <i>Madrepora oculata</i> i <i>Lophelia pertusa</i> donjeg batijala Sredozemnog mora	1170
MF6511	facijes pjeskovitih muljeva donjeg batijala s vrstom <i>Thenea muricata</i> Sredozemnog mora	
MF6513	facijes tvrdih muljeva donjeg batijala s vrstom <i>Isidella elongata</i> Sredozemnog mora	

6. Skupina 6: Hidrotermalni i difuzni izvori

Oznaka u EUNIS-u	Naziv stanišnog tipa u EUNIS-u	Povezana oznaka stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ
Atlantski ocean		
MB128	hidrotermalni i difuzni izvori u atlantskim infralitoralnim stijenama	1170; 1160; 1180
MB627	hidrotermalni i difuzni izvori u atlantskim infralitoralnim muljevima	1130; 1160
MC127	hidrotermalni i difuzni izvori u atlantskim cirkalitoralnim stijenama	1170; 1180
MC622	hidrotermalni i difuzni izvori u atlantskim cirkalitoralnim muljevima	1160
MD122	hidrotermalni i difuzni izvori u atlantskim cirkalitoralnim stijenama otvorenog mora	1170
MD622	hidrotermalni i difuzni izvori u atlantskim cirkalitoralnim muljevima otvorenog mora	

7. Skupina 7: Meka dna (dubina manja od 1000 metara)

Oznaka u EUNIS-u	Naziv stanišnog tipa u EUNIS-u	Povezana oznaka stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ
Atlantski ocean		
MA32	atlantski litoralni krupni sedimenti	1130; 1160
MA42	atlantski litoralni miješani sedimenti	1130; 1140; 1160
MA52	atlantski litoralni pijesci	1130; 1140; 1160
MA62	atlantski litoralni muljevi	1130; 1140; 1160
MB32	atlantski infralitoralni krupni sedimenti	1110; 1130; 1160
MB42	atlantski infralitoralni miješani sedimenti	1110; 1130; 1150; 1160
MB52	atlantski infralitoralni pijesci	1110; 1130; 1150; 1160
MB62	atlantski infralitoralni muljevi	1110; 1130; 1160
MC32	atlantski cirkalitoralni krupni sedimenti	1110; 1160
MC42	atlantski cirkalitoralni miješani sedimenti	1110; 1160
MC52	atlantski cirkalitoralni pijesci	1110; 1160
MC62	atlantski cirkalitoralni muljevi	1160
MD32	atlantski cirkalitoralni krupni sedimenti otvorenog mora	
MD42	atlantski cirkalitoralni miješani sedimenti otvorenog mora	
MD52	atlantski cirkalitoralni pijesci otvorenog mora	
MD62	atlantski cirkalitoralni muljevi otvorenog mora	
ME32	atlantski krupni sedimenti gornjeg batijala	

Oznaka u EUNIS-u	Naziv stanišnog tipa u EUNIS-u	Povezana oznaka stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ
ME42	atlantski miješani sedimenti gornjeg batijala	
ME52	atlantski pijesci gornjeg batijala	
ME62	atlantski muljevi gornjeg batijala	
MF32	atlantski krupni sedimenti donjeg batijala	
MF42	atlantski miješani sedimenti donjeg batijala	
MF52	atlantski pijesci donjeg batijala	
MF62	atlantski muljevi donjeg batijala	
Baltičko more		
MA33	baltički hidrolitoralni krupni sedimenti	1130; 1160; 1610; 1620
MA43	baltički hidrolitoralni miješani sedimenti	1130; 1140; 1160; 1610
MA53	baltički hidrolitoralni pijesci	1130; 1140; 1160; 1610
MA63	baltički hidrolitoralni muljevi	1130; 1140; 1160; 1650
MB33	baltički infralitoralni krupni sedimenti	1110; 1150; 1160
MB43	baltički infralitoralni miješani sedimenti	1110; 1130; 1150; 1160; 1170; 1650
MB53	baltički infralitoralni pijesci	1110; 1130; 1150; 1160
MB63	baltički infralitoralni muljevi	1130; 1150; 1160; 1650

Oznaka u EUNIS-u	Naziv stanišnog tipa u EUNIS-u	Povezana oznaka stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ
MC33	baltički cirkalitoralni krupni sedimenti	1110; 1160
MC43	baltički cirkalitoralni miješani sedimenti	1160; 1170
MC53	baltički cirkalitoralni pijesci	1110; 1160
MC63	baltički cirkalitoralni muljevi	1160; 1650
MD33	baltički cirkalitoralni krupni sedimenti otvorenog mora	
MD43	baltički cirkalitoralni miješani sedimenti otvorenog mora	
MD53	baltički cirkalitoralni pijesci otvorenog mora	
MD63	baltički cirkalitoralni muljevi otvorenog mora	
Crno more		
MA34	litoralni krupni sedimenti Crnog mora	1160
MA44	litoralni miješani sedimenti Crnog mora	1130; 1140; 1160
MA54	litoralni pijesci Crnog mora	1130; 1140; 1160
MA64	litoralni muljevi Crnog mora	1130; 1140; 1160
MB34	infralitoralni krupni sedimenti Crnog mora	1110; 1160
MB44	infralitoralni miješani sedimenti Crnog mora	1110; 1170
MB54	infralitoralni pijesci Crnog mora	1110; 1130; 1160
MB64	infralitoralni muljevi Crnog mora	1130; 1160
MC34	cirkalitoralni krupni sedimenti Crnog mora	1160
MC44	cirkalitoralni miješani sedimenti Crnog mora	
MC54	cirkalitoralni pijesci Crnog mora	1160
MC64	cirkalitoralni muljevi Crnog mora	1130; 1160
MD34	crnomorski cirkalitoralni krupni sedimenti otvorenog mora	

Oznaka u EUNIS-u	Naziv stanišnog tipa u EUNIS-u	Povezana oznaka stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ
MD44	crnomorski cirkalitoralni miješani sedimenti otvorenog mora	
MD54	crnomorski cirkalitoralni pijesci otvorenog mora	
MD64	crnomorski cirkalitoralni muljevi otvorenog mora	
Sredozemno more		
MA35	litoralni krupni sedimenti Sredozemnog mora	1160; 1130
MA45	litoralni miješani sedimenti Sredozemnog mora	1140; 1160
MA55	litoralni pijesci Sredozemnog mora	1130; 1140; 1160
MA65	litoralni muljevi Sredozemnog mora	1130; 1140; 1150; 1160
MB35	infralitoralni krupni sedimenti Sredozemnog mora	1110; 1160
MB45	infralitoralni miješani sedimenti Sredozemnog mora	
MB55	infralitoralni pijesci Sredozemnog mora	1110; 1130; 1150; 1160
MB65	infralitoralni muljevi Sredozemnog mora	1130; 1150
MC35	cirkalitoralni krupni sedimenti Sredozemnog mora	1110; 1160
MC45	cirkalitoralni miješani sedimenti Sredozemnog mora	
MC55	cirkalitoralni pijesci Sredozemnog mora	1110; 1160
MC65	cirkalitoralni muljevi Sredozemnog mora	1130; 1160
MD35	cirkalitoralni krupni sedimenti otvorenog Sredozemnog mora	
MD45	cirkalitoralni miješani sedimenti otvorenog Sredozemnog mora	
MD55	cirkalitoralni pijesci otvorenog Sredozemnog mora	
MD65	cirkalitoralni muljevi otvorenog Sredozemnog mora	
ME35	krupni sedimenti gornjeg batijala Sredozemnog mora	

Oznaka u EUNIS-u	Naziv stanišnog tipa u EUNIS-u	Povezana oznaka stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ
ME45	miješani sedimenti gornjeg batijala Sredozemnog mora	
ME55	pijesci gornjeg batijala Sredozemnog mora	
ME65	muljevi gornjeg batijala Sredozemnog mora	
MF35	krupni sedimenti donjeg batijala Sredozemnog mora	
MF45	miješani sedimenti donjeg batijala Sredozemnog mora	
MF55	pijesci donjeg batijala Sredozemnog mora	
MF65	muljevi donjeg batijala Sredozemnog mora	

PRILOG III.

MORSKE VRSTE IZ ČLANKA 5. STAVKA 5.

1. pilašica vrste (*Pristis clavata*);
2. pilašica vrste (*Pristis pectinata*);
3. pilašica vrste (*Pristis pristis*);
4. psina golema (*Cetorhinus maximus*) i velika bijela psina (*Carcharodon carcharias*);
5. glatki kostelj crnac (*Etmopterus pusillus*);
6. grebenska manta (*Mobula alfredi*);
7. divovska manta (*Mobula birostris*);
8. golub uhan (*Mobula mobular*);
9. raža vrste (*Mobula rochebrunei*);
10. raža vrste (*Mobula japanica*);
11. raža vrste (*Mobula thurstoni*);
12. raža vrste (*Mobula eregoodootenkee*);
13. raža vrste (*Mobula tarapacana*);
14. raža vrste (*Mobula kuhlii*);

15. raža vrste (*Mobula hypostoma*);
 16. norveška raža (*Dipturus nidarosiensis*);
 17. bijela raža (*Rostroraja alba*);
 18. ražopsi (*Rhinobatidae*);
 19. sklat sivac (*Squatina squatina*);
 20. losos (*Salmo salar*);
 21. morska pastrva (*Salmo trutta*);
 22. ozimica (*Coregonus oxyrhynchus*).
-

PRILOG IV.

POPIS POKAZATELJA BIORAZNOLIKOSTI ZA POLJOPRIVREDNE EKOSUSTAVE IZ ČLANKA 11. STAVKA 2.

Pokazatelj	Opis, jedinice i metodologija za određivanje i praćenje pokazatelja
Indeks populacije travnjačkih leptira	Opis: pokazatelj čine vrste koje se smatraju karakterističnima za europske travnjake i pojavljuju se u velikom dijelu Europe te su obuhvaćene većinom programa za praćenje leptira. Temelji se na geometrijskoj sredini trendova za pojedine vrste. Jedinica: indeks. Metodologija: kako ju je izradila i upotrebljava je organizacija Butterfly Conservation Europe, Van Swaay, C.A.M, <i>Assessing Butterflies in Europe – Butterfly Indicators 1990-2018</i> (Procjena leptira u Europi – pokazatelji za leptire za razdoblje 1990. – 2018.), tehničko izvješće, Butterfly Conservation Europe, 2020.
Zalihe organskog ugljika u mineralnim tlima zemljišta pod usjevima	Opis: pokazateljem se opisuju zalihe organskog ugljika u mineralnim tlima zemljišta pod usjevima na dubini od 0 do 30 cm. Jedinica: tone organskog ugljika po hektaru. Metodologija: kako je utvrđena u Prilogu V. Uredbi (EU) 2018/1999 u skladu sa smjernicama IPCC-a iz 2006. za nacionalne inventare stakleničkih plinova te potkrijepljena istraživanjem LUCAS (Land Use/Cover Area frame Survey, Okvirno istraživanje o uporabi i pokrovu zemljišta) u pogledu tla za 2022., Jones A. i sur., LUCAS Soil 2022, tehničko izvješće Zajedničkog istraživačkog centra (JRC), Ured za publikacije Europske unije, 2021.

Pokazatelj	Opis, jedinice i metodologija za određivanje i praćenje pokazatelja
Udio poljoprivrednog zemljišta s obilježjima krajobraza velike raznolikosti	Opis: obilježja krajobraza velike raznolikosti, kao što su zaštitni pojasevi, živice, pojedinačna stabla ili skupine stabala, drvoređi, granična područja polja, manje površine, kanali, manji vodotokovi, manja močvarna područja, terase, kamene strukture, kameni zidovi, jezerca i kulturna obilježja, elementi su trajne prirodne ili poluprirodne vegetacije prisutni u poljoprivrednom kontekstu, koji pružaju usluge ekosustava i doprinose bioraznolikosti. U tu svrhu obilježja krajobraza trebaju biti izložena što manjoj količini negativnih vanjskih poremećaja kako bi se omogućila sigurna staništa za različite taksone i stoga moraju ispunjavati sljedeće uvjete: (a) ne mogu se upotrebljavati u produktivne poljoprivredne svrhe (uključujući ispašu ili proizvodnju krme), osim ako je takva upotreba nužna za očuvanje bioraznolikosti; i (b) ne bi se trebali tretirati gnojivom ili pesticidima, uz iznimku tretiranja uz smanjenu upotrebu krutog gnoja. Zemljište ostavljeno na ugaru, među ostalim privremeno, može se smatrati obilježjem krajobraza velike raznolikosti ako ispunjava kriterije navedene u drugom stavku točkama (a) i (b). Plodonosna stabla koja su dio održivih poljoprivredno-šumarskih sustava ili stabla u velikim starim voćnjacima na trajnim travnjacima i produktivni elementi živica jednako se tako mogu smatrati obilježjima krajobraza velike raznolikosti ako ispunjavaju kriterij naveden u drugom stavku točki (b) i ako se žetva obavlja samo kad to ne bi ugrozilo visoke razine bioraznolikosti.

Pokazatelj	Opis, jedinice i metodologija za određivanje i praćenje pokazatelja
	Jedinica: postotak (udio korištene poljoprivredne površine). Metodologija: kako je izrađena u okviru pokazatelja I.21 iz Priloga I. Uredbi (EU) 2021/2115 u skladu s najnovijom ažuriranom verzijom istraživanja LUCAS u pogledu krajobraznih elemenata, Ballin M. i sur., <i>Redesign sample for Land Use/Cover Area frame Survey (LUCAS)</i> (Izmijenjeni plan uzorkovanja za potrebe istraživanja LUCAS), Eurostat 2018., i u pogledu zemljišta ostavljenog na ugaru, <i>Farm Structure, Reference Metadata in Single Integrated Metadata Structure</i> (Struktura poljoprivrednih gospodarstava, referentni metapodaci u jedinstvenoj integriranoj strukturi metapodataka), internetska publikacija, Eurostat, te ako je primjenjivo, u pogledu obilježja krajobraza velike raznolikosti koja nisu obuhvaćena navedenom metodologijom, metodologijom koju su države članice razvile u skladu s člankom 11. stavkom 7. ove Uredbe. Metodologija istraživanja LUCAS redovito se ažurira kako bi se povećala pouzdanost podataka koje države članice upotrebljavaju u Uniji i na nacionalnoj razini pri provedbi svojih planova obnove.

PRILOG V.

INDEKS ČESTIH VRSTA PTICA POLJOPRIVREDNIH STANIŠTA NA NACIONALNOJ RAZINI

Opis

Indeksom čestih vrsta ptica poljoprivrednih staništa sažimaju se populacijski trendovi čestih i raširenih vrsta ptica poljoprivrednih staništa te bi on trebao služiti kao zamjenski pokazatelj za procjenu stanja bioraznolikosti poljoprivrednih ekosustava u Europi. Nacionalni indeks čestih vrsta ptica poljoprivrednih staništa skupni je indeks za više vrsta kojim se određuje stopa promjene relativne brojnosti vrsta ptica poljoprivrednih staništa na odabranim mjestima nadzora na nacionalnoj razini. Taj se indeks temelji na posebno odabranim vrstama koje ovise o poljoprivrednim staništima kako bi se hranile ili gnijezdile ili i hranile i gnijezdile. Nacionalni indeksi čestih vrsta ptica poljoprivrednih staništa temelje se na skupovima vrsta koji su relevantni za svaku državu članicu. Nacionalni indeks čestih vrsta ptica poljoprivrednih staništa računa se s obzirom na baznu godinu u kojoj je vrijednost indeksa obično postavljena na 100. Vrijednostima trenda iskazuje se ukupna promjena do koje je došlo u veličini populacije ptica poljoprivrednih staništa koje čine tu populaciju tijekom nekoliko godina.

Metodologija: Brlík i sur., 2021. Long-term and large-scale multispecies dataset tracking population changes of common European breeding birds (Dugoročni i opsežni skup podataka za više vrsta kojim se prate promjene u populaciji čestih europskih ptica gnjezdarica). Sci Data 8, 21. <https://doi.org/10.1038/s41597-021-00804-2>.

„Države članice s povijesno oslabljenijim populacijama ptica poljoprivrednih staništa” znači države članice u kojima polovina ili više vrsta uključenih u nacionalni indeks čestih vrsta ptica poljoprivrednih staništa ima negativan dugoročni populacijski trend. U državama članicama u kojima informacije o dugoročnim populacijskim trendovima nisu dostupne za neke vrste upotrebljavaju se informacije o statusu na razini Europe.

Te su države članice:

Češka

Danska

Njemačka

Estonija

Španjolska

Francuska

Italija

Luksemburg

Mađarska

Nizozemska

Finska.

„Države članice s povijesno manje oslabljenim populacijama ptica poljoprivrednih staništa” znači države članice u kojima manje od polovine vrsta uključenih u nacionalni indeks čestih vrsta ptica poljoprivrednih staništa ima negativan dugoročni populacijski trend. U državama članicama u kojima informacije o dugoročnim populacijskim trendovima nisu dostupne za neke vrste upotrebljavaju se informacije o statusu na razini Europe.

Te su države članice:

Belgija

Bugarska

Irska

Grčka

Hrvatska

Cipar

Latvija

Litva

Malta

Austrija

Poljska

Portugal

Rumunjska

Slovenija

Slovačka

Švedska

Popis vrsta koje se upotrebljavaju u okviru indeksa čestih vrsta ptica poljoprivrednih staništa u državama članicama

Belgija – Flandrija

Belgija – Valonija

Alauda arvensis

Alauda arvensis

Anthus pratensis

Anthus pratensis

Emberiza citrinella

Corvus frugilegus

Falco tinnunculus

Emberiza citrinella

Haematopus ostralegus

Falco tinnunculus

Hirundo rustica

Hirundo rustica

Limosa limosa

Lanius collurio

Linaria cannabina

Linaria cannabina

Motacilla flava

Miliaria calandra

Numenius arquata

Motacilla flava

Passer montanus

Passer montanus

Perdix perdix

Perdix perdix

Saxicola torquatus

Saxicola torquatus

Sylvia communis

Streptopelia turtur

Vanellus vanellus

Sturnus vulgaris

Sylvia communis

Vanellus vanellus

Bugarska

Alauda arvensis

Carduelis

Coturnix coturnix

Corvus frugilegus

Emberiza hortulana

Emberiza melanocephala

Falco tinnunculus

Galerida cristata

Hirundo rustica

Lanius collurio

Linaria cannabina

Miliaria calandra

Motacilla flava

Perdix perdix

Passer montanus

Sylvia communis

Streptopelia turtur

Sturnus vulgaris

Upupa epops

Češka

Alauda arvensis

Anthus pratensis

Ciconia ciconia

Corvus frugilegus

Emberiza citrinella

Falco tinnunculus

Hirundo rustica

Lanius collurio

Linaria cannabina

Miliaria calandra

Motacilla flava

Passer montanus

Perdix perdix

Saxicola rubetra

Saxicola torquatus

Serinus serinus

Streptopelia turtur

Sturnus vulgaris

Sylvia communis

Vanellus vanellus

Danska

Alauda arvensis

Anthus pratensis

Carduelis carduelis

Corvus corone

Corvus frugilegus

Emberiza citrinella

Falco tinnunculus

Gallinago gallinago

Hirundo rustica

Lanius collurio

Linaria cannabina

Miliaria calandra

Motacilla alba

Motacilla flava

Oenanthe oenanthe

Passer montanus

Perdix perdix

Saxicola rubetra

Sylvia communis

Sylvia curruca

Turdus pilaris

Vanellus vanellus

Njemačka

Alauda arvensis

Athene noctua

Emberiza citrinella

Lanius collurio

Limosa limosa

Lullula arborea

Miliaria calandra

Milvus milvus

Saxicola rubetra

Vanellus vanellus

Estonija

Alauda arvensis

Anthus pratensis

Corvus frugilegus

Emberiza citrinella

Hirundo rustica

Lanius collurio

Linaria cannabina

Motacilla flava

Passer montanus

Saxicola rubetra

Streptopelia turtur

Sturnus vulgaris

Sylvia communis

Vanellus vanellus

Irska

Carduelis carduelis

Columba oenas

Columba palumbus

Corvus cornix

Corvus frugilegus

Corvus monedula

Emberiza citrinella

Falco tinnunculus

Fringilla coelebs

Hirundo rustica

Chloris chloris

Linaria cannabina

Motacilla alba

Passer domesticus

Phasianus colchicus

Pica pica

Saxicola torquatus

Sturnus vulgaris

Grčka

Alauda arvensis

Apus apus

Athene noctua

Calandrella brachydactyla

Carduelis carduelis

Carduelis chloris

Ciconia ciconia

Corvus corone

Corvus monedula

Delichon urbicum

Emberiza cirrus

Emberiza hortulana

Emberiza melanocephala

Falco naumanni

Falco tinnunculus

Galerida cristata

Hirundo daurica

Hirundo rustica

Lanius collurio

Lanius minor

Lanius senator

Linaria cannabina

Lullula arborea

Luscinia megarhynchos

Melanocorypha calandra

Miliaria calandra

Motacilla flava

Oenanthe hispanica

Oenanthe oenanthe

Passer domesticus

Passer hispaniolensis

Passer montanus

Pica pica

Saxicola rubetra

Saxicola torquatus

Streptopelia decaocto

Streptopelia turtur

Sturnus vulgaris

Sylvia melanocephala

Upupa epops

Španjolska

Alauda arvensis

Alectoris rufa

Athene noctua

Calandrella brachydactyla

Carduelis carduelis

Cisticola juncidis

Corvus monedula

Coturnix coturnix

Emberiza calandra

Falco tinnunculus

Galerida cristata

Hirundo rustica

Linaria cannabina

Melanocorypha calandra

Merops apiaster

Oenanthe hispanica

Passer domesticus

Passer montanus

Pica pica

Pterocles orientalis

Streptopelia turtur

Sturnus unicolor

Tetrax tetrax

Upupa epops

Francuska

Alauda arvensis

Alectoris rufa

Anthus campestris

Anthus pratensis

Buteo buteo

Corvus frugilegus

Coturnix coturnix

Emberiza cirrus

Emberiza citrinella

Emberiza hortulana

Falco tinnunculus

Galerida cristata

Lanius collurio

Linaria cannabina

Lullula arborea

Melanocorypha calandra

Motacilla flava

Oenanthe oenanthe

Perdix perdix

Saxicola torquatus

Saxicola rubetra

Sylvia communis

Upupa epops

Vanellus vanellus

Hrvatska

Alauda arvensis

Anthus campestris

Anthus trivialis

Carduelis

Coturnix

Emberiza cirrus

Emberiza citrinella

Emberiza melanocephala

Falco tinnunculus

Galerida cristata

Jynx torquilla

Lanius collurio

Lanius senator

Linaria cannabina

Lullula arborea

Luscinia megarhynchos

Miliaria calandra

Motacilla flava

Oenanthe hispanica

Oriolus oriolus

Passer montanus

Pica

Saxicola rubetra

Saxicola torquatus

Streptopelia turtur

Sylvia communis

Upupa epops

Vanellus

Italija

Alauda arvensis

Anthus campestris

Calandrella brachydactyla

Carduelis carduelis

Carduelis chloris

Corvus cornix

Emberiza calandra

Emberiza hortulana

Falco tinnunculus

Galerida cristata

Hirundo rustica

Jynx torquilla

Lanius collurio

Luscinia megarhynchos

Melanocorypha calandra

Motacilla alba

Motacilla flava

Oriolus oriolus

Passer domesticus italiae

Passer hispaniolensis

Passer montanus

Pica pica

Saxicola torquatus

Serinus serinus

Streptopelia turtur

Sturnus unicolor

Sturnus vulgaris

Upupa epops

Cipar

Alectoris chukar

Athene noctua

Carduelis

Cisticola juncidis

Clamator glandarius

Columba palumbus

Coracias garrulus

Corvus corone cornix

Coturnix coturnix

Emberiza calandra

Emberiza melanocephala

Falco tinnunculus

Francolinus francolinus

Galerida cristata

Hirundo rustica

Chloris chloris

Iduna pallida

Linaria cannabina

Oenanthe cypriaca

Parus major

Passer hispaniolensis

Pica pica

Streptopelia turtur

Sylvia conspicillata

Sylvia melanocephala

Latvija

Acrocephalus palustris

Alauda arvensis

Anthus pratensis

Carduelis carduelis

Carpodacus erythrinus

Ciconia ciconia

Crex crex

Emberiza citrinella

Lanius collurio

Locustella naevia

Motacilla flava

Passer montanus

Saxicola rubetra

Sturnus vulgaris

Sylvia communis

Vanellus vanellus

Litva

Alauda arvensis

Anthus pratensis

Carduelis carduelis

Ciconia ciconia

Crex crex

Emberiza citrinella

Hirundo rustica

Lanius collurio

Motacilla flava

Passer montanus

Saxicola rubetra

Sturnus vulgaris

Sylvia communis

Vanellus vanellus

Luksemburg

Alauda arvensis

Emberiza citrinella

Lanius collurio

Linaria cannabina

Passer montanus

Saxicola torquatus

Sylvia communis

Madarska

Alauda arvensis

Anthus campestris

Coturnix coturnix

Emberiza calandra

Falco tinnunculus

Galerida cristata

Lanius collurio

Lanius minor

Locustella naevia

Merops apiaster

Motacilla flava

Perdix perdix

Sturnus vulgaris

Sylvia communis

Sylvia nisoria

Vanellus vanellus

Malta

Calandrella brachydactyla

Linaria cannabina

Cettia cetti

Cisticola juncidis

Coturnix coturnix

Emberiza calandra

Lanius senator

Monticola solitarius

Passer hispaniolensis

Passer montanus

Serinus serinus

Streptopelia decaocto

Streptopelia turtur

Sturnus vulgaris

Sylvia conspicillata

Sylvia melanocephala

Nizozemska

Alauda arvensis

Anthus pratensis

Athene noctua

Calidris pugnax

Carduelis carduelis

Corvus frugilegus

Coturnix coturnix

Emberiza citrinella

Falco tinnunculus

Gallinago gallinago

Haematopus ostralegus

Hippolais icterina

Hirundo rustica

Limosa limosa

Miliaria calandra

Motacilla flava

Numenius arquata

Passer montanus

Perdix perdix

Saxicola torquatus

Spatula clypeata

Streptopelia turtur

Sturnus vulgaris

Sylvia communis

Tringa totanus

Turdus viscivorus

Vanellus vanellus

Austrija

Acrocephalus palustris

Alauda arvensis

Anthus spinoletta

Anthus trivialis

Carduelis carduelis

Emberiza citrinella

Falco tinnunculus

Jynx torquilla

Lanius collurio

Linaria cannabina

Lullula arborea

Miliaria calandra

Oenanthe oenanthe

Passer montanus

Perdix perdix

Saxicola rubetra

Saxicola torquatus

Serinus citrinella

Serinus serinus

Streptopelia turtur

Sturnus vulgaris

Sylvia communis

Turdus pilaris

Vanellus vanellus

Poljska

Alauda arvensis

Anthus pratensis

Ciconia ciconia

Emberiza citrinella

Emberiza hortulana

Falco tinnunculus

Galerida cristata

Hirundo rustica

Lanius collurio

Limosa limosa

Linaria cannabina

Miliaria calandra

Motacilla flava

Passer montanus

Saxicola torquatus

Saxicola rubetra

Serinus serinus

Streptopelia turtur

Sturnus vulgaris

Sylvia communis

Upupa epops

Vanellus vanellus

Portugal

Athene noctua

Bubulcus ibis

Carduelis carduelis

Chloris chloris

Ciconia ciconia

Cisticola juncidis

Coturnix coturnix

Delichon urbicum

Emberiza cirrus

Falco tinnunculus

Galerida cristata

Hirundo rustica

Lanius meridionalis

Linaria cannabina

Merops apiaster

Miliaria calandra

Milvus migrans

Passer domesticus

Pica pica

Saxicola torquatus

Serinus serinus

Sturnus unicolor

Upupa epops

Rumunjska

Alauda arvensis

Anthus campestris

Calandrella brachydactyla

Ciconia ciconia

Corvus frugilegus

Emberiza calandra

Emberiza citrinella

Emberiza hortulana

Emberiza melanocephala

Falco tinnunculus

Galerida cristata

Hirundo rustica

Lanius collurio

Lanius minor

Linaria cannabina

Melanocorypha calandra

Motacilla flava

Passer montanus

Perdix perdix

Saxicola rubetra

Saxicola torquatus

Streptopelia turtur

Sturnus vulgaris

Sylvia communis

Upupa epops

Vanellus vanellus

Slovenija

Acrocephalus palustris

Alauda arvensis

Anthus trivialis

Carduelis carduelis

Columba oenas

Columba palumbus

Emberiza calandra

Emberiza cirlus

Emberiza citrinella

Falco tinnunculus

Galerida cristata

Hirundo rustica

Jynx torquilla

Lanius collurio

Linaria cannabina

Lullula arborea

Luscinia megarhynchos

Motacilla flava

Passer montanus

Phoenicurus phoenicurus

Picus viridis

Saxicola rubetra

Saxicola torquatus

Serinus serinus

Streptopelia turtur

Sturnus vulgaris

Sylvia communis

Upupa epops

Vanellus vanellus

Slovačka

Alauda arvensis

Carduelis carduelis

Emberiza calandra

Emberiza citrinella

Falco tinnunculus

Hirundo rustica

Chloris chloris

Lanius collurio

Linaria cannabina

Locustella naevia

Motacilla flava

Passer montanus

Saxicola rubetra

Saxicola torquatus

Serinus serinus

Streptopelia turtur

Sturnus vulgaris

Sylvia communis

Sylvia nisoria

Vanellus vanellus

Finska

Alauda arvensis

Anthus pratensis

Corvus monedula

Crex crex

Delichon urbica

Emberiza hortulana

Hirundo rustica

Numenius arquata

Passer montanus

Saxicola rubetra

Sturnus vulgaris

Sylvia communis

Turdus pilaris

Vanellus vanellus

Švedska

Alauda arvensis

Anthus pratensis

Corvus frugilegus

Emberiza citrinella

Emberiza hortulana

Falco tinnunculus

Hirundo rustica

Lanius collurio

Linaria cannabina

Motacilla flava

Passer montanus

Saxicola rubetra

Sturnus vulgaris

Sylvia communis

Vanellus vanellus

PRILOG VI.

POPIS POKAZATELJA BIORAZNOLIKOSTI ZA ŠUMSKE EKOSUSTAVE IZ ČLANKA 12. STAVAKA 2. I 3.

Pokazatelj	Opis, jedinice i metodologija za određivanje i praćenje pokazatelja
Stojeće mrtvo drvo	Opis: pokazatelj se odnosi na količinu nežive stojeće drvene biomase u šumama i na drugoj šumovitoj zemlji. Jedinica: m³/ha. Metodologija: kako ju je izradila i upotrebljava je konferencija FOREST EUROPE, State of Europe's Forests 2020 (Stanje europskih šuma 2020.), FOREST EUROPE 2020, te kako se primjenjuje u opisu nacionalnih inventara šuma u Tomppo E. i sur., National Forest Inventories, Pathways for Common Reporting (Nacionalni inventari šuma, metode za zajedničko izvješćivanje), Springer, 2010., uzimajući u obzir metodologiju utvrđenu u Prilogu V. Uredbi (EU) 2018/1999 u skladu sa smjernicama IPCC-a iz 2006. za nacionalne inventare stakleničkih plinova.
Ležeće mrtvo drvo	Opis: pokazatelj se odnosi na količinu nežive drvene biomase koja leži na tlu u šumama i na drugoj šumovitoj zemlji. Jedinica: m³/ha. Metodologija: kako ju je izradila i upotrebljava je konferencija FOREST EUROPE, State of Europe's Forests 2020 (Stanje europskih šuma 2020.), FOREST EUROPE 2020, te kako se primjenjuje u opisu nacionalnih inventara šuma u Tomppo E. i sur., National Forest Inventories, Pathways for Common Reporting (Nacionalni inventari šuma, metode za zajedničko izvješćivanje), Springer, 2010., uzimajući u obzir metodologiju utvrđenu u Prilogu V. Uredbi (EU) 2018/1999 u skladu sa smjernicama IPCC-a iz 2006. za nacionalne inventare stakleničkih plinova.

Pokazatelj	Opis, jedinice i metodologija za određivanje i praćenje pokazatelja
Udio šuma raznodobne strukture	Opis: pokazatelj se odnosi na udio šuma dostupnih za opskrbu drvom raznodobne strukture u odnosu na šume jednodobne strukture. Jedinica: postotak šuma dostupnih za opskrbu drvom raznodobne strukture. Metodologija: kako ju je razvila i upotrebljava je konferencija FOREST EUROPE, State of Europe's Forests 2020 (Stanje europskih šuma 2020.), FOREST EUROPE 2020, te kako se primjenjuje u opisu nacionalnih inventara šuma u Tomppo E. i sur., National Forest Inventories, Pathways for Common Reporting (Nacionalni inventari šuma, metode za zajedničko izvješćivanje), Springer, 2010.
Povezanost šuma	Opis: povezanost šuma znači stupanj kompaktnosti površina pokrivenih šumom. Određuje se u rasponu od 0 do 100. Jedinica: indeks. Metodologija: kako ju je izradio FAO, Vogt P. i sur., FAO – State of the World's Forests: Forest Fragmentation (FAO – Stanje svjetskih šuma: fragmentacija šuma), tehničko izvješće JRC-a, Ured za publikacije Europske unije, Luksemburg, 2019.
Indeks čestih vrsta ptica šumskih staništa	Opis: pokazateljem za ptice šumskih staništa opisuju se trendovi brojnosti čestih vrsta ptica šumskih staništa s obzirom na njihovu raširenost u Europi tijekom vremena. To je skupni indeks nastao na temelju podataka dobivenih promatranjem vrsta ptica karakterističnih za šumska staništa u Europi. Indeks se temelji na određenom popisu vrsta u svakoj državi članici. Jedinica: indeks. Metodologija: Brlík i sur., Long-term and large-scale multispecies dataset tracking population changes of common European breeding birds (Dugoročni i opsežni skup podataka za više vrsta kojim se prate promjene u populaciji čestih europskih ptica gnjezdarica), Sci Data 8, 21. 2021.

Pokazatelj	Opis, jedinice i metodologija za određivanje i praćenje pokazatelja
Zalihe organskog ugljika	Opis: pokazateljem se opisuju zalihe organskog ugljika u listincu i mineralnom tlu na dubini od 0 do 30 cm u šumskim ekosustavima. Jedinica: tone organskog ugljika po hektaru. Metodologija: kako je utvrđena u Prilogu V. Uredbi (EU) 2018/1999 u skladu sa smjernicama IPCC-a iz 2006. za nacionalne inventare stakleničkih plinova te potkrijepljena istraživanjem LUCAS (Land Use/Cover Area frame Survey, Okvirno istraživanje o uporabi i pokrovu zemljišta) u pogledu tla za 2022., Jones A. i sur., LUCAS Soil 2022, tehničko izvješće Zajedničkog istraživačkog centra (JRC), Ured za publikacije Europske unije, 2021.
Udio šuma u kojima prevladavaju zavičajne vrste drveća	Opis: udio šuma i druge šumovite zemlje u kojima prevladavaju (> 50 % pokrivenosti) zavičajne vrste drveća. Jedinica: postotak. Metodologija: kako ju je razvila i upotrebljava je konferencija FOREST EUROPE, State of Europe's Forests 2020 (Stanje europskih šuma 2020.), FOREST EUROPE 2020, te kako se primjenjuje u opisu nacionalnih inventara šuma u Tomppo E. i sur., National Forest Inventories, Pathways for Common Reporting (Nacionalni inventari šuma, metode za zajedničko izvješćivanje), Springer, 2010.

Pokazatelj	Opis, jedinice i metodologija za određivanje i praćenje pokazatelja
Raznolikost vrsta drveća	Opis: pokazateljem se opisuje prosječni broj vrsta drveća koje se pojavljuju na šumskim područjima. Jedinica: indeks. Metodologija: prema konferenciji FOREST EUROPE, State of Europe's Forests 2020 (Stanje europskih šuma 2020.), FOREST EUROPE 2020, te kako se primjenjuje u opisu nacionalnih inventara šuma u Tomppo E. i sur., National Forest Inventories, Pathways for Common Reporting (Nacionalni inventari šuma, metode za zajedničko izvješćivanje), Springer, 2010.

PRILOG VII.

POPIS PRIMJERA MJERA OBNOVE IZ ČLANKA 14. STAVKA 16.

1. Obnoviti močvarna područja ponovnim natapanjem isušenih tresetišta, uklanjanjem struktura za isušivanje tresetišta ili uklanjanjem poldera te prestankom vađenja treseta.
2. Poboljšati hidrološke uvjete povećanjem količine, kvalitete i dinamike površinskih voda i razina podzemnih voda za prirodne i poluprirodne ekosustave.
3. Ukloniti neželjene makije ili nezavičajne plantaže na travnjacima, močvarnim područjima, u šumama i na zemljištima s oskudnom vegetacijom.
4. Primijeniti paludikulturu.
5. Vratiti riječne meandre i ponovno povezati umjetno odvojene meandre ili mrtvaje.
6. Ukloniti longitudinalne i lateralne pregrade, kao što su nasipi i brane, dati više prostora riječnoj dinamici i ponovno uspostaviti dionice rijeka sa slobodnim tokom.
7. Ponovno naturalizirati riječna korita i jezera te nizinske vodotoke, npr. uklanjanjem umjetnih metoda za učvršćivanje korita, optimiranjem sastava podloge te poboljšanjem ili razvojem pokrova staništa.
8. Ponovno uspostaviti prirodne procese sedimentacije.
9. Uspostaviti riparijske zone, kao što su riparijske šume, zaštitne pojaseve, livade ili pašnjake.

10. Povećati broj ekoloških obilježja u šumama, kao što su velika stabla, stara stabla i umiruća stabla (stanišna stabla) i količine ležećeg i stojećeg mrtvog drva.
11. Raditi na diverzifikaciji strukture šume s obzirom na, primjerice, sastav vrsta i starost, omogućiti prirodnu obnovu i sukcesiju vrsta drveća.
12. Pomoći pri migraciji podrijetla i vrsta tamo gdje bi to moglo biti potrebno uslijed klimatskih promjena.
13. Povećati raznolikost šume obnavljanjem mozaika nešumskih staništa kao što su otvorene površine travnjaka ili vrištine, jezerca ili stjenovita područja.
14. Primijeniti pristup šumarstva u skladu s prirodom ili pristup trajnog šumskog pokrova; uvesti zavičajne vrste drveća.
15. Unaprijediti razvoj zavičajnih starih šuma i zrelih sastojina, primjerice, odustajanjem od sječe ili aktivnim upravljanjem u kojem se prednost daje razvoju samoregulatornih funkcija i odgovarajućoj otpornosti.
16. Uvesti obilježja krajobraza velike raznolikosti na obradivim zemljištima i travnjacima koji se intenzivno upotrebljavaju, kao što su zaštitni pojasevi, cvjetne trake, živice, stabla, šumarci, terase, jezerca, stanišni koridori, povezne točke itd.
17. Povećati poljoprivrednu površinu na kojoj se primjenjuju agroekološki pristupi upravljanju, kao što su organska poljoprivreda ili agrošumarstvo, sadnja više usjeva i plodored te integrirano upravljanje štetnicima i hranjivim tvarima.

18. Prema potrebi smanjiti intenzitet ispaše ili režime košnje na travnjacima i ponovno uspostaviti ekstenzivnu ispašu domaće stoke i ekstenzivne režime košnje ako ih se prestalo primjenjivati.
19. Zaustaviti ili smanjiti uporabu kemijskih pesticida te kemijskih i stajskih gnojiva.
20. Prestati s oranjem travnjaka i uvođenjem sjemena produktivnih trava.
21. Ukloniti plantaže na bivšim dinamičnim sustavima kontinentalnih sipina kako bi se ponovno omogućila prirodna dinamika vjetra u korist otvorenih staništa.
22. Poboljšati povezanost među staništima kako bi se omogućili razvoj populacija vrsta te dostatna razmjena jedinki ili gena, kao i migracije vrsta i njihova prilagodba klimatskim promjenama.
23. Omogućiti da ekosustavi razviju vlastitu prirodnu dinamiku, npr. odustajanjem od sječe i promicanjem prirodnosti i divljine.
24. Ukloniti i nadzirati invazivne strane vrste te spriječiti ili smanjiti uvođenje novih.
25. Smanjiti negativne učinke ribolovnih aktivnosti na morski ekosustav, na primjer uporabom opreme koja manje utječe na morsko dno.
26. Ponovno uspostaviti važna mrijestilišta i rastilišta ribe.
27. Osigurati strukture ili podloge za poticanje povratka morskog života u potporu obnovi koraljnih ili kamenih grebena ili grebena kamenica.

28. Obnoviti livade morskih cvjetnica i šume kelpa aktivnom stabilizacijom morskog dna, smanjenjem i, ako je moguće, uklanjanjem pritisaka ili aktivnim razmnožavanjem i sadnjom.
 29. Obnoviti ili poboljšati stanje karakterističnih populacija zavičajnih vrsta koje su ključne za ekologiju morskih staništa provedbom pasivnih ili aktivnih mjera obnove, primjerice uvođenjem juvenilnih jedinki.
 30. Smanjiti različite oblike morskog onečišćenja, kao što su opterećenje hranjivim tvarima, onečišćenje bukom i plastični otpad.
 31. Povećati urbane zelene površine s ekološkim obilježjima, kao što su parkovi, drveće i šumske površine, zeleni krovovi, travnjaci s divljim cvijećem, vrtovi, gradska hortikultura, drvoredi uz ceste, gradske livade i živice, jezerca i vodotoci, uzimajući u obzir, među ostalim, raznolikost vrsta, zavičajne vrste, lokalne uvjete i otpornost na klimatske promjene.
 32. Zaustaviti, smanjiti ili sanirati onečišćenja nastala zbog farmaceutskih proizvoda, opasnih kemikalija, gradskih i industrijskih otpadnih voda i drugog otpada, uključujući otpatke i plastiku, kao i svjetlosnog onečišćenja u svim ekosustavima.
 33. Pretvoriti neiskorištene nekretnine, bivša industrijska područja i kamenolome u prirodna područja.
-